

2026/3. szám

Börtönügyi Szemle

A büntetés-végrehajtási szervezet

szakmai és tudományos folyóirata

BÖRTÖNÜGYI SZEMLE

2026/3. SZÁM

BÖRTÖNÜGYI SZEMLE

Kiadja a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága

Megjelenik negyedévente * 2026. 3. szám

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Tiszteletbeli elnök:
SCHMEHL JÁNOS

Tagok:
DR. BOGOTYÁN RÓBERT
DR. CZENCZER ORSÓLYA
PROF. DR. JUHÁSZ ZSUZSANNA
PROF. DR. KÓHALMI LÁSZLÓ
DR. LUKÁCS KRISZTINA
PROF. DR. MADAI SÁNDOR
PROF. DR. NAGY ANITA ZSUZSANNA
DR. SOMOGYVÁRI MIHÁLY

Kiadásért felelős:
DR. CSATÓ KORNÉLIA

Főszerkesztő:
NAGY TAMÁS

Olvasószerkesztő:
NYESTE KRISZTINA
RUTKAI KATA

**Nyomdai előkészítés és
nyomdai munkálatok:**

Duna-Mix Kft., Vác
www.dunamix.hu
Felelős vezető:
SZABÓ BÁLINT

ISSN 1417-4758 (Nyomtatott)
ISSN 2559-9771 (Online)

A szerkesztőség címe:

1054 Budapest V.,
Steindl Imre utca 8.
E-mail: szemle@bv.gov.hu

Borítófotó: Bv. fotó

A kiadványban mesterséges intelligencia alkalmazásával készült fotó is felhasználásra került.

A megjelenő írások nem a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságon alapuló álláspontját képviselik.

SZÁMUNK SZERZŐI

ENGELSDÖRFER DÁVID bv. őrnagy, kiemelt főreferens, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Biztonsági Szolgálat, Központ Támogató Főosztály, Agglomerációs és Készenléti Osztály

FÜKE PÉTER műszaki igazgató, Design Plan Zrt.

DR. GÁBRI JUDIT bv. alezredes, osztályvezető, Személyügyi és Titkársági Alosztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet

DR. HINKEL TAMÁS bv. ezredes, parancsnok, Budapesti Fegyház és Börtön

HORVÁTH ATTILA bv. ezredes, szolgálatvezető, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Biztonsági Szolgálat

HORVÁTH ENIKŐ SÁRA bv. alezredes, fegyelmi és nyomozó tiszt, sajtóreferens, Sopronkőhidai Fegyház és Börtön

JUHÁSZ MIHÁLY bv. őrnagy, parancsnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet

KISRÉTINÉ KISS MÓNICA bv. alezredes, osztályvezető, klinikai szakpszichológus, Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet, Klinikai Pszichológiai Osztály

DR. KISS-DIÓFALVI KATALIN bv. o. alezredes, mb. főigazgató, Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet

KISS Z. EDWARD doktorandusz hallgató, Nemzeti Köszolgálati Egyetem

KOVÁCS MIHÁLY bv. ezredes, szolgálatvezető, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Fogvatartási Ügyek Szolgálat

DR. MIKLÓSI MÁRTA adjunktus, Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

NAGY TAMÁS bv. alezredes, mb. főosztályvezető, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Hivatal, Stratégiai, Elemzési és Tervezési Főosztály

ONDOK NÓRA bv. őrnagy, kiemelt főreferens, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Felderítési Főosztály

PREINER ÉVA építész tervező, Design Plan Zrt.

SZAJKÓ VIVIEN bv. őrnagy, mb. titkársági osztályvezető, Budapesti Fegyház és Börtön

DR. VÁGÓ ZOLTÁN bv. ezredes, főosztályvezető, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Felderítési Főosztály

A folyóirat szerkesztősége olyan tudományos igényű kéziratokat vár, melyek a büntetés-végrehajtás jogi szabályozásának, a fogvatartás és a fogvatartotti populáció sajátosságainak, továbbá a biztonságos fogvatartás körülményeinek az elemzését tűzik ki célul a tudományos közvélemény által elismert tudományterületek – így többek között a kriminológia, szociológia, pszichológia, vezetélmélet, pedagógia, műszaki tudományok, szakmatörténet, biztonsági és rendészeti tudomány – szempontjaiból. A kiadványban megjelent tanulmányok nem tükrözik a Szerkesztőség álláspontját, az azok tartalmáért való felelősség minden esetben a szerzőket terheli. Kérjük, hogy a kéziratban tüntessék fel a szerző nevét, beosztását, munkahelyét, elérhetőségét (telefonszám, e-mail cím), valamint –

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

amennyiben releváns – tudományos fokozatát, rendfokozatát. A beérkezett tanulmányokat a szerkesztőség anoním módon továbbítja a bírálóbizottság tagjaihoz, szakmai véleményezésre. A publikáció feltétele a bírálók támogató szakvéleménye, valamint – amennyiben a bírálók módosításokat, kiegészítéseket javasolnak – a szerzők által elvégzett átdolgozás és a javasolt szövegrészek megfelelő javítása. A szerkesztőség fenntartja a jogot – a szerzőkkel egyeztetve – a kéziratok stilisztikai, formai, illetve szükség esetén tartalmi módosítására. Amennyiben a kézirat nem felel meg a honlapon elérhető formai és hivatkozási követelményeknek, vagy tartalma nem illeszkedik a folyóirat szemléiségéhez és tematikus profiljához, a szerkesztőség annak közlését elutasíthatja.

TARTALOM

NAGY TAMÁS: Előszó	5
-----------------------	---

TANULMÁNYOK

ENGELSDÖRFER DÁVID: Szolgálati kutyák alkalmazása a büntetés-végrehajtási szervezet kötelékében <i>Use of service dogs in the Hungarian Prison Service</i>	9
KISS Z. EDWARD: „Okosbörtönök” a nemzetközi gyakorlatban: A csengeri modell összehasonlító elemzése <i>Smart prisons in international practice: A comparative analysis of the Csenger model</i>	27
MIKLÓSI MÁRTA – ONDOK NÓRA: Szervezett bűnözés a büntetés-végrehajtási intézetekben – Konferencia Rómában <i>Organised crime in prisons – Conference in Rome</i>	39

ÉVFORDULÓK

HINKEL TAMÁS – SZAJKÓ VIVIEN: A „Gyűjtő” 130 éve a biztonság és a reintegráció szolgálatában – Rendszerszintű elemzés a Budapesti Fegyház és Börtön történeti ívéről, funktionális transzformációjáról és modern kriminálpolitikai szerepéről <i>130 years of the “Gyűjtő” in the service of security and reintegration – Systematic analysis of the historical arch of the Budapest Strict and Medium Regime Prison, its functional transformation and its role in modern criminal policy</i>	57
HORVÁTH ENIKŐ SÁRA: A Sopronkőhidai Fegyház és Börtön 140 éve <i>140 years of the Sopronkőhida Strict and Medium Regime Prison</i>	67
JUHÁSZ MIHÁLY – GÁBRI JUDIT: 135 éves a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet <i>The Szabolcs-Szatmár-Bereg County Remand Prison celebrates its 135th anniversary</i>	77
KISS-DIÓFALVI KATALIN – KISRÉTINÉ KISS MÓNIKA: 130 éves az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet – Egy egyedülálló intézet története a magyar büntetés-végrehajtásban <i>The Forensic Psychiatric and Mental Institution is 130 years old – The history of a unique institution in the Hungarian Prison Service</i>	91

MŰHELY

FŰKE PÉTER – PREINER ÉVA: A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet építészeti sajátosságai	101
HORVÁTH ATTILA: A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben telepített innovatív biztonságtechnika jellemzői	111

KOVÁCS MIHÁLY:

A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet fogvatartási
szakterületi szempontú innovatív technológiái

117

VÁGÓ ZOLTÁN

A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet speciális,
felderítést támogató technikai megoldásai

125

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

NAGY TAMÁS:

Az európai börtönstatisztika különböző dimenziói –
A 2025-ös SPACE I jelentés

134

*The different dimensions of european prison statistics –
The 2025 SPACE I report*

ELŐSZÓ

*„Minden nagy és szép, melyet az ó világ
És e jelenkor mívei közt csudálsz:
Bajnok, dicsőség, fényes ország
A tudomány gyönyörű gyümölcse.”
(Herman Ottó)*

Tisztelt Olvasó!

A Börtönügyi Szemle életében a 2026-os esztendő valódi mérföldkönek tekinthető, hiszen a folyóirat átfogó modernizáción ment keresztül annak érdekében, hogy maradéktalanul megfeleljen a hatályos tudományos protokolloknak és elvárásoknak. Kiemelt célunk, hogy kurrens, a szakmai közönség érdeklődésére számot tartó publikációkkal szervesen bekapcsolódjunk a tudományos élet nemzetközi és hazai vérkeringésébe. Örömmel tájékoztatom az olvasókat, hogy a folyóirat szerkesztőbizottsága az elmúlt időszakban kiváló, elismert tudományos szakemberekkel gazdagodott. Ezúton is tisztelettel köszöntöm az új tagokat, felelősségteljes munkájukhoz pedig sok sikert kívánok!

A kiadvány aktuális, 2026. évi harmadik lapszáma organikus egységbe rendezi az évfordulót ünneplő intézetek történetiségét, hazánk legújabb és legmodernebb „okosbörtönének”, a Csengeri Országos Bv. Intézetnek a technológiai vívmányait, valamint az aktuális szakmai témákat és kihívásokat.

Tovább folytatjuk patinás intézeteink évfordulóiról történő megemlékezés-sorozataunkat. Az idén 140 éves Budapesti Fegyház és Börtön, valamint a hozzá szorosan kapcsolódó Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet történeti ívét Dr. Hinkel Tamás és Szajkó Vivien, valamint Dr. Kiss-Diófalvi Katalin és Kisrétiné Kiss Mónika tanulmányai tárják az olvasó elé. Horváth Enikő Sára átfogó képet ad a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön eddigi 130 évéről, Juhász Mihály és Dr. Gábris Judit írása pedig a 135. évfordulóját ünneplő Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet falai mögé enged betekintést.

Tekintettel arra, hogy a Csengeri Országos Bv. Intézet valódi szakmai kuriózumnak számít, és egyúttal a hazai büntetés-végrehajtás fejlődési irányvonalát is kijelöli, kiemelten fontosnak tartjuk annak többdimenziós, interdiszciplináris bemutatását. Horváth Attila a biztonságtechnikai, Kovács Mihály a fogvatartási, Vágó Zoltán pedig a felderítési szakterület aspektusain keresztül ismerteti az intézet úttörő technikai

koncepcióit. Fúke Péter és Preiner Éva építészeti szemszögből, a strukturális és térbeli sajátosságokra fókuszálva mutatja be az intézet egyedi belső tereit és innovatív építészeti megoldásait.

Kiss Z. Edward a nemzetközi szakirodalomra történő kitekintéssel foglalja össze az „okosbörtön” koncepcióját, amelyet különböző országok, valamint a csengeri intézet gyakorlati példáival illusztrál – ezzel mintegy hidat képezve a tudományos értekezések és a gyakorlati megvalósítás, valamint a jövőbeni innovatív lehetőségek között.

Engelsdörfer Dávid tanulmánya a szolgálati kutyák és vezetőik komplex szakmai tevékenységébe enged bepillantást, ismertette a kiválasztás folyamatát, a szakmai szabályozást és a képzés módszertanát. A szerző rávilágít az olyan szerteágazó feladatkörök részleteire, mint az őrző-védő feladatok, a kábítószerek és a különböző tiltott tárgyak felderítése, vagy éppen a nyomkövetés.

A nemzetközi párbeszéd beépítése, a tapasztalatcsere és a külhoni jógyakorlatok figyelembevétele fontos forrása a hazai fejlődésnek is. Dr. Miklósi Márta és Ondok Nóra az EuroPris, az Olasz Igazságügyi Minisztérium Büntetés-végrehajtási Igazgatósága, valamint a Holland Igazságügyi és Biztonsági Minisztérium közös, *„Szervezett bűnözés a bv. intézetekben”* című római konferenciájáról készített szakmai beszámolót. Tanulmányukban megjelennek a négy napot felölelő workshopok, az elhangzott előadások, valamint az intézetlátogatás során szerzett tapasztalatok is.

Végül a folyóiratban helyt kapott az Európa Tanács éves büntetés-végrehajtási statisztikáját, a SPACE I-et bemutató recenzió, mely az európai büntetés-végrehajtási rendszerek által szolgáltatott statisztikai mérőszámokat ismerteti és elemzi. A rövid összefoglaló célja, hogy bemutassa a jelentés felépítését, valamint támpontot adjon a nagyszámú adat megfelelő és reális értékeléséhez.

Bízom benne, hogy a hagyományok tisztelete és a legújabb digitális-technológiai trendek bemutatása értékes elméleti és gyakorlati szintézist teremt, a közölt tanulmányok pedig megbízható iránytűként szolgálnak majd a börtönügy aktuális kérdéseiben.

A lapszám olvasásához hasznos elmélyülést és értékes szakmai töltökezést kívánok!

Nagy Tamás bv. alezredes
mb. főosztályvezető

Fotó: Bv. fotó

SZOLGÁLATI KUTYÁK ALKALMAZÁSA A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET KÖTELEKÉBEN

Use of service dogs in the Hungarian Prison Service

A publikáció a szolgálati kutyák büntetés-végrehajtási szervezetben betöltött szerepét és alkalmazásuk fejlődését mutatja be történeti és gyakorlati megközelítésben.

A tanulmány részletezi a szabályozás fokozatos kiépülését, amely egységes keretet adott a kutyák tartásának és alkalmazásának. A jelenlegi helyzetben a szolgálati kutyák már a büntetés-végrehajtás biztonsági rendszerének integrált elemei, amelyek nemcsak az őrző-védő feladatokban, hanem a kábítószer és az egyéb tiltott tárgyak felderítésében, valamint a fogvatartás biztonságának fenntartásában is fontos szerepet töltenek be.

Az írás kitér a kiképzés, a kutyavezetők és a szakmai követelmények jelentőségére is, hangsúlyozva, hogy a hatékony alkalmazás alapja a megfelelően szabályozott rendszer, a korszerű képzés és a folyamatos szakmai fejlesztés. Összességében a szolgálati kutyák komplex és nélkülözhetetlen biztonsági elemként vannak jelen napjainkban a büntetés-végrehajtásban.

Kulcsszavak: kutyavezető, szolgálati kutya, képzés, biztonság, jogszabályi háttér

The publication presents the role of service dogs in the prison system and the development of their application from a historical and practical perspective.

The study details the gradual development of regulations that provided a unified framework for the keeping and use of dogs. In the current situation, service dogs are already an integrated element of the prison security system, playing an important role not only in guarding and protecting tasks, but also in detecting drugs and other prohibited items, and in maintaining the security of detention.

The article also discusses the importance of training dog handlers and professional requirements, emphasizing that the basis for effective application is a properly regulated system, modern training and continuous professional development. Overall, service dogs are present as a complex and indispensable security element in prisons today.

Keywords: dog handler, service dog, training, security, legal background

A szolgálati kutya alkalmazásának történeti bemutatása a büntetés-végrehajtási szervezet vonatkozásában

A kezdetek

A 70-es években a büntetés-végrehajtás szervezeti egységeinél dokumentálták, hogy az intézetek külső őrzését kutyák alkalmazásával erősítették meg. Pár év múlva a kutyák nyomkövető és járőr-kutyaként való képzését is célul tűzték ki. Ekkoriban a technikai berendezések még nem voltak alkalmasak a bv. intézetek teljes körű biztonságos őrzésére, ezért a szolgálati kutyák alkalmazása egyre fontosabbá vált, mivel azok kiválóan kiegészítették a meglévő eszközöket. Az első lépések szabályozás nélkül zajlottak, és sokszor egyedi ötletekkel, valamint a kutyavezetők és elkötelezett parancsnokok közreműködésével történtek, akik saját módszereiket alkalmazták a képzés során. Az őr-kutyák az intézetek szektorokra osztott külső területein – gyakran két kerítés között – teljesítettek szolgálatot. Feladatuk a fogvatartottak szökésének és a kívülről történő behatolásnak a megakadályozása volt. A kutyák alkalmazása kapcsán azonban problémák adódtak, mivel azok sok esetben nem voltak megfelelően kiképezve a feladatok ellátására. Néhány kutya olyan mértékű agresszív viselkedést mutatott, hogy biztonságos megközelítésük és ellátásuk nem volt megoldható. Más kutyák viszont túl barátságosak voltak, ami azt eredményezte, hogy bárki könnyen a közelükbe léphetett, így hatékonyságuk az esetleges bevetések során csak a véletlenül múltott. A fejlődés és a szabályozás szükségességét felismerve 1979-ben – a megfelelő működés és alkalmazás biztosítása érdekében – a *Büntetés-végrehajtási Szabályzatról* szóló 8/1979. számú IM rendeletbe foglalták a szolgálati kutyák tartásával, alkalmazásával kapcsolatos előírásokat.

A jelen

Napjainkban a magyar büntetés-végrehajtási szervezet biztonsági rendszerének szerves részét képezik a szolgálati kutyák, amelyek alkalmazása egyszerre szolgálja a fogvatartás biztonságának fenntartását és a személyi állomány védelmét. Ezek az állatok speciális képzésük által képesek a bv. intézetek sajátos közegében történő munkavégzésre, ahol fegyelmességük és kifinomult érzékszerveik technikai eszközökkel nem pótolható előnyt jelentenek. A sikeres szolgálat alapja a kutyavezető és a kutya közötti szoros bizalmi kapcsolat, amely a közös kiképzés és a folyamatos gyakorlatozás során alakul ki. A kutyás szolgálat így nemcsak hatékony kényszerítő és felderítő eszköz, hanem a dinamikus biztonság egyik fontos eleme is a hazai bv. intézetekben.

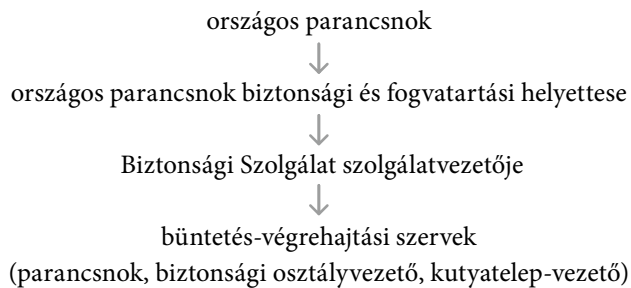

1. kép: Szolgálati kutya és vezetője¹

A büntetés-végrehajtási szervezet kutyás szolgálata

Szervezeti felépítés a kutyás szolgálat irányítása szempontjából

Szervezeti struktúra a kutyás szolgálat irányításában:

A szolgálati kutyás tevékenység szakirányítását, a képzések, vizsgák megszervezését, a beszerzést és a selejtezést a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Biztonsági Szolgálatának állományába tartozó egy fő kiemelt főreferens végzi.

¹ Forrás: Bv. fotó

Kutyavezetői állomány

Azoknál a bv. szerveknél, ahol a kutyavezetői állomány eléri a két főt, ott kutyatelepet kell létesíteni. A kutyatelepek működtetését és a kutyavezetők közvetlen szakmai irányítását a kutyatelep-vezetők látják el. A büntetés-végrehajtási szervezeten belül összesen 20 bv. intézet rendelkezik szolgálati kutyával.

Kutyavezető a bv. szervezet azon véglegesített hivatásos állományú tagja lehet, aki a szükséges képzés elvégzése és a vizsga sikeres teljesítése után kutyavezetői kinevezést kap, és ezzel párhuzamosan a beosztásához szolgálati kutyát rendszeresítenek. Országosan a kutyavezetői állomány létszáma 110 fő².

Bv. szerv	Kutyavezetői létszám (fő)
Állampusztai Országos Bv. Intézet	7
Baranya Vármegyei Bv. Intézet	3
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Bv. Intézet	9
Budapesti Fegyház és Börtön	9
Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokága	8
Csengeri Országos Bv. Intézet	8
Fővárosi Bv. Intézet	10
Kiskunhalasi Országos Bv. Intézet	4
Közép-dunántúli Országos Bv. Intézet	6
Márianosztrai Fegyház és Börtön	1
Pálhalmai Országos Bv. Intézet	6
Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön	2
Sopronkőhidai Fegyház és Börtön	2
Szegedi Fegyház és Börtön	9
Szombathelyi Országos Bv. Intézet	5
Tiszalóki Országos Bv. Intézet	7
Tököli Országos Bv. Intézet	4
Váci Fegyház és Börtön	5
Veszprém Vármegyei Bv. Intézet	5

1. táblázat: Szolgálati kutyával rendelkező bv. szervek és a kutyavezetői állomány 2026. január 15-én

A kutyavezetők feladatköre rendkívül összetett, hiszen a szolgálati feladatok precíz végrehajtása mellett teljes körű felelősséggel tartoznak a rájuk bízott állat egészségéért és szakszerű alkalmazásáért. Munkájuk során folyamatosan gondoskodniuk kell az eb ápolásáról, ételmezéséről és megfelelő egészségügyi állapotáról, biztosítva, hogy az állat mindig alkalmas legyen a szolgálatteljesítésre. A szakmai felkészültség fenntartása érdekében a kutyavezető köteles kutyájával együtt részt venni az előírt

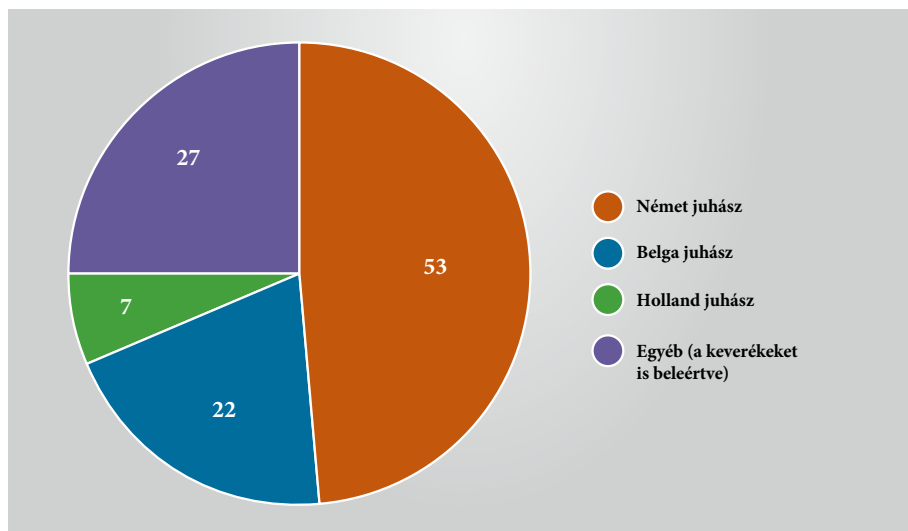
2 2026. január 15.

képzéseken, továbbképzéseken és minősítéseken, emellett önállóan is végeznie kell a kutya szinten tartó képzéseit.

Szolgálatikutya-állomány

A szolgálatikutya-állomány létszáma 109 egyed³. Fajta szerinti megoszlásban túlnyomó többségben német juhász, belga juhász és ezek keverékei kerülnek alkalmazásra, de a bv. intézeteknél holland juhász, rottweiler, magyar vizsla, jagd terrier és foxterrier fajtájú ebek is teljesítenek szolgálatot. Amennyiben az állományba vételhez szükséges kritériumoknak az egyed megfelel, úgy nem szükséges, hogy a felsorolt fajták képviselője legyen ahhoz, hogy szolgálati kutyává váljon.

1. ábra: Szolgálati kutyák fajta szerinti megoszlása 2026. január 15-én (egyed)

Életkorukat tekintve az ebek átlagosan 10 éves korukig teljesítenek szolgálatot a büntetés-végrehajtás kötelékében. Nyugállományba történő helyezésüket követően jellemzően a kutya vezetőjének otthonában kerülnek elhelyezésre, de nem ritka, hogy a személyi állomány más tagja fogadja örökbe az idős egyedeket.

1 éves	2-6 éves	7-9 éves	10 éves
5	51	50	3

2. táblázat: Szolgálati kutyák életkor szerinti megoszlása 2026. január 15-én (egyed)

3 2026. január 15.

A szolgálati kutya képzettség szerint lehet járőr, kábítószer-kereső, nyomkövető, személykereső, technikaeszköz-kereső és speciális műveleti, elfogó kutya. A 2026-os adatok alapján az állomány 70%-a járőr, míg a fennmaradó 30% kereső feladatokat lát el.

Képzettség	Egyed
Őr-járőr	78
Kábítószer-kereső	27
Nyomkövető	3
Technikaeszköz-kereső	1

3. táblázat: Szolgálati kutyák képzettség szerinti megoszlása 2026. január 15-én

Szolgálati kutyák beszerzése

Szolgálati kutya vásárlással beszerezhető tenyésztőszervezetektől, társ rendvédelmi szervektől, gazdasági társaságoktól, külföldi személyektől (külföldi bv. szerv közreműködésével), egyéni vállalkozóktól, valamint magánszemélyektől. A bv. szervezet részére megvásárlásra felkínált kutyák beszerzését szakmai bizottság végzi, melynek elnökét és tagjait a Biztonsági Szolgálat vezetője jelöli ki.

Őrző-védő munkára elsősorban német juhászkutya, malinois és holland juhászkutya fajták vagy ezek keverékei szerezhetők be, keresőmunkára vadász- és egyéb fajtájú kutyák is rendszeresíthetők, viszont a Biztonsági Szolgálat vezetőjének engedélyével a fentiekben felsorolt fajtáktól el lehet térni, amennyiben a bizottság által végrehajtott szemle során a felvezetett egyed az alkalmazási területhez szükséges, korának megfelelő ösztönös adottságokkal rendelkezik.

Az egyedek életkorára és képzettségi szintjére tekintettel az alábbi kategóriákba tartozó, a meghatározott szakmai követelményeknek megfelelő kutyák szerezhetők be.

I. csoport	II. csoport	III. csoport	IV. csoport
2-3 hónapos közötti	4-7 hónapos közötti	8-12 hónapos közötti	13-36 hónapos közötti

4. táblázat: Beszerzési életkori csoportok

Amennyiben a bizottság a kutyát előzetesen alkalmasnak tartja szolgálati feladatok ellátására, és az eladóval létrejön a megállapodás, akkor a bv. szerv – saját beszerzésű kutya esetén – 30 napos időszakra, előszerződés megkötése mellett egészségügyi és szakmai megfigyelésre átveszi az állatot, vagy átadja azt a szakoktátónak. Ezen időszak alatt a Biztonsági Szolgálat által kijelölt állatorvossal el kell végeztetni a szükséges vizsgálatokat, majd azok eredményét állatorvosi szakvéleményben rögzíteni. Az állatorvosi költségek a bv. szervet terhelik. A kutya a karanténidőszak lejártát követően,

az egészségügyi és szakmai alkalmasságának igazolása esetén, adásvételi szerződés megkötésével beszerezhető.

A büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak képzése

Szolgálati kutyák képzése

A büntetés-végrehajtási szervezet kutyavezető-képzési rendszere 2016-ban jelentős mérföldkőhöz érkezett. Korábban a nyomkövető és kábítószer-kereső kutyák és vezetőik felkészítését a rendőrség, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szakemberei végezték, míg a járőr-kutyák oktatása a bv. intézetek saját kutyatelepein zajlott. 2016-tól kezdődően a szervezet képzési struktúrája átalakult: azóta a büntetés-végrehajtás teljeskörűen, önálló hatáskörben végzi mind a szolgálati kutyák, mind vezetőik szakmai felkészítését. A képzéseket a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Biztonsági Szolgálatának állománya szervezi és hajtja végre a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet baracskai objektumának területén 2024-ben kialakított kiképzőközpontban.

2. kép: Szolgálati kutyák képzése⁴

A 2023-as évben a szolgálati kutyák képzésének, az oktatott tantárgyak körének és az éves minősítő vizsgák követelményeinek teljes körű szabályozása érdekében kiadásra került a szolgálati kutyavezetők és szolgálati kutyák tanulmányi és vizsgaszabályzata. A szabályzatban foglaltak alapján a tanfolyami képzések időtartama szakirányonként eltérő.

4 Forrás: Bv. fotó

Szakirány	Óraszám	Időtartam
Járőr kutyavezető szak	560 óra	14 hét
Kábítószer-kereső kutyavezető szak	720 óra	18 hét
Személykereső kutyavezető szak	640 óra	16 hét
Nyomkövető kutyavezető szak	960 óra	24 hét
Speciális (műveleti, kutató és elfogó) kutyavezető szak	400 óra	10 hét

5. táblázat: Kutyavezetői képzések órászámai

A tanfolyami képzések legkorábban a kutyák egy éves korában kezdődhetnek meg. A képzésekre beiskolázott kutyavezetők és szolgálati kutyák elsajátítják az alapvető, szolgálatellátáshoz szükséges őrző-védő, kereső és engedelmességi feladatokat.

A gyakorlati feladatokon túl az elméleti oktatás is nagy hangsúlyt kap a képzések során. A hallgatók a tantermi foglalkozásokon kynológiai⁵, etológiai, kiképzésméleti, intézkedéstaktikai, a szolgálati kutyák alkalmazásával összefüggő jogi és alapvető állategészségügyi ismeretekre tesznek szer.

Szolgalati kutyák éves minősítése

Az éves minősítés rendszere a büntetés-végrehajtási szervezet kutyás állományának folyamatos szakmai kontrollját biztosítja. Az éves minősítés fő szabály szerint egy évig, de legfeljebb a minősítést követő év utolsó napjáig érvényes. Kivételt képeznek ez alól a speciális feladatokat ellátó – műveleti, kutató és elfogó – kutyák, amelyek esetében a minősítést szigorúbb időközönként, hathavonta kell elvégezni.

A képzési szakoknak megfelelő továbbképzések időtartama:

- járőr és speciális (műveleti, kutató és elfogó): 2 nap;
- személykereső: 1 hét;
- kábítószer-kereső: 1 hét;
- nyomkövető: 2 hét.

A minősítő vizsgán egy bírónál egyidejűleg legfeljebb 12 kereső- vagy 16 őrző-védő kutya vehet részt. Amennyiben a kutya nem éri el legalább a „megfelelő” (61%) szintet, a kutyavezető számára pótvizsga-lehetőséget kell biztosítani, amelyet legkorábban 30 nap elteltével tarthatnak meg. Sikertelen pótvizsga esetén a kutyavezető az adott kutyával nem foglalkoztatható tovább kutyavezetői munkakörben, a szolgálati kutya további

5 A szó a görög „kynos” (kutya) és „logia” (tudomány) szavakból ered. A kutyák tudományos tanulmányozásával foglalkozó terület, amely magában foglalja a kutyaajták fejlődésének, viselkedésének, és a kutyák és emberek közötti interakciók vizsgálatát.

alkalmazhatóságát pedig külön felül kell vizsgálni. A minősítő vizsgák szervezéséért és végrehajtásáért a Biztonsági Szolgálat felel.

A büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak alkalmazása

Őr-járőr szolgálati kutya

A járőr-kutyák elsődleges feladata a rend fenntartása, a fizikai biztonság garantálása és a rendkívüli események megakadályozása, felszámolása. Alkalmazásuk a bv. intézetek falain belül és kívül egyaránt a prevenció leghatékonyabb eszköze, hiszen pusztán jelenlétükkel is képesek megelőzni az intézet biztonságos működését veszélyeztető események bekövetkezését.

A járőrszolgálatra alkalmas kutyák kiválasztása szigorú szempontok alapján történik: a kiváló fizikai állóképesség mellett elengedhetetlen a stabil idegrendszer és a magas szintű ösztönadottságok megléte. A képzés során a kutya és vezetője egy elválaszthatatlan egységgé kovácsolódik, ahol az állat megtanulja a különféle eszközökkel – például a szájkosárral – való munkát, valamint az őrző-védő feladatok pontos végrehajtását. A járőr-kutyák felé támasztott egyik legfontosabb elvárás a fegyelmezettség, hiszen az állatnak még extrém stresszhelyzetben vagy zajos környezetben is azonnal és maradéktalanul végre kell hajtania vezetője utasításait. Jelen vannak a fogvatartottak szabadlevegőn tartózkodásakor, a munkáltatási helyszíneken és az intézeten kívüli programok biztosításakor is. Kiemelt szerepük van továbbá a szállítások és az előállítások során, ahol a szökés megakadályozása, valamint a személyi állomány védelme a fő feladatuk. A járőr-kutyák alkalmazása jelentősen hozzájárul a belső rend fenntartásához is: egy esetleges csoportos ellenszegülés vagy verekedés esetén a kutyás egység megjelenése gyakran önmagában elegendő a helyzet normalizálásához. A járőr szolgálati kutya alkalmazása pszichikai és fizikai gátat emel a jogsértések elé. Sokoldalúságuk révén részt vesznek az objektumok külső és belső őrzésében, és minden olyan tevékenységben, ahol a fokozott biztonsági kockázat indokolja a jelenlétüket.

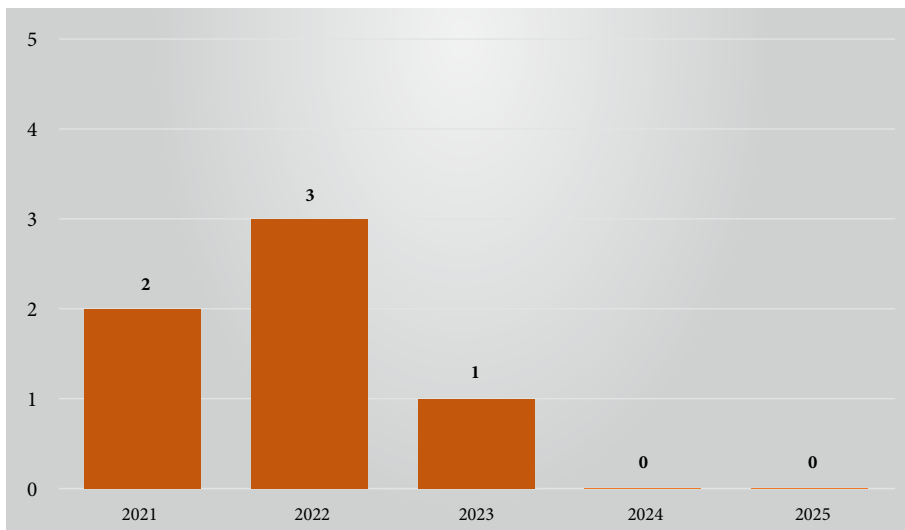
Alkalmazható:⁶

- helyiségek, területek ellenőrzésére;
- a kutyavezető intézkedésének biztosítására;
- járőr vagy járőr-csoport intézkedésének biztosítására, megerősítésére;
- csoportos fogvatartotti programok, tevékenységek biztosítására;

6 67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

- fogvatartottak foglalkoztatásának biztosítására;
- fogvatartott előállításának, bv. szerven kívüli mozgatásának biztosítására;
- fogvatartott szökésének megakadályozására, szökött fogvatartott felkutatására, elfogására;
- a személyi állomány és a fogvatartott életének, testi épségének megóvására;
- kötelékben történő fellépés esetén;
- a bv. szerv és a fogvatartás biztonságát veszélyeztető csoportosulás szétosztatására;
- kényszerítő eszközként.

2. ábra: Szolgálati kutyák kényszerítő eszközként történő alkalmazása 2021 és 2025 között (eset)

Kábítószer-kereső szolgálati kutya

A kábítószer-kereső szolgálati kutyák nem csupán kiegészítői a technikai eszközöknek, hanem olyan élő „műszerek”, amelyek precizitása és megbízhatósága sok esetben felülmúlja a legmodernebb eszközöket is. A kábítószer-mentes környezet biztosítása a bv. intézetekben elengedhetetlen a fogvatartás biztonságának fenntartásához, ebben a folyamatban pedig a keresőkutyák a prevenció és a felderítési tevékenységekben vesznek aktívan részt.

3. kép: Kábítószer-kereső kutya szolgálatellátás közben⁷

A szolgálati feladatokra való felkészítés már kölyökkorban elkezdődik, ahol a legfontosabb szempont a kiemelkedő zsákmányszerző ösztön és a stabil idegrendszer. A kutya számára a kábítószer keresése valójában egy izgalmas, jutalmazáson alapuló játék: a kiképzés során megtanulják jelezni a legkülönbözőbb tiltott szereket, köztük a „klasszikus” kábítószereket (marihuána, hasis, kokain, heroin, amfetamin) és az egyre elterjedtebb új típusú pszichoaktív anyagokat is. A társ rendvédelmi szervekhez hasonlóan a büntetés-végrehajtás kötelékében szolgálatot teljesítő kutyák többsége is úgynevezett passzív jelzést alkalmaz, ami azt jelenti, hogy a kábítószer észlelésekor nem kaparással vagy ugatással, hanem néma, merev megállással, leüléssel vagy lefekvéssel jelzik az anyagokat. Ez a módszer különösen előnyös a személyek vagy csomagok ellenőrzésekor, mivel elkerülhetővé teszi a felesleges károkozásokat és az esetleges sérüléseket. A kábítószer-kereső egységek munkája az intézet működésének szinte minden szegletére kiterjed. Rendszeresen részt vesznek a zárkák és a közösségi terek átvizsgálásában, ahol olyan rejtékhelyeken is képesek megtalálni a tiltott anyagokat, amelyek a személyi állomány számára láthatatlanok maradnának. A kutyák emellett hatékonyan szűrik a beérkező csomagokat, leveleket, sőt a gépjárműforgalmat is, így komplex védelmi hálót alkotnak.

A siker valódi kulcsa azonban a kutya és a kutyavezető közötti szimbiózisban rejlik. A vezetőnek tökéletesen ismernie kell társa minden rezdülését, hiszen a kutya hatékonysága nagyban függ a pillanatnyi kondíciójától. A párosok rendszeresen szinten tartó képzéseken és továbbképzéseken vesznek részt, ezzel is elősegítve hatékonyságukat.

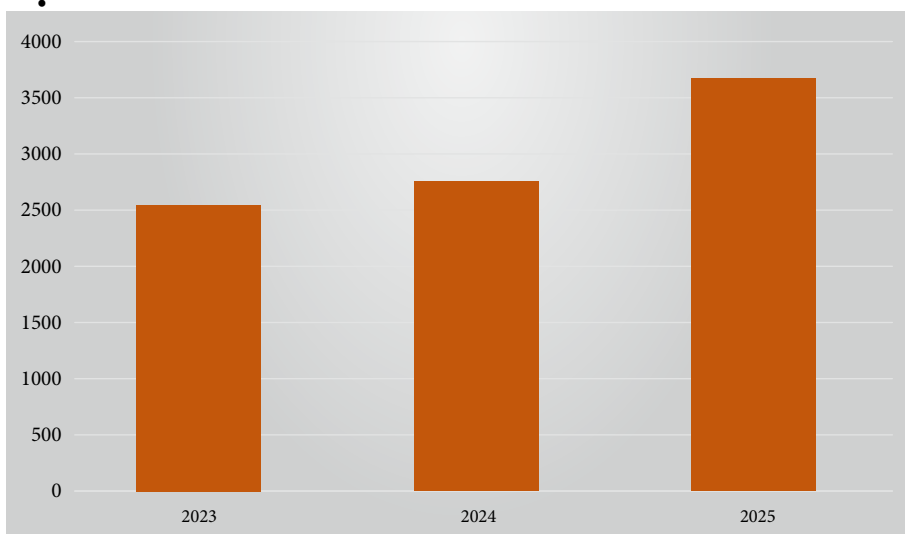
⁷ Forrás: Bv. fotó

A kábítószer-kereső kutyák néma, de határozott jelenléte a garancia arra, hogy a bv. intézetek biztonsága és kábítószer-mentessége hosszú távon is fenntartható maradjon.

Alkalmazható:⁸

- épületek, helyiségek;
- zárkák;
- munkahelyek;
- fogvatartottak által használt egyéb helyiségek, területek;
- járművek, rakományok;
- postai küldemények;
- személyes használati tárgyak, csomagok, levetett ruhadarabok átvizsgálására;
- speciális képzés esetén, közvetlenül személyen történő kutatásra.
-

3. ábra: Kábítószer-kereső szolgálati kutya alkalmazása 2023 és 2025 között (eset)

Nyomkövető szolgálati kutya

Míg a járőr-kutyák a közvetlen rendfenntartásért, a kábítószer-keresők pedig a tiltott szerek felkutatásáért felelnek, a nyomkövető kutyák feladata egy esetleges szökés után a szökési útvonal pontos rekonstrukciója.

A mindennapi élet során elkerülhetetlen a környezettel, a használati tárgyakkal és a talajjal való folyamatos, közvetlen érintkezés. Ez a fizikai kontaktus az emberi szervezet

8 67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

egyedi biológiai sajátosságai révén jellegzetes szagnyomok visszahagyását eredményezi a különböző felületeken. Bár ezek a szagmolekulák hosszabb-rövidebb ideig megmaradnak a környezetben, az emberi szaglószer és a jelenlegi technikai berendezések érzékenysége nem elégséges a kimutatásukhoz. Éppen ezért a rendvédelmi feladatok során „élő szagelemző műszerként” alkalmazzuk a nyomkövető kutyákat, amelyek kivételesen fejlett szaglással képesek a legkisebb szagkoncentrációt is érzékelni és jelezni. Ezek az állatok alkalmasak arra, hogy az emberi szem számára láthatatlan szagmolekulákat követve akár órákkal korábban hagyott nyomokat is azonosítsanak, áthidalva ezzel a modern technológia korlátait (Janza et al., 2000). A nyomkövető kutyák képzése az egyik legidőigényesebb és legösszetettebb folyamat, hiszen az állatnak meg kell tanulnia különválasztani a releváns szagnyomot a figyelmet elvonó ingerektől. A büntetés-végrehajtásnál ezeket az állatokat elsősorban szökési kísérletek utáni „forró nyomon” üldözésre alkalmazzák. A nyomkövetés során a kutya a szagokat változatos terepviszonyok között is képes követni, legyen szó betonról, erdős területről vagy mezőgazdasági művelés alatt álló földekről. A feladatvégzés során a kutya és vezetője közötti összhang kritikus jelentőségű. A kutyavezetőnek nemcsak a terepet kell figyelnie, hanem tökéletesen kell olvasnia az állat jelzéseiből: észre kell vennie, ha a kutya „levált” a nyomról, ha elfáradt, vagy ha irányváltást jelez. A nyomkövető munka hatalmas mentális és fizikai koncentrációt igényel mind a kutyavezetőtől, mind a szolgálati kutyától.

A magyar büntetés-végrehajtásnál alkalmazott nyomkövetők rendszeres szituációs gyakorlatokon vesznek részt, ahol imitált szökési helyzetekben tesztelik gyorsaságukat és pontosságukat. Összességében elmondható, hogy a nyomkövető szolgálati kutyák speciális képességeik által váltak pótolhatatlanná a modern büntetés-végrehajtásban, hiszen ott is képesek eredményt felmutatni, ahol a biztonságtechnikai rendszerek hatóköre már véget ér.

Alkalmazható⁹:

- emberi szagnyom követésére;
- szökött, elrejtőzött fogvatartott útvonalának felderítésére, a személy felkutatására;
- a nyomhoz tartozó tárgyak felkutatására.
- Társ rendvédelmi szervek felkérése esetén:
 - bűncselekmény helyszínének, az elkövető útvonalának, a nyomhoz tartozó tárgyaknak a felderítésére;
 - eltűnt személy felkutatására.

9 67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

Jogszábeli háttér

A szolgálati kutyával végrehajtható biztonsági tevékenységek jogszerűsége és kényszerítő eszközként való alkalmazása törvényi szinten kerül szabályozásra.

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

A büntetés-végrehajtási szervezet rendeltetését és alapvető feladatait az 1995. évi CVII. törvény határozza meg, amelynek végrehajtásához a szolgálati kutyák alkalmazása nélkülözhetetlen eszköznek minősül; a jogszábeli emellett nevesíti a kutyák kényszerítő eszközként való igénybevételeének lehetőségét is, megteremtve ezzel a tevékenység szervezeti és jogi alapjait.

„1995. évi CVII. törvény 21. §:

- (1) Szájkosárral ellátott szolgálati kutya – pórázon vagy anélkül – akkor alkalmazható, ha a testi kényszer alkalmazásának a feltételei fennállnak.
- (2) Szájkosár nélkül szolgálati kutya pórázon akkor alkalmazható, ha az intézet, illetve a fogvatartás biztonságát veszélyeztető csoportosulás enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, vagy ha az a személyi állomány tagjának az intézkedésével szemben tanúsított aktív ellenállás leküzdéséhez szükséges.
- (3) Szájkosár és póráz nélkül szolgálati kutya
 - a) személyi sérüléssel fenyegető támadás, illetve az életet vagy a testi épséget közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására,
 - b) az elzárást töltő személy kivételével a fogvatartott szökésének a megakadályozására, és a megszökött fogvatartott elfogására alkalmazható.
- (4) Kényszerítő eszközként csak az arra kiképzett szolgálati kutyát lehet alkalmazni.”

67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

A BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyákkal kapcsolatos tevékenységének átfogó szabályozója, amely a kutyák beszerzésétől kezdve egészen a szolgálatból történő kivonásukig minden szakmai mozzanatot rögzít. A szabályozás elsődleges célja, hogy egységesítse a bv. intézetekben a kutyás szolgálat működését, meghatározva a kutyák elhelyezésének, élelmezésének és állategészségügyi ellátásának szigorú protokolljait, összhangban az állatvédelmi előírásokkal. Az utasítás részletesen taglalja a kutyavezetők képzését és a kutyák szakirányú (őrző-védő, kábítószer-kereső vagy nyomkövető) kiképzését, valamint előírja az éves minősítő vizsgák kötelezettségét az alkalmasság fenntartása érdekében. Kiemelt hangsúlyt kap a kutyák alkalmazásának jogköre, hiszen a szolgálati kutyák a büntetés-végrehajtásban kényszerítő eszköznek

minősülnek, így alkalmazásuk szabályait a jogszerűség és a biztonság jegyében pontosan definiálja a dokumentum.

A Büntetés-végrehajtás Tanulmányi és Vizsgaszabályzata Szolgálati Kutyavezetők és Kutyák Részére

A tanulmányi és vizsgaszabályzat bevezetése alapvető szakmai szükséglet volt, mivel egy korábban hiányzó, egységes és objektív minőségbiztosítási rendszert teremtett meg. A szabályzat megalkotása előtt a szervezetnek nem állt rendelkezésére ilyen részletességű, minden szakirányra kiterjedő elméleti és gyakorlati teljesítménybírálati rend, amely garantálta volna, hogy a kutyavezetők és a szolgálati kutyák felkészítése azonos standardok alapján történjen.

A szabályzat átfogó módon rendezi a büntetés-végrehajtási szervezet kutyavezetőinek és szolgálati kutyáinak képzési és minősítési rendjét, meghatározva azokat a bírálati szempontokat, amelyek alapján a szakmai munkát értékelni kell. A dokumentum rögzíti a minősítések érvényességi idejét, amely általános esetben egy év. A szabályozás kiter a személyi feltételekre is, előírva a vizsgáztató bírók és a kiképzésvezetők számára a legalább öt éves szakmai gyakorlatot, valamint a pártatlanság érdekében rögzíti az összeférhetlenségi szabályokat.

A képzési folyamatot tekintve a szabályzat pontosan meghatározza az öt különböző szakterület oktatási időkeretét és óraszámait, valamint rögzíti a napi oktatási rendet és a tanítandó tantárgyakat, például a kynológiát, az állategészségtant és a taktikai ismereteket. Szabályozza a vizsgára bocsátás feltételeit, köztük a 90%-os részvételi kötelezettséget, továbbá részletezi a vizsgáztatás pontos menetét a megengedett felszereléseken át egészen a balesetvédelmi oktatásig.

Az értékelési rendszer tekintetében a szabályzat rögzíti az elméleti és gyakorlati vizsgák osztályozási módszerét, a százalékos alapú ponthierarchiát, valamint a sikertelen vizsga esetén irányadó pótvizsgázási lehetőségeket és azok következményeit.

Összegzés

A büntetés-végrehajtási szervezet kutyás szolgálata az 1970-es évek formálódó gyakorlatától napjainkra egy szabályozott, nélkülözhetetlen biztonsági elemmé vált. A kutyavezető és az állat közötti szoros bizalmi kapcsolat, valamint a folyamatos szakmai kontroll biztosítja, hogy a kutyás egységek ott is eredményesek maradjanak, ahol a technikai rendszerek lehetőségei véget érnek. Napjainkban a szolgálati kutyák bv. intézetekben történő alkalmazása a dinamikus biztonság kulcseleme, amely egyszerre szolgálja a fogvatartás biztonságának fenntartását, valamint a személyi állomány védelmét.

Felhasznált irodalom

67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

A Büntetés-végrehajtás Tanulmányi és Vizsgaszabályzata Szolgálati Kutyavezetők és Kutyák Részére

Boglyasovszki Csaba – Frigyer László – Gregori Attila – Silling István – Czár Vendel (2007): A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Kutyás felügyelőinek és kutyatelepének prospektusa. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest

Janza Frigyes – Koskovics István – Kovács Róbert – Kovács Zsolt – Matlag Ferenc – Suszter Ferenc – Szilágyi Zoltán – Szinák János (2000): A kutyakiképzés alapjai. ORFK Kutyavezető-képző Iskola

Kovács György (2003): A vadak ura. Magyarországi Német Juhászkutya Klub, Budapest

Kiss Z. Edward

„OKOSBÖRTÖNÖK” A NEMZETKÖZI GYAKORLATBAN: A CSENGERI MODELL ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

*Smart prisons in international practice:
A comparative analysis of the Csenger model*

A mesterséges intelligencia és digitális technológiák terjedése alapjaiban alakítja át a büntetés-végrehajtást, túllépve az izolációra épülő modellen. Az „okosbörtönök” terjednek, de hiányos a technológia és az alapjogok kapcsolatának feltárása, különösen a megfigyelés és a rehabilitáció egyensúlya terén. A tanulmány a 2024-ben megnyílt csengeri „okosbörtönt” nemzetközi kontextusban vizsgálja, összevetve a biztonság- és a rehabilitáció-központú modelleket. Kvalitatív összehasonlítás készült belga, finn, amerikai és ázsiai példákkal, stratégiai és nemzetközi dokumentumokra támaszkodva. Az eredmények szerint a csengeri modell technológiailag az amerikai-ázsiai biztonsági paradigmához áll közel (drónok, arcfelismerés, viselkedéselemzés), míg a skandináv modellek a normalizációt és a készségfejlesztést hangsúlyozzák. Következtetés: a hatékonyság a célrendszeren múlik; a jövőben a rehabilitáció erősítése és a mesterséges intelligencia etikai, mentális hatásainak vizsgálata szükséges.

Kulcsszavak: okosbörtön, mesterséges intelligencia, büntetés-végrehajtás, digitális rehabilitáció, normalizáció

The spread of AI and digital technologies is reshaping corrections beyond isolation-based models. Although smart prisons are expanding globally, gaps remain in understanding the link between technological implementation and fundamental rights, especially the balance between surveillance and rehabilitation. This study situates the 2024 Csenger smart prison in an international context, comparing security-driven and rehabilitation-focused models. A qualitative comparative analysis was conducted using Belgian, Finnish, U.S., and Asian examples, based on policy documents and international guidelines. Findings show Csenger aligns with American-Asian security paradigms (drones, facial recognition, behavioral analytics), prioritizing staff efficiency and incident prevention, while Scandinavian models emphasize normalization and digital skill development. Conclusion: effectiveness depends on underlying goals; strengthening rehabilitation and examining ethical and mental health impacts of AI are key future directions.

Keywords: smart prison, artificial intelligence, corrections, digital rehabilitation, normalization

A digitális forradalom immár a büntetés-végrehajtás falai közé is elért, ahol a hagyományosan izolációra és fizikai korlátozásokra épülő totális intézmények helyét fokozatosan átveszik az információs és kommunikációs technológiákkal, valamint mesterséges intelligenciával felszerelt „okosbörtönök”. Erving Goffman szociológus már az 1950-es években leírta azokat a zárt intézményeket, amelyekben az egyének életének minden aspektusát egyetlen hatóság szabályozza, és ahol a fogvatartottak a külvilágtól hermetikusan elzárva, uniformizált napirend szerint élnek (Goffman, 1957). Ez a modell évtizedeken keresztül világszerte meghatározta a büntetés-végrehajtási intézetek (a továbbiakban: bv. intézet) működését, ám a technológiai fejlődés új lehetőségeket, és egyúttal új dilemmákat hozott magával. A büntetés-végrehajtási szervezet történetét végigkíséri az a feszültség, amely a büntetés, az elrettentés és a rehabilitáció célkitűzései között húzódik, és ez a feszültség napjainkban a digitális technológiák kontextusában új formát ölt.

A bv. intézetek történetének utóbbi két évszázada során többször is alapvető paradigmaváltások következtek be abban, hogy mit tekintünk a szabadságvesztés céljának, és hogyan képzeljük el annak ideális végrehajtását. A XIX. századi sejtrendszertől kezdve – amely az egyéni meditációt és a bűnbánatot helyezte középpontba – egészen a XX. század rehabilitációs optimizmusáig és az azt követő „semmi sem működik” szkepticizmusáig, a büntetés-végrehajtási elméletek folyamatosan változtak. Napjainkban a digitális technológiák megjelenése újabb fordulatot hoz: egyesek szerint a technológia lehetővé teszi a tökéletes felügyelet megvalósítását, mások szerint éppen ellenkezőleg, a digitalizáció a humanizáció és a normalizáció eszköze lehet (Knight – Van De Steene, 2017).

Az átalakulás azonban nem csupán technikai modernizációt jelent, hanem a büntetés-végrehajtás filozófiájának alapvető újragondolását is igényli. Az „okosbörtön” fogalma alatt olyan intézeteket értünk, amelyek digitális eszközökre támaszkodnak a megbízhatóság, a hatékonyság és a biztonság növelése érdekében, miközben potenciálisan új utakat nyitnak a fogvatartottak rehabilitációja és társadalmi reintegrációja előtt is (Kaun – Stiernstedt, 2023). A kérdés az, hogy ezek a technológiák valóban az emberi méltóság és a rehabilitáció szolgálatába állíthatók-e, vagy csupán a megfigyelés és a kontroll új, kifinomultabb eszközeiként funkcionálnak. Ez a dilemma különösen aktuális egy olyan korban, amikor a mesterséges intelligencia képességei exponenciálisan növekednek, és egyre több életterületen veszik át az emberi döntéshozatal szerepét.

A „digitális börtönök” térnyerése mögött részben pragmatikus okok állnak. A legtöbb fejlett ország büntetés-végrehajtási rendszere a személyi állomány jelentős létszámihiányával küzd, miközben a fogvatartotti populáció számos helyen növekszik. A technológia ígérete, hogy kisebb létszámmal is fenntartható a megfelelő biztonsági szint, érthető módon vonzó a költségvetési megszorításokkal szembesülő kormányzatok

számára. Ugyanakkor a technológiai beruházások jelentős kezdeti költségekkel járnak, és a megtérülés gyakran bizonytalan. Ráadásul a technológia soha nem pótolhatja teljesen az emberi jelenlétet – különösen akkor nem, ha a büntetés-végrehajtás céljai között a rehabilitáció is szerepel.

E folyamat részeként Csengeren hozták létre Magyarország eddigi legmodernebb, okostechnológiákkal felszerelt bv. intézetét. Ez a beruházás mérőfölkőnek tekinthető a hazai bv. szervezet történetében, hiszen olyan technológiai megoldásokat integrál, amelyek korábban elképzelhetetlenek lettek volna a magyar büntetés-végrehajtásban. Jelen tanulmány célja, hogy ezen úttörő magyar beruházást nemzetközi kontextusba helyezze, elemelve a globális irányzatokat, a technológiai megoldások hasonlóságait és különbségeit, valamint a mögöttes büntetőpolitikai célkitűzések differenciáit. A vizsgálat különös figyelmet fordít arra a kérdésre, hogy a technológiai fejlettség önmagában elegendő-e a sikeres büntetés-végrehajtáshoz, vagy a rendszerek mögötti filozófia és célrendszer legalább ugyanolyan meghatározó jelentőséggel bír.

A nemzetközi szakirodalom az „okosbörtön-technológiák” alkalmazását alapvetően három fő területre osztja: felügyelet és biztonság, adminisztratív hatékonyság, valamint rehabilitáció (Juhász, 2024; Fedorczyk, 2024). Ezen területek súlyozása azonban jelentősen eltér az egyes nemzetek gyakorlatában, ami nem pusztán technológiai döntések, hanem mélyebb társadalmi és kulturális különbségek következménye. Míg az Amerikai Egyesült Államok és az ázsiai országok – különösen Kína és Dél-Korea – elsősorban a megfigyelési kapacitások bővítésére és a biztonsági protokollok automatizálására fókuszálnak, addig az európai – kiváltképp a skandináv – modellek a technológiát inkább a fogvatartottak reintegrációjának és emberi méltóságának szolgálatába állítják. Ez az alapvető különbség nem csupán a bv. intézetek működését, hanem a bennük élő emberek sorsát és a társadalom egészének biztonságát is hosszú távon befolyásolja.

A csengeri „okosbörtön” koncepciója technológiai értelemben kétségtől a globális élvonalba tartozik, megoldásai pedig érdekes ötvözetet mutatnak a biztonsági prioritások és a digitális ügyintézés modernizálása között. Az intézet egyik leglátványosabb és egyben legvitatottabb eleme az autonóm drónok alkalmazása, amelyek képesek a járőrfeladatok ellátására az intézet területén. Emellett a drón-detektáló rendszerek a tiltott tárgyak, különösen kábítószeres és mobiltelefonok kívülről történő bejuttatását hivatottak megakadályozni (Juhász, 2024). Ez a megközelítés párhuzamba állítható a dél-koreai pohangi intézet gyakorlatával, ahol háromdimeziós kamerákkal és viselkedésfelismerő algoritmusokkal felszerelt robotok járőröznek a folyósokon azzal a céllal, hogy időben észleljék az öngyilkossági kísérleteket vagy az erőszakos cselekményeket (Carbone, 2011). Mindkét esetben az elsődleges cél a személyi állomány fizikai terhelésének csökkentése és a biztonság garantálása mellett az emberi mulasztásból eredő kockázatok minimalizálása.

A biztonsági architektúra másik meghatározó elemét a csengeri modellben a viselkedésanalitikai és arcfelismerő kamerarendszer alkotja. Ez a komplex technológia képes felismerni a tiltott csoportosulásokat és a gyanús mozgásmintákat, sőt a beépített hangfelismerő komponens révén a szóváltásokat és az agresszió verbális jeleit is azonosítani tudja (Juhász, 2024). A rendszer tehát nem csupán vizuális, hanem akusztikus megfigyelést is végez, ami a hagyományos biztonsági kamerák képességeit messze meghaladja. Hasonlóan átfogó, mindenre kiterjedő megfigyelést alkalmaznak Kínában is, ahol a jancsengi intézetben a mesterségesintelligencia-alapú kamerák folyamatosan figyelik a fogvatartottakat, még a zárkákban is. Ezek a rendszerek napi jelentéseket generálnak a normálistól eltérő tevékenységekről, gyakorlatilag algoritmikus értékelést adva minden egyes fogvatartott viselkedéséről (Yan, 2019). A viselkedésanalitika ígérete, hogy képes előre jelezni és megelőzni a veszélyes szituációkat, ugyanakkor komoly aggályokat vet fel azzal kapcsolatban, hogy mi alapján definiálják a normális viselkedést, és milyen következményekkel jár, ha valakit az algoritmus gyanúsnak minősít.

Az arcfelismerő technológia bv. intézetben történő alkalmazása különösen érzékeny kérdés. Míg a technológia kétségtelenül megkönnyíti az azonosítást és csökkenti a személycserék kockázatát, alkalmazása a fogvatartottak folyamatos megfigyelését is jelenti olyan mélységben, ami korábban elképzelhetetlen volt. A kínai példa, ahol az arcfelismerést nemcsak az intézetekben, hanem a társadalom széles körében is alkalmazzák, figyelmeztet arra, hogy ezek a technológiák könnyen válhatnak az átfogó társadalmi kontroll eszközévé. Az európai jogrendszerek, beleértve a magyar jogot is, szigorú adatvédelmi szabályokat tartalmaznak, amelyek korlátozzák a biometrikus adatok gyűjtését és felhasználását. A kérdés az, hogy ezek a szabályok mennyiben érvényesülnek a büntetés-végrehajtási szervezet zárt világában, ahol a fogvatartottak jogérvényesítési lehetőségei eleve korlátozottak.

Bár a csengeri rendszer is jelentős mértékben épít a mesterséges intelligenciára, az eddigi hivatalos tájékoztatások alapján a hangsúly elsősorban a rendkívüli események megelőzésén és a gyors reagálási képesség biztosításán van. Ez a megközelítés szorosan illeszkedik a biztonsági hatékonyság növelését célzó nemzetközi trendekhez, és párhuzamba állítható a hongkongi okosbörtön-projekttel is, amely intelligens csuklópántokkal és érintésmentes életjelfigyelőkkel monitorozza a fogvatartottak egészségi állapotát és pillanatnyi helyzetét (Juhász, 2024). Ezek az eszközök lehetővé teszik, hogy a személyi állomány valós időben kapjon információt a fogvatartottak fizikai állapotáról, ami különösen fontos az egészségügyi vészhelyzetek korai felismerésében.

A magyar projekt egyik különösen figyelemre méltó újítása a zárkaajtók digitális fóliázása, amely innovatív megoldás a hagyományos zárkába történő betekintés problémájára. A rendszer lényege, hogy az ajtókon elhelyezett speciális fólia csak akkor válik átlátszóvá, amikor a személyi állomány tagjai okosórájukon keresztül aktiválják azt.

Ez a megoldás biztosítja a felügyelet hatékonyságát, hiszen a személyi állomány bármikor ellenőrizheti a zárkát, ugyanakkor a fogvatartottak privát szférájának bizonyos fokú védelmét is garantálja azokban az időszakokban, amikor nincs szükség közvetlen megfigyelésre (Juhász, 2024). A technológia ilyen finomhangolása arra utal, hogy a tervezők tudatosan törekedtek az egyensúly megteremtésére a biztonsági követelmények és az alapvető emberi jogok között.

Ez a fajta technológiai innováció a személyi állomány munkaterheinek csökkentését is szolgálja, beleértve az automatizált létszámmellenőrzést és a papírmentes ügyintézés bevezetését. Hasonló törekvések figyelhetők meg a japán Shimane Asahi rehabilitációs központban is, ahol rádiófrekvenciás azonosító technológiát alkalmaznak annak érdekében, hogy bizonyos körülmények között lehetővé tegyék a fogvatartottak kíséret nélküli mozgását az intézet területén (Leighton, 2014). Az ilyen rendszerek paradox módon egyszerre növelik a kontrollt, és bizonyos értelemben a szabadságot is: a folyamatos digitális nyomon követés mellett a fogvatartottaknak nem kell állandó kíséret a létesítményen belüli mozgáshoz.

Amennyiben azonban a rehabilitációs fókuszat vesszük górcső alá, éles különbségek rajzolódnak ki a csengeri és a nyugat-európai, különösen a skandináv modellek között. A belga Prison Cloud rendszer és a finn Smart Prison projekt alapfilozófiája a normalizáció elvére épül, amely szerint a börtönkörnyezetnek a lehető legnagyobb mértékben kell hasonlítani a szabad világra (Engbo, 2017). Ez a megközelítés abból az alapfeltevésből indul ki, hogy a sikeres társadalmi reintegráció csak akkor lehetséges, ha a fogvatartottak a büntetésük letöltése során is kapcsolatban maradnak a külvilággal, és folyamatosan fejlesztik azokat a készségeiket, amelyekre szabadulásuk után szükségük lesz.

Finnországban, a hämeenlinnai női bv. intézetben minden fogvatartott saját laptopot használhat a zárkájában, amelyen keresztül korlátozott, úgynevezett fehérlistás internet-hozzáféréssel tanulhatnak, hivatalos ügyeket intézhetnek, vagy videóhívások útján tarthatják a kapcsolatot családtagjaikkal és civil szervezetekkel (Puolakka, 2021). A Doris névre keresztelt rendszer nem csupán adminisztratív eszközként funkcionál, hanem a digitális írástudatlanság felszámolásának és a társadalmi reintegráció előkészítésének zálogaként is szolgál. A fogvatartottak megtanulják használni azokat a digitális eszközöket és platformokat, amelyek a modern társadalomban nélkülözhetetlenek a munkakereséshez, a hivatalos ügyek intézéséhez és a személyes kapcsolatok fenntartásához (Puolakka, 2022). A finn megközelítés alapfeltevése, hogy a digitális kompetenciák hiánya önmagában is jelentős hátrány a munkaerőpiacon, és ez a hátrány különösen sújtja azokat, akik hosszabb időt töltenek bv. intézetben, elszakadva a technológiai fejlődéstől.

A finn modell sikerességét több tényező magyarázza. Először is, Finnország büntetés-végrehajtási rendszere hagyományosan az alacsony fogvatartotti létszámra és a rehabilitációs szemléletre épül, ami kedvező környezetet teremt az innovatív megközelítéseknek. Másodsor, a finn társadalom általános digitalizáltsági szintje magas, és a digitális készségek fejlesztése általánosan elfogadott társadalmi célkitűzés. Harmadsor, a finn bv. intézetekben viszonylag alacsony a biztonságra veszélyes események száma, ami lehetővé teszi, hogy a technológiát elsősorban ne megfigyelésre, hanem szolgáltatásnyújtásra használják. Ezek a feltételek nem minden esetben adóttak más országokban, ami magyarázhatja, hogy a finn modell adaptálása miért ütközik nehézségekbe máshol.

Ezzel szemben a csengeri modellben a fogvatartottak rendelkezésére álló zárkakioszkok elsősorban adminisztratív funkciókat látnak el. Ezeken keresztül a fogvatartottak kérelmeket és panaszokat nyújthatnak be, egészségügyi ellátásra foglalhatnak időpontokat, valamint ellenőrizhetik saját adataikat, mint például a szabadulás várható időpontját vagy a letéti pénzük összegét. (Juhász, 2024) Bár ez kétségkívül hatalmas előrelépés a hatékonyság és a papírmertesség terén a korábbi, bürokratikusabb rendszerekhez képest, egyelőre mégis zártabbnak tűnik a finn vagy a belga megoldásokhoz képest. Míg az északi modellekben a fogvatartottak aktív szerepet kapnak saját életük irányításában és a külvilággal való kapcsolattartásban, addig a csengeri rendszer inkább a belső adminisztráció egyszerűsítésére koncentrál.

A „digitális börtönök” árnyoldalait sem szabad figyelmen kívül hagyni. A belga etnográfiai kutatások rávilágítottak, hogy a technológia túlzott használata önkéntes elszigeteltséghez vezethet, ahol a fogvatartottak kevesebbet érintkeznek egymással és a személyi állománnyal (Robberechts – Beyens, 2020). Ez a jelenség paradox módon éppen azt a társas izolációt mélyítheti el, amelynek csökkentése a börtönreform egyik központi célkitűzése lenne. Amikor a fogvatartottak minden ügyet digitálisan intézhetnek, és a személyi állomány is egyre inkább a képernyőkön keresztül kommunikál velük, csökken az emberi interakciók mennyisége és minősége. Ez hosszú távon növelheti a szorongást és az elidegenedés érzetét, ami végső soron a rehabilitáció esélyeit is ronthatja. A belga kutatók megfigyelték, hogy egyes fogvatartottak napokig nem hagyták el a zárkájukat, mivel minden szükségletüket a digitális rendszeren keresztül tudták kielégíteni, ami súlyos mentális következményekkel járhat.

A digitális szakadék problémája is megjelenik a bv. intézetek falai között. Nem minden fogvatartott rendelkezik azokkal a készségekkel és ismeretekkel, amelyek a digitális rendszerek hatékony alkalmazásához szükségesek. Az idősebb, alacsonyabb iskolázottságú vagy hátrányos szociális háttérrel rendelkező fogvatartottak számára a digitális kioszkok és egyéb eszközök használata komoly kihívást jelenthet. Ha a digitális rendszerek válnak a szolgáltatásokhoz való hozzáférés fő csatornájává, fennáll a veszélye, hogy ezek a csoportok még inkább marginalizálódnak. A reintegrációs tisztek egyéni foglalkozás

keretében méri fel a fogvatartottak digitális ismereteit, valamint továbbra is lehetőségük van kizárólag papír alapú kérelmek benyújtására is.

Kritikai szempontból joggal merül fel a kérdés: hol húzódik a határ a biztonsági célú megfigyelés és a fogvatartottak emberi méltóságának tiszteletben tartása között? Az amerikai „*Talitrix Inside the Walls*” rendszer harminc másodpercenkénti helymeghatározása és folyamatos pulzuszérése a totális kontroll ígéretét hordozza magában (Fedorczyk, 2024). Szakértők azonban figyelmeztetnek, hogy a folyamatos megfigyelés tudata súlyos mentális egészségügyi problémákhoz vezethet, beleértve a paranoiát, a szorongásos zavarokat és a rehabilitációs hajlandóság teljes elvesztését (Liebling – Crewe, 2013; Houser, 2019). Ha a fogvatartott úgy érzi, hogy minden mozdulátát, minden szavát figyelik és elemzik, az alapvetően megváltoztathatja a viselkedését, a személyi állomány iránti bizalmát.

A csengeri modellben alkalmazott mesterségesintelligencia-alapú hang- és viselkedéselemzés hatékonysága megkérdőjelezhetetlen a rend fenntartásában és a veszélyhelyzetek korai felismerésében. Alkalmazása során azonban fokozott figyelmet kell fordítani a mesterséges intelligencia etikus és emberközpontú használatára, ahogyan azt az Európa Tanács és az UNICRI 2024-es közös jelentése is szorgalmazza (unicri.org, 2025). Ez a dokumentum hangsúlyozza, hogy a digitális technológiák büntetés-végrehajtási alkalmazásának mindig összhangban kell lennie az alapvető emberi jogokkal, és a fogvatartottakat tájékoztatni kell arról, hogy milyen adatokat gyűjtenek róluk, és azokat hogyan használják fel.

A megoldás egyik lehetséges kulcsa a szuverén „felhő”, vagy zárt digitális ökoszisztémák alkalmazása lehet, amelyek biztonságos keretek között teszik lehetővé a digitális rehabilitációt. Ez a koncepció magában foglalja a virtuális valóság technológiák használatát a stresszkezelésben, mint például a finn Virtual Forest projekt, ahol a fogvatartottak virtuális erdei környezetben végezhetnek relaxációs gyakorlatokat. Emellett ide tartoznak az e-learning platformok, amelyeken keresztül a fogvatartottak szakképesítést szerezhetnek, valamint a telemedicina lehetősége, amely a szakorvosi ellátáshoz való hozzáférést biztosítja (Puolakka, 2021; Zivanai – Mahlangu, 2022). A csengeri „okosbörtön” meglévő technológiai infrastruktúrája kiváló alapot szolgáltatathat egy ilyen irányú fejlesztéshez a jövőben. A szuverén felhő koncepciója különösen fontos az adatvédelem szempontjából, hiszen biztosítja, hogy a fogvatartottak személyes adatai és digitális tevékenységei nemzeti joghatóság alatt maradjanak, és ne kerüljenek külföldi szerverekre.

A virtuális valóság alkalmazása a büntetés-végrehajtásban viszonylag új terület, de az eddigi tapasztalatok biztatóak. A finn Virtual Forest projekt mellett Spanyolországban és Hollandiában is kísérleteznek VR-alapú terápiákkal, amelyek segítenek

a fogvatartottaknak feldolgozni a traumákat, kezelni a szorongást és felkészülni a szabadulásra. A virtuális valóság lehetővé teszi olyan helyzetek szimulálását, amelyekkel a fogvatartottak szabadulásuk után szembesülni fognak, legyen szó állásinterjúról, tömegközlekedésről vagy a családdal való újraegyesülésről. Ez a fajta szimulációs tréning bizonyítottan növeli a sikeres reintegráció esélyeit, és csökkenti a visszaesés kockázatát.

A digitális rehabilitáció koncepciója nem csupán a fogvatartottak egyéni fejlődését szolgálná, hanem a társadalom egészének biztonságát is növelhetné. A kutatások egyértelműen bizonyítják, hogy azok a fogvatartottak, akik büntetésük letöltése során képzésben vesznek részt, munkaerőpiaci készségeket sajátítanak el és fenntartják a családi kapcsolataikat, jelentősen kisebb valószínűséggel válnak visszaesővé (Zivnai – Mahlangu, 2022). Ha a biztonsági rendszerek által felszabadított humán erőforrásokat, vagyis a bv. intézetek felszabaduló idejét és energiáját a személyes mentori munkára és a támogatott börtönkultúra kialakítására fordítják, akkor a magyar „okosbörtön” nem csupán egy technológiailag fejlett biztonsági létesítmény, hanem a valódi rehabilitáció helyszíne is lehet (Puolakka, 2024).

A csengeri modell nemzetközi összehasonlításából kirajzolódik, hogy az „okosbörtönök” nem alkotnak homogén kategóriát. A technológiai megoldások hasonlósága mögött alapvetően eltérő filozófiák és célrendszerek húzódnak meg. Az ázsiai és amerikai modellek általában a biztonsági kockázatok minimalizálására és a költséghatékonyság növelésére helyezik a hangsúlyt, míg a skandináv megközelítés a fogvatartottak emberi méltóságát és a sikeres reintegráció előkészítését tekinti elsődlegesnek. A csengeri intézet jelenlegi formájában inkább az előbbi kategóriába sorolható, de technológiai felkészültsége lehetővé tenné a skandináv típusú elemek fokozatos integrálását is. Ez a kettősség valójában lehetőséget is rejt magában: a csengeri modell fejlődése során meríthet mindkét paradigma erősségeiből, kombinálva a biztonsági megbízhatóságot a rehabilitációs hatékonysággal.

Az adatvédelem és az adatbiztonság kérdése külön figyelmet érdemel a „digitális börtönök” kontextusában. A fogvatartottakról gyűjtött adatok mennyisége és részletessége példátlan: mozgási minták, kommunikációs szokások, egészségügyi adatok, viselkedési profilok mind rögzítésre kerülnek. Ezeknek az adatoknak a védelme, a hozzáférési jogosultságok szabályozása és az adatok megőrzési időtartamának meghatározása alapvető fontosságú. A fogvatartottak szabadulásuk után sem veszítik el teljes mértékben büntetett előéletükből fakadó hátrányaikat, és a bv. intézetben róluk gyűjtött részletes digitális profil további kockázatokat hordozhat, különösen, ha ezek az adatok illetéktelen kezekbe kerülnek, vagy nem megfelelően selejtezik őket.

A nemzetközi tapasztalatok azt is mutatják, hogy a technológiai modernizáció önmagában nem garantálja a büntetés-végrehajtás sikerét. A kínai példa, ahol

a mesterségesintelligencia- alapú megfigyelés a totalitárius kontroll eszközzé vált, figyelmeztet arra, hogy a technológia etikus alkalmazása nem automatikus, hanem tudatos döntések és megfelelő jogi garanciák eredménye (McKay, 2022). Ugyanakkor a finn tapasztalatok azt bizonyítják, hogy megfelelő szabályozási keretekkel és célkitűzésekkel a digitális technológiák valóban a humanizáció és a sikeres rehabilitáció szolgálatába állíthatók (Puolakka, 2023). A két véglet között számos köztes modell létezik, és Magyarországnak lehetősége van arra, hogy saját útját járja, figyelembe véve a nemzeti sajátosságokat és a nemzetközi legjobb gyakorlatokat egyaránt.

A személyi állomány szerepe és felkészültsége szintén meghatározó tényező a „digitális börtönök” sikerében. A technológia bevezetése önmagában nem elegendő; a személyi állománynak meg kell tanulnia az új eszközök alkalmazását, és ami még fontosabb, ismernie kell azok korlátait és lehetséges negatív hatásait. A képzési programoknak nemcsak a technikai kompetenciákra kell kiterjedniük, hanem az etikai kérdésekre, az adatvédelmi szabályokra és a fogvatartottakkal való kommunikáció új módjaira is. A csengeri „okosbörtön” személyi állományának felkészítéséről kevés nyilvános információ áll rendelkezésre, de a nemzetközi tapasztalatok alapján ez a szempont kritikus fontosságú a rendszer sikeres működéséhez.

A jövő bv. intézetei minden bizonnyal egyre inkább támaszkodnak majd a digitális technológiákra függetlenül attól, hogy azok elsődlegesen biztonsági vagy rehabilitációs célokat szolgálnak. A döntéshozók felelőssége, hogy olyan szabályozási és működési keretrendszert alakítsanak ki, ahol az alkalmazott technológia biztosítja az emberi méltóság alapjogának érvényesülését, és szolgálja a fogvatartottak reintegrációját. A csengeri „okosbörtön” megnyitása mérföldkő a hazai büntetés-végrehajtási szervezet történetében, és lehetőséget teremt arra, hogy Magyarország aktív résztvevője legyen az új technológiák minél szélesebb körű alkalmazásának. A következő évek tapasztalatai döntőek lesznek: bebizonyosodik-e, hogy a magas technológiai szint összeegyeztethető a humánus büntetés-végrehajtással, vagy éppen ellenkezőleg, a technológia a személytelenség és a totális kontroll eszközzé válik?

A civil társadalom, a tudományos közösség és a nemzetközi szervezetek szerepe is meghatározó a „digitális börtönök” fejlődésének irányában. Az átláthatóság, a független monitoring és a nyilvános vita nélkül fennáll a veszélye, hogy a technológiai fejlesztések kizárólag a hatósági szempontokat szolgálják, figyelmen kívül hagyva a fogvatartottak jogait és érdekeit. Az Európa Tanács és az ENSZ szakosított szervezetei már kidolgoztak irányelveket a technológia büntetés-végrehajtási alkalmazására vonatkozóan, de ezek betartatása és alkalmazása a nemzeti jogrendszerekben még nem egységes. Magyarország számára különösen fontos lenne, hogy aktívan részt vegyen ezen standardok kialakításában és alkalmazásában.

Összegezve elmondható, hogy a csengeri „okosbörtön” technológiai megoldásai, különösen az autonóm drónok alkalmazása, a komplex mesterségesintelligencia-alapú megfigyelőrendszerek és a digitális adminisztráció bevezetése a biztonságközpontú ázsiai és amerikai modellekhez teszik hasonlatossá az intézetet. Ugyanakkor a digitális ügyintézés terén tett előrelépések – mint a zárkakioszkok bevezetése – a hatékonyság európai normáit is követik. A legnagyobb kihívást a jövőben egyértelműen a biztonsági prioritások és a normalizáció elve közötti egyensúly megteremtése jelenti majd. A technológia nem lehet öncélú; akkor válik valóban okossá, ha nemcsak a falak őrzését, hanem a fogvatartottak társadalomba való sikeres visszatérését is hatékonyan támogatja. A csengeri modell sikere vagy kudarca nem csupán a technológiai rendszerek megbízhatóságán múlik majd, hanem azon is, hogy a büntetés-végrehajtás személyi állománya hogyan integrálja ezeket az eszközöket a mindennapi munkájába, és mennyiben képes megőrizni az emberi kapcsolatok minőségét az egyre inkább digitalizált környezetben.

A magyar „okosbörtön”-modell jövője szempontjából kulcsfontosságú lesz a rendszeres értékelés és a tapasztalatok nyilvános megosztása. Jelenleg kevés az empirikus adat arról, hogy a hasonló technológiák milyen hatással vannak a fogvatartottak mentális egészségére, a börtönkultúrára és a hosszú távú rehabilitációs eredményekre. A csengeri intézet működésének tudományos nyomon követése és az eredmények publikálása nemcsak a magyar büntetés-végrehajtási szervezet számára lenne értékes, hanem része lenne a „digitális börtönök”-ről szóló nemzetközi diskurzusoknak is. Magyarország pozíciója egyedülálló: egy közép-európai ország, amely jelentős technológiai beruházást hajtott végre a büntetés-végrehajtásban, amelynek tapasztalatai mintaként szolgálhatnak a régió más országai számára.

A jövő kutatásainak lesz feladata nyomon követni, hogy a csengeri modell hogyan vizsgálja a mindennapi gyakorlatban, milyen hatással van a fogvatartottak mentális egészségére és a visszaesési arányokra, valamint mennyiben képes integrálni a skandináv típusú digitális rehabilitáció elemeit a magas szintű biztonsági követelmények mellé. A válaszok nem csupán a magyar büntetés-végrehajtás, hanem az egész európai börtönrendszer jövője szempontjából is meghatározó jelentőségűek lehetnek. Az „okosbörtönök” fejlődése olyan gyors, hogy a mai döntések hosszú évtizedekre meghatározhatják a büntetés-végrehajtás irányát. Ezért különösen fontos, hogy ezeket a döntéseket megalapozott tudományos ismeretek, etikai megfontolások és a fogvatartottak emberi méltóságának tiszteletben tartása vezérelje.

Felhasznált irodalom

- Bouachir, Wassim – Noumeir, Rita (2016): Automated video surveillance for preventing suicide attempts. 7th International Conference on Imaging for Crime Detection and Prevention (ICDP 2016), 1-6. DOI: <https://doi.org/10.1049/ic.2016.0081>

- Carbone, Nick (2011): South Korea rolls out robotic prison guards. Time. Online: <https://newsfeed.time.com/2011/11/27/south-korea-debuts-robotic-prison-guards/> (Letöltés ideje: 2025. január 13.)
- CSD (Correctional Services Department) (2018): Smart Prison Project in Hong Kong. Online: https://www.csd.gov.hk/emuseum/en/reinforcement_system.html (Letöltés ideje: 2025. január 13.)
- Engbo, Hans Jorgen (2017): Normalisation in Nordic Prisons – From a Prison Governor’s Perspective. In: Scharff Smith, P. – Ugelvik, T. (szerk.): Scandinavian Penal History, Culture and Prison Practice: Embraced by the Welfare State? Palgrave Macmillan, 327-352. DOI: https://doi.org/10.1057/978-1-137-58529-5_14
- Fedorczyk, Federica (2024): Navigating the dichotomy of smart prisons: between surveillance and rehabilitation. Law, Innovation and Technology, 16(1), 243-260. DOI: <https://doi.org/10.1080/17579961.2024.2313793>
- Goffman, Erving (1957): The characteristics of total institutions. Symposium on Preventive and Social Psychiatry, Walter Reed Army Institute of Research
- Houser, Kristin (2019): China Is Installing „AI Guards” in Prison Cells. Futurism. Online: <https://futurism.com/chinese-prison-ai-guards-cells> (Letöltés ideje: 2025. január 13.)
- Juhász Zsuzsanna (2024): Technológiai átalakulás a börtönkörnyezetben, avagy az okosbörtön-koncepció. FORVM Acta Juridica et Politica, (1), 99-115.
- Kaun, Anne – Stiernstedt, Fredrik (2023): Prison Media: Incarceration and the Infrastructures of Work and Technology. The MIT Press. DOI: <https://doi.org/10.21428/cb6ab371.62543289>
- Knight, Victoria – Van De Steene, Steven (2017): Digitizing the Prison: The Light and Dark Future. Prison Service Journal, 231., 22-30.
- Leighton, Paul (2014): 'A model prison for the next 50 years': The high-tech, public-private Shimane Asahi Rehabilitation Center. Justice Policy Journal, 11(1)
- Liebling, Alison – Crewe, Ben (2013): Prisons beyond the New Penology: The Shifting Moral Foundations of Prison Management. In: The SAGE Handbook of Punishment and Society, SAGE Publications, 283-307. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781446247624.n14>
- McKay, Carolyn (2022): The Carceral Automaton: Digital Prisons and Technologies of Detention. International Journal for Crime, Justice and Social Democracy, 11(1), 100-119. DOI: <https://doi.org/10.5204/ijcsd.2137>
- Puolakka, Pia (2021): Towards digitalisation of prisons: Finland’s Smart Prison Project. Penal Reform International. Online: <https://www.penalreform.org/blog/towards-digitalisation-of-prisons-finlands-smart-prison-project/> (Letöltés ideje: 2025. január 13.)
- Puolakka, Pia (2022): Smart Prison: From Prison Digitalisation to Prison Using, Learning and Training Artificial Intelligence. Justice Trends Magazine. Online: <https://justice-trends.press/smart-prison-from-prison-digitalisation-to-prison-using-learning-and-training-artificial-intelligence/> (Letöltés ideje: 2025. január 13.)
- Puolakka, Pia (2023): Smart prisons and artificial intelligence systems expand in Finland. Justice Trends Magazine
- Puolakka, Pia (2024): Digital rehabilitation and the future of smart prisons. Finnish Criminal Sanctions Agency
- Robberechts, Jana – Beyens, Kristel (2020): PrisonCloud: The Beating Heart of the Digital Prison Cell. In: Turner – Knight (szerk.): The Prison Cell: Embodied and Everyday Spaces of Incarceration. Palgrave Macmillan, 283-305. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-39911-5_13
- UNICRI (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute) (2024): Digital Rehabilitation in Prisons. UNICRI. Online: <https://unicri.org/sites/default/files/2025-03/New-DIGITAL-Rehabilitation-in-Prisons.pdf> (Letöltés ideje: 2025. január 13.)
- Yan, Sophia (2019): Chinese high-security jail puts AI monitors in every cell to make prison breaks impossible. The Telegraph. Online: <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/04/01/chinese-prison-rolls-facial-recognition-sensors-trainmates/> (Letöltés ideje: 2025. január 13.)
- Zivanai, Eugenia – Mahlangu, Gilbert (2022): Digital prison rehabilitation and successful re-entry into a digital society: A systematic literature review on the new reality on prison rehabilitation. Cogent Social Sciences, 8(1). DOI: <https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2116809>

SZERVEZETT BÜNÖZÉS A BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZETEKBN – KONFERENCIA RÓMÁBAN

Organised crime in prisons – Conference in Rome

2025. november 04-07. között az EuroPris, az Olasz Igazságügyi Minisztérium Büntetés-végrehajtási Igazgatósága, valamint a Holland Igazságügyi és Biztonsági Minisztérium közös nemzetközi konferenciát szervezett Rómában, „Szervezett bűnözés a bv. intézetekben” („Organised Crime in Prisons”) címmel. Az előadások, a szakmai egyeztetések és a programok központi témája a szervezett bűnözés, annak azonosítási módjai, hatásvizsgálata, megjelenési formái a különböző országok büntetés-végrehajtási intézeteiben, az azzal kapcsolatos megküzdési stratégiák, kockázatértékelési mechanizmusok, valamint a bv. intézetben belüli felderítés és az európai együttműködés volt. A konferencia lezárásaként az utolsó napon a nemzetközi delegáció tagjai látogatáson vehettek részt a római Rebibbia intézetben.

Kulcsszavak: szervezett bűnözés, felderítés, európai együttműködés, kockázatértékelés, intézetlátogatás

Between November 04 and 07, 2025, a conference, called ‘Organised crime in prisons’, organized by EuroPris, the Italian Ministry of Justice: Department of Prison Administration and the Dutch Ministry of Justice and Security, was held under Italy’s leadership.

The main themes of the presentations, the professional consultations, and the programmes were organized crime, methods of its identification, its impact assessment, its appearance in different countries’ prison systems, the coping strategies, risk assessment mechanisms, the prison intelligence and the European collaboration. As a conclusion to the conference, on the last day, interested members of the international delegation could participate in a prison visit in the Rebibbia prison.

Keywords: organised crime, intelligence, European collaboration, risk assessment, prison visit

Bevezető

Az EuroPris támogatásával rendezett európai konferenciát 2025. november 04-07. között Olaszország és Hollandia „Szervezett bűnözés a büntetés-végrehajtási intézetekben” („*Organised Crime in Prisons*”) címmel Rómában, amelyen a magyar delegáció tagjaként a Debreceni Egyetem és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága támogatásával vehettünk részt. A konferencián 22 országból 130 küldött volt jelen, akik elsősorban szakmai és civil szervezetek részéről, valamint az akadémiai szektorból érkeztek. A plenáris előadások meghallgatása mellett lehetőség volt gyakorlatorientált workshopokra való jelentkezésre is, ahol két-két európai ország képviselői mutatták be, hogy milyen módon birkóznak meg a szervezett bűnözői hálózatok büntetés-végrehajtási intézeten (a továbbiakban: bv. intézet) belüli tevékenységével.

A konferencia első napjának előadásai

Az első napon a két főszervező, Olaszország és Hollandia vezető büntetés-végrehajtási szakemberei – Ernesto Napolillo (Director of the General Directorate of Prisoners, Italy¹), Justus Kox (Director of Sanctions and Victim Policy, The Netherlands²), Boye Veldhoen és Rivana Sonbeek (Representatives from Custodial Institutions Agency, The Netherlands³) – arra hívták fel a figyelmet köszöntőjükben, hogy a büntetések végrehajtása során minden esetben ötvözni kell a szabadulás utáni időszakra történő felkészítést (illetve az esetleges kezeléseket, például egészségügyi kezelést, szerfüggőség kezelését) és a biztonságot, a kettőnek együtt kell járnia. Kiemelten fontos kérdés a biztonság, mert a bv. intézetekben büntetésüket töltő fogvatartottak igen gyakran a „sérülékeny populáció” tagjai közül kerülnek ki, pszichiátriai problémákkal, kábítószer-függőséggel küzdenek, sokan külföldi állampolgárok, és egyre több a fiatalkorú bűnelkövető, akik sok esetben védtelenebbek a felnőttekhez képest.

Carlo Nordio, Olaszország igazságügyi minisztere előadásában részletesen beszélt arról, hogy Olaszország volt az első ország, ahol megjelent a szervezett bűnözés. Kitért a legfontosabb jogszabályok ismertetésére (1982, 1992, maffiaellenes jogszabály – 2011), illetve arra, hogy a 2009-ben bekövetkezett jogszabályváltozások szigorították a szervezett bűnözői hálózatokhoz tartozó fogvatartottak kapcsolattartását a külvilággal. Kifejtette azt is, hogy milyen módon működnek együtt a külföldi kollégákkal, így például olasz szakembereket küldtek a tapasztalatok megosztása céljából többek

1 Börtönügyi Főigazgatóság Igazgatója, Olaszország

2 A szankcióért és az áldozatokért felelős igazgatóság vezetője, Hollandia

3 A Börtönügyi Igazságügyi Hivatal képviselői, Hollandia

között Venezuelába, Argentínába és Brazíliába, ahol bemutatták, hogyan küzdenek a szervezett bűnözés ellen az olasz bv. intézetekben (Nordio, 2025).

Boye Veldhoen és Rivana Sonbeek holland szakemberek előadásukban felhívták a figyelmet arra, hogy a szervezett bűnözői hálózatok bv. intézeten belüli működése, irányítása komoly veszélyt jelent a társadalomra. Például emberölést is meg tud „rendelni” egy fogvatartott, továbbá a kábító hatású szerek, telefonok bejutását, és az ezekkel való kereskedést sem állítják meg a bv. intézetek falai. Egyre inkább terjednek az új típusú elkövetési módszerek, a kriptovalutákkal, például a bitcoin eszközével megvalósuló bűncselekmények; az ezekkel kapcsolatos pénzmozgásokat pedig nagyon nehéz ellenőrizni.

Mind gyakoribb az a tendencia is, hogy gyermekeket, fiatalokat vesznek rá például arra, hogy kövessenek el emberölést, vagy helyezzenek el egy robbanószerkezetet valahol. Felmerül a kérdés, szükség van-e kiemelt biztonsági kockázatú fogvatartottak elhelyezésére szolgáló bv. intézetre ezen okokból kifolyólag? A holland szakemberek válasza egyértelműen igen, mégpedig két okból. Egyrészt nagyon szoros ellenőrzés alatt kell tartani a szervezett bűnözői hálózatok tagjait az intézetekben (például az intézeten kívüli, elsősorban a családdal fenntartott kapcsolat nagyon kockázatos, így azok szigorú ellenőrzése szükséges); másrészt az érintett fogvatartottak más fogvatartottakat is befolyásolni tudnak (keresik a manipulálható fogvatartottakat a bv. intézeten belül).

Hollandiában 2025. november 01-jétől új jogszabály került bevezetésre, melyben a kapcsolattartással összefüggő korlátozásokat rögzítették (így például egy fogvatartottnak legfeljebb két ügyvédje lehet; a látogatók fogadását megfigyelik; a látogatásnak mind a gyakorisága, mind az időkerete szigorúbban limitált az átlag fogvatartotti populációéhoz képest; a telefonhívások időtartamát 10 percben határozták meg; nem engedélyezett a „konferenciahívás”; ellenőrzésre kerül, hogy a rögzített kapcsolattartó valóban családtag-e). A felderítési szakterület feladata a szabályok megsértésének kiszűrése, melynek során kiderült, hogy 10 fogvatartott egyszerre hívta ugyanazt a számot, így konferenciahívást valósítottak meg. A fogvatartottak 10%-ának esetében van szükség megfigyelésre (például kiemelt ellenőrzés szállítás során), 1% esetében szükséges a folyamatos megfigyelés (például a kontaktszemélyek számának csökkentése, akikkel a megfigyelt fogvatartott telefonon kapcsolatot tarthat); legfeljebb 4-8 fős csoportok alakulásának engedélyezése a közösségi terekben; egy fogvatartott legfeljebb két ügyvéddel tarthat kapcsolatot. 0,1% esetében van szükség folyamatos megfigyelésre (lehetőleg egyszemélyes elhelyezésben, legfeljebb 4 fős fogvatartotti csoportban tölthetik a büntetésüket; kapcsolattartó személyek számának csökkentése; egy fogvatartott legfeljebb két ügyvéddel tarthat kapcsolatot).

Hollandia új rezsimkategóriát hozott létre a szervezett bűnözői hálózatok tagjainak, ebbe az AIT (AIT = De afdeling voor intensief toezicht⁴) sorolja be őket. Ez egy kisebb egységként működik, mint az intézet többi rezsimje, és legfőbb célja a bűnözői hálózatok létrejöttének megakadályozása, valamennyi kapcsolattartási forma szigorúbb ellenőrzése, nagyobb mértékű kontroll biztosítása.

Felhívták a figyelmet arra is, hogy a társszervek együttműködése kulcsfontosságú, így a rendőrségnek, a büntetés-végrehajtásnak és az ügyészségnek koordináltan kell működnie, mert nem lehet az egész szervezett bűnözői hálózatot felderíteni a bv. intézetből. Mindemellett komoly problémát jelent a személyi állomány létszámhiánya is. A megszerzett információkat nemzetközi szinten is meg kell osztani kiemelten veszélyes fogvatartottak esetében. Példaként említettek egy korábbi spanyol-holland együttműködést, amikor egy holland fogvatartott kezdeményezett telefonhívást, aminek eredményeként egy spanyol zárkában csörgött a telefon. Az eseményről a holland szakemberek értesítették a spanyol kollégákat, akik megtalálták a zárkában a készüléket (Veldhoen – Sonbeek, 2025).

Ezio Antonio Giacalone (Polizia Penitenziaria – Ministero della Giustizia⁵) olasz szakember a „Szervezett bűnözés Olaszországban” („Organised Crime in Italy”) című előadásában kiemelte, hogy a bv. intézetekben működik a fogvatartottak rehabilitációja, ennek ellenére számos bűncselekmény történik a falakon belül, valamint olyan új kapcsolatok születnek, amelyek folytatódnak a szabadulást követően is. Komoly veszélyt jelentenek az ultramodern drónok, amelyekkel mobiltelefont és kábítószeret csempésznek az intézetekbe. Előadásában elmondta, hogy jelentős eredmény volt a Volo Criminale (drónokkal történő csempészés) leleplezése, amely eredetileg egy 2021. szeptember 19-ei lövöldözésből indult ki a frosinone-i bv. intézetben, ahol egy felfegyverzett fogvatartott több lövést adott le több másik fogvatartottára, akik az előző napokban megverték. A frosinone-i intézetben folyó nyomozás rámutatott arra, hogy e cselekmény hátterében komoly szervezett bűnözői hálózat állt, mely drón segítségével lőfegyver, telefon, kábítószer szállítását, csempészését és árlista szerinti árusítását valósította meg húsz olasz intézetben, melyek közül három kiemelt biztonsági fokozatú. Előadásában azt is elmondta, hogy folyamatosan küzdenek a maffia felszámolásáért. 2023-ban 207 embert ítéltek el összesen 2 100 év szabadságvesztés-büntetésre a „ndrangheta” nevű bűnszervezethez való tartozásukkal kapcsolatos vádak alapján (Giacalone, 2025).

Az „Európai tendenciák, büntetés-végrehajtás személyi állománya és a szervezett bűnözői csoportok ellenálló képessége” („European Trends, Prison Staff and the Resilience

4 Intenzív felügyeleti osztály, Hollandia

5 Büntetés-végrehajtási rendőrség, Igazságügyi Minisztérium, Olaszország

of Organised Crime Groups”) című plenáris előadásblokk két előadója Eleonora Forte (Európol) és Robert Lukjanov (Svédország) volt.

Eleonora Forte részletesen beszélt arról, hogy milyen új trendek jelennek meg a szervezett bűnözés területén Európában. Egyre inkább terjednek az AI által generált, gyermekek szexuális kizsákmányolását ábrázoló anyagok, a kriptovaluta használata, a 6G technológia és a drónok. A szervezett bűnözői hálózatok taktikái a pénzmosás, a vesztegetés, a korrupció, a fiatal bűnelkövetők kihasználása – valamint a kikötővárásokban folyamatosan jelen van az erőszak és a bűnelkövetés. Dél-Európában a szervezett bűnözés jelenléte hosszabb időre nyúlik vissza, de ma már Észak-Európában is egyre inkább terjed, egyre több a „bandaháború” Skandináviában is. Jellemző az is, hogy sérülékeny csoportokat használnak ki, fiatalokat toboroznak, sőt megfenyegetik a családjukat is. Az előadó egy konkrét esetet is említett, amikor Spanyolországban fiatalokat kerestek meg egy holland személy felkérésére, hogy emberölést kövessenek el. A tapasztalatok azt mutatták, hogy soha nem kapják meg a beígért több ezer eurót. Könnyű pénznek tűnik a fiatalok számára a felkínált összeg, akik felmagasztalják ezt az életmódot, úgy tekintenek rá, mint egy videojátékra, ahol pontok járnak az emberölés elkövetéséért. A szervezett bűnözői hálózatokról elmondta, hogy semmit nem jelent az, ha azok vezetői bv. intézetbe kerülnek, mert onnan is tudják irányítani a hálózatukat, amiben a technológia is segít, például a mobiltelefonok használata. Az intézet emellett teret enged a radikalizáció és a terrorizmus számára is, ez ellen is folyamatosan küzdeni kell. Végül előadásában bemutatta az EU-SOCTA 2025 (European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment) című, az Európol által készített jelentést, amely az Európai Unió területén tapasztalható súlyos és szervezett bűnelkövetésről ad átfogó képet. Ez a jelentés kiemelten fontos, mivel mélyreható betekintést nyújt a bűnelkövetői trendekbe, az elkövetői csoportok működésébe (Forte, 2025). A jelentés magyar nyelven is elérhető.

Robert Lukjanov (Swedish Prison and Probation Service⁶) előadásában elmondta, hogy Svédország, amely egykor alacsony bűnözési rátájáról volt híres, az elmúlt években jelentős növekedést tapasztalt a szervezett bűnözés terén. Ez több tényezőnek is tulajdonítható, többek között a laza kormányzati politikának, a társadalmi szegregációnak és a bűnelkövetői csoportok változó jellegű tevékenységének. Az elkövetői hálózatok egyre kifinomultabbak és transznacionálisabbak, tevékenységük kiterjed a kábítószer-kereskedelemre, az embercsempészetre, a lőfegyver-kereskedelemre és a szociális ellátásokkal való visszaélésekre. A hálózatok szoros kapcsolatokat alakítottak ki az európai kábítószer-terjesztési központokkal, különösen Spanyolországban és Hollandiában. Két elkövetői hálózatot mutatott be előadásában, ezek az X-ray és a Saturn. Az X-ray szervezett hálózat vezetője Adam Adamson, 2010-ben alakult helyi „utcai bandaként”.

6 Svéd Büntetés-végrehajtási Szervezet

Tagjai kábítószer árultak, zsarolásokban vettek részt, más „bandákkal” is szövöztek, majd belső konfliktusok, szétválás következtében a 2010-es évek végén bandaháborúk, lövöldözések törttek ki, a hálózat felbomlott, újabb átrendeződések történtek, újabb szövetségek kötöttek. Alapítója az 1980-as évek végén született, agresszív vezető, „profi bűnelkövető”. 2022-ben hanyatlás következett be a banda működésében, ekkor a vezetőjét elítélték erőszakos bűncselekmények, pénzmosás, lőfegyverrel való visszaélés, zsarolás és egyéb bűncselekmények elkövetése miatt magas biztonsági fokozatú bv. intézetben letöltendő 18 év szabadságvesztésre ítélték. Adamson próbálta kijátszani a kommunikációs korlátozásokat, azonban nem járt sikerrel, így 2023-ban lemondott a banda vezetéséről.

Egy másik szervezett bűnözői hálózat a Saturn, amelynek központja egy Stockholmtól délre fekvő város volt, ahol ez az egy bűnözői hálózat működött a '80-as, '90-es években. Utcai bűncselekményeket követtek el, behálózta a hivatalokat (bírószék, bv. intézetek, szociális intézmények, engedélyezési eljárások, alkohol árusítása), a gazdasági bűncselekmények mellett korrupciós bűncselekményeket követtek el, kijátszották a jóléti juttatások rendszerét. A hálózat vezetője Davidson⁷ volt, aki szintén kíméletlen bűnelkövető hírében állt. A 2010-es évek elején a bűnözői hálózat működésében hanyatlás következett be, amikor Davidson elítélték emberölés, zsarolás, testi sértés és tiltott lőfegyverhasználat miatt. Büntetése letöltése során a bv. intézetből próbálta irányítani a hálózatot, például telefonhívás esetében többen ültek a háttérben, kódolt üzenetek hangoztak el (például az add át az üdvözlétemet X-nek azt jelentette, hogy az adott személyt bántalmazni kell). Davidson 2014-ben magas biztonsági fokozatú intézetbe került, életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték. Ekkor többször megkísérelte „meghekkelni” a kommunikációs csatornákat annak ellenére, hogy a telefonbeszélgetéseket és a levelezést a személyi állomány ellenőrzi. Folyamatosan fellebbezést nyújtott be, ezért találkozhatott az ügyvédekkel, így erről a lehetőségről sem mondott le. A próbálkozások ellenére a hálózat három részre szakadt, kettő között komoly konfliktusok, harcok törttek ki, az egyik csoport tagjai jelenleg is nemzeti hősként kezelik Davidson.

A két szervezett bűnözői hálózat működése arra mutat rá az előadó szerint, hogy az erős közösség és az erő kifelé mutatása kevesebb ellenfelet eredményez. A csoport számára fontos a kifelé történő kommunikáció, a megfelelő helyettesítési, utódlási rendszer, ezért ezek a bandák folyamatosan új „tehetségeket” keresnek (Lukjanov, 2025).

A 2. számú workshop „A falak lebontása: Bv. intézet – partnerségek a szervezett bűnözés ellen” címet viselte („*Breaking Silos: Prison – Partnerships Against Organised Crime*”), Augusto Zaccariello (Olaszország) „*Elemzés és nemzetközi együttműködés*” („*Analysis and International Cooperation*”) című előadását Lis Knight és John Wallace (Anglia és

7 Az előadásokon a példákban szereplő valós személyek nevét a beazonosíthatóság elkerülése érdekében álnevekre cserélték.

Wales) „A súlyos szervezett bűnözés elleni több szervezet általi fellépés” („MARSOCC - Multiagency Response to Serious Organised Crime”) témájú prezentációja követte.

Augusto Zaccariello olasz szakember részletesen beszélt arról, hogy milyen módon jelennek meg a szervezett bűnözői hálózatok Olaszországban, jellemzően Dél-Olaszországban. Kitért a Cosa Nostra, Camorra, 'ndraghenta és a Sacra Corona Unita működésére is. Olaszország megpróbálja felvenni a harcot a szervezett bűnözői hálózatokkal, a büntetésüket töltő maffia-tagokat igyekeznek elvágni a külvilágtól a jog eszközeivel, hogy ne tudják belülről irányítani a hálózatukat. Ennek eszköze a 41. cikk szerinti büntetés-végrehajtás. Az 1975. július 26-ai 354. sz. olasz büntetés-végrehajtási törvény 41. cikke (Art 41bis), más néven „carcere duro” („szigorú börtönrendszer”), olyan rendelkezés, amely lehetővé teszi bizonyos börtönszabályok felfüggesztését. Jelenleg az olasz bv. intézetekben közel 700 elítélt tölti büntetését ezen cikk szabályai alapján, ami a fogva tartott személyek teljes számának körülbelül 1%-át teszi ki. A 41bis. cikket először 1975-ben vezették be, de csak a bv. intézetekben bekövetkező vészhelyzetek vagy fogolyzandulások esetén alkalmazták. 1992 augusztusában kiterjesztették a maffia tagjaira is a „Martelli-Scotti” maffiaellenes törvénnyel (melyet az előterjesztő két miniszterről neveztek el), amely lehetővé tette az Igazságügyi Minisztérium számára, hogy felfüggeszse a büntetés-végrehajtási rendszer által biztosított normál bánásmódot, ha a fogvatartott maffia-típusú szervezet tagja volt. A 41bis. rendszer szerint a letartóztatás után a fogvatartottat egy olyan bv. intézetbe szállítják, amely kifejezetten a szigorú börtönrendszer alá tartozó elkövetők büntetésének végrehajtására szolgál, és logisztikailag elválasztásra került az intézet többi részétől (ilyenek működnek például Rómában, Milánóban, Terniben, Tolmezzóban, Parmában, L'Aquilában, Sassariiban). Felállították a „Gruppo operativo mobile” (G.O.M.) szervezetet a 2020. július 30-ai igazságügyi miniszteri rendelet 2. cikke értelmében, amely a büntetés-végrehajtási rendőrség egyik szakosodott osztályaként működik, és a büntetés-végrehajtási törvény 41bis. cikkének (2) bekezdésében előírt különleges rend alá tartozó fogvatartottak felügyeletét és megfigyelését biztosítja. Ennek keretében ellátja a levelezés ellenőrzését, a személyes és telefonos kapcsolattartás biztosítását, a csomagok átvételét, valamint a különleges rend alá tartozó fogvatartottakkal kapcsolatos minden egyéb tevékenységet. Foglalkozik továbbá az igazságszolgáltatással együttműködő, maffiáról információval szolgáló fogvatartottak felügyeletével és megfigyelésével. Számos eszközzel próbálják megakadályozni, hogy a letartóztatott vagy büntetésüket töltő maffia-tagok, vezetők információt cseréljenek a hálózat bv. intézeten kívüli tagjaival, így például további bűncselekmények elkövetésére utasítsák őket. A szabályozások között szerepel a kis csoportokban, korlátozott időtartamban engedélyezett szabadlevegőn tartózkodás, valamint a havonta egyszeri, üvegfalon keresztül történő rövid látogatófogadás. Korlátozó eszköz továbbá a telefonhívások lehallgatása, rögzítése, az érkező csomagok átvizsgálása, valamint a könyvek és magazinok fogadásának tilalma, mivel ezek, ha az intézeten kívülről érkeznek, kódolt üzeneteket tartalmazhatnak. Törekednek arra, hogy ez a felügyelet szigorú legyen, azonban a fogvatartottak nagyon kreatívak. Az előadó több

példát említett, hogyan tudják értelmezni a gyakran erősen kódolt üzeneteket: a „nem nő a fű” kifejezés arra utal, hogy nem mennek jól a drogügyletek, az „add át üdvözlötemet” azt jelenti, hogy meg kell ölni valakit. Emellett meglehetősen komoly szabályok vonatkoznak a személyi állományra is, esetükben rotációs rendszerben félévente cserélik, hogy melyik intézetben teljesítenek szolgálatot, ezzel is csökkentve annak esélyét, hogy korrupció gyanúja merüljön fel (Zaccariello, 2025).

Lis Knight és John Wallace (Anglia és Wales) „A veszélyes szervezett bűnözés elleni több szervezet általi fellépés” („MARSOC - Multiagency Response to Serious Organised Crime”) című előadásában a bv. intézetek és a rendőrség közötti együttműködés témakörével foglalkozott. A bv. intézetekben előforduló korrupció, a súlyos és szervezett bűnözés (SOC-Serious and Organised Crime⁸) hatással van az igazságszolgáltatási rendszer egészére. Amikor a szervezett bűnözői hálózat vezetői továbbra is működtethetik azt a fogvatartás ideje alatt, az aláássa az elkövetők rehabilitációját, csökkenti a bv. intézetekbe és a bűnüldözésbe vetett közbizalmat, az intézetekben folyó kábítószer-kereskedelem pedig további veszélyeket hordoz magában. A technológiai innovációk, a személyi állomány létszámának folyamatos csökkenése és a fogvatartotti populáció várható növekedése miatt folyamatos fejlesztések nélkül veszélybe kerülhet a szervezett bűnözés elleni küzdelem. A rendőrség, a bv. intézetek és a társszervek közötti hatékony együttműködés (MARSOC) fontossága megkérdőjelezhetetlen, ezért a brit kormány 7 millió fontot költött 2019-ben ennek kialakítására. A MARSOC célja a legnagyobb kárt okozó SOC-személyek (vagyis azok, akik a legsúlyosabb bűncselekményeket követik el, vagy a szervezett bűnözői hálózatok tagjai) tevékenységének akadályozása, megzavarása, az információik és a hírszerzési adatok leghatékonyabb kombinációjának felhasználásával.

A MARSOC célkitűzései:

- a legnagyobb kárt okozó SOC-személyek listájának összeállítása és folyamatos frissítése;
- több ügynökség (társszervek) tevékenységének összehangolása a célok elérése érdekében, kihasználva az egyes ügynökségek (szervek) eszközeit, hatásköreit és beavatkozási lehetőségeit;
- a MARSOC által szerzett információk és hírszerzési adatok hatékonyabb megosztása a partnerek között, az összehangoltabb válaszreakció elérése érdekében.

A MARSOC közvetlenül a ROCU (Regional Organised Crime Unit⁹) hálózat keretében működik. A MARSOC célkitűzéseinek megvalósítása egy nemzeti hálózat működtetésével,

8 Súlyos és szervezett bűnözés. Gyűjtőfogalom, amely azokat a nagyszabású, összehangolt bűncselekményeket és elkövetői csoportokat jelöli, amelyek komoly fenyegetést jelentenek a társadalomra és a gazdaságra.

9 Regionális Szervezett Bűnözés Elleni Egységek, Anglia és Wales

10 ROCU, azaz regionális, szervezett bűnözés elleni egység felállításával történt meg. A ROCU tevékenysége a szervezett bűnözésben belül számos bűncselekménytípust felölel, többek között a modern rabszolgaságot, a kábítószer- és lőfegyver-behozatalt, a gyermekek szexuális bántalmazását és kizsákmányolását, valamint a gazdasági és információs rendszer elleni bűncselekményeket. 2025-ben 1 656 bűncselekményt derítettek fel, például telefonok bv. intézetbe történő csempészését, szervezett bűnözői hálózaton keresztül.

Az előadók példaként említették a lancashire-i rendőrség által vezetett akciót (Operation Warrior: 2022-23), amelyben a szervezett bűnözésben részt vevő vádlottakat (15 szervezett bűnözői hálózati tag) több mint 600 év szabadságvesztés-büntetésre ítélték egy nagyszabású rendőri akció során, ami 2022-23-ban zajlott. Az akció során letartóztatásra került a hálózat vezetője (26 év szabadságvesztés-büntetésre ítélték) és annak barátnője (12 évre ítélték), aki látogatások során csempészett kábítószerrel és szállított információkat az intézetbe (Knight – Wallace, 2025).

A konferencia második napjának előadásai

A második napot – hasonlóan az első nap második feléhez – workshopokkal indítottuk, így két olyan eseményen való részvételre volt lehetőség, amelyekre korábban nem jutottunk el. A 3-as számú workshop Dr. Beata Baran-Wesolowska, habil., a krakkói Jagelló Egyetem oktatója, *„A visszaélést bejelentők szerepe a szervezett bűnözés elleni fellépés során a büntetés-végrehajtási intézetekben: információgyűjtés, korai előrejelzés és rendszerszintű hatás”* („Role of Whistleblowing in Combating Organized Crimes in Prisons: Intelligence-gathering, Early Warning And Systemic Impact”), valamint Alessandro Corti, Phd, a Transcrime kutatója *„A szervezett bűnözés változásai Európában és azok hatásai a büntetés-végrehajtási intézetek személyi állományának korrupciójára”* („Changes of Organized Crime in Europe and Their Impact on the Corruption of Prison Staff”) című előadásából és a részükre feltett kérdésekből állt.

Dr. Beata Baran-Wesolowska részletesen beszélt arról, hogy miért fontos a visszaélések bejelentése és hogyan alakul ennek a kérdésnek a jogszabályi háttere, bemutatva az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 irányelvét az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről és az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által elfogadott bejelentők védelméről szóló ajánlást (CM/Rec (2014)7 ajánlás). Előadásából képet kaptunk arról, hogy a bejelentések milyen formákban válhatnak a felderítési tevékenység eszközeivé, hogyan működik a bejelentők védelme és a korai előrejelzés rendszere (például kábítószer, kínzás előfordulása). Részletesen bemutatót egy jogesetet, a Špadijer kontra Montenegró ügyet (31549/18. sz. kérelem), amelyet az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) tárgyalt, és egy montenegrói személyi állományi tag, Daliborka Špadijer állítólagos zaklatásával és megfélemlítésével volt kapcsolatos, miután bejelentette kollégái visszaéléseit. Az ügy elsősorban azt vizsgálta, hogy

Montenegró megsértette-e az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkét, amely garantálja a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot, beleértve a fizikai és pszichológiai integritást is. Az előadását azzal zárta, hogy nemcsak jogi, hanem morális kérdéseket is felvet a bejelentők védelme, emellett a megfelelő védelem erősíti az intézeteken belüli integritást és átláthatóságot (Baran-Wesolowska, 2025).

A második előadás ismertette, hogy az Europol 2024-es adatai szerint 821 magas kockázatú bűnözői hálózat került detektálásra Európa-szerte, ezek 68%-a multinacionális. Viszonylag stabilnak mutatkozik az elmúlt 10 évben az európai bv. intézetekben elhelyezett külföldi fogvatartottak száma az Eurostat adatai szerint, de arra vonatkozóan nem rendelkezünk adatokkal, hogy közülük milyen arányban vettek részt szervezett bűnözésben. A szervezett bűnözői csoportok a vesztegetésen kívül számos egyéb eszközzel rendelkeznek a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának korrumpálására. Ilyen eszköz például a pszichológiai és érzelmi behálózás és bizalomépítés, az érzelmi és/vagy ideológiai kötődés, a protekció általi alkalmazás, vagy a social media eszközeivel történő befolyásolás. Corti elmondása szerint három komponense van a személyi állomány korrupciójának: az első a korrupció valószínűsége a strukturális, intézményi előnyök alapján, ide tartozik a személyi állomány alacsony létszáma, a fogvatartottak túlsúlyos elhelyezése, valamint a túlórák magas száma. A második a sebezhetőség, azaz az egyes személyi állományi tagok kitettsége a manipulációnak vagy kompromittálódásnak. Ide tartozik a személyi állomány kiegészése, az alacsony fizetés, valamint a pszichikai nyomás. A harmadik a rendszerszintű kockázat, a tágabb nemzeti és intézményi körülmények, amelyek elősegítik a korrupciót, ilyenek például jogszabályi hiányosságok és a bv. intézetek alacsony költségvetése. Mindezek alapján szükség van egy többkomponensű kockázatelemzés készítésére alkalmas eszközre az európai bv. intézetekben.

Az előzőek alapján az állandó, fix komponensbe a közös korrupciós kockázatok tartoznak (azaz az országok megegyezésén alapuló kockázateértékelés készítése, mely alapján az adott (bűn)cselekmény minden ország számára ugyanolyan mértékű kockázatot jelent). A változó komponenst az eljárások jelentik, melyek országspecifikus kockázati profilok, a rendszerszintű komponens pedig a strukturális jellemzők és intézményi sebezhetőségek (Corti, 2025).

A 4-es számú workshop szintén két előadásból állt, az elsőt Fiona Cruickshanks, a skót büntetés-végrehajtási szervezet képviselőjében (az edinburgh-i bv. intézet parancsnoka), valamint Martin Saam, az osztrák Igazságügyi Minisztérium Biztonsági Kompetenciaközpontjának vezetője tartotta. Előadásuk címe: „*A magas biztonsági kockázatú fogvatartottak értékelése és kezelése Ausztriában és Európában*” („*Assessing and managing high risk detainees in Austria and Europe (TBC)*”).

A második előadás az „*Intézeti felderítés - Az információgyűjtés hatékonyságának növelése pénzügyi folyamatok elemzésén keresztül*” („*Prison Intelligence - Enhancing information gathering through financial flows analysis*”) címet viselte, melyet Dr. Roberto Mango és Aurora Palmisano tartott, akik az Olasz Igazságügyi Minisztérium Büntetés-végrehajtási Főosztályáról érkeztek.

Az első prezentáció témájával kapcsolatban kiadásra került egy kézikönyv, melyben 4 alapvető elem került meghatározásra a magas biztonsági kockázatú fogvatartottakkal kapcsolatban: definíció, populáció, rezsim, kihívások.

- Definíció: konkrét fogalom megalkotása nem volt lehetséges, tekintettel arra, hogy az egyes országok nem egységesen határozzák meg a magas biztonsági kockázatba sorolás feltételeit, ismérveit. Van azonban öt jellemző, amelyek a legjobban leírják ezen feltételeket: magas szökési kockázat, szervezett bűnözői hálózathoz tartozás, terrorizmussal összeköthető tevékenység, részvétel különösen erőszakos cselekményekben, politikai érintettség.
- Populáció: a fogalom azt jelzi, hogy mekkora az arányuk a teljes fogvatartotti populációban. (Olaszországban például rendkívül magas.)
- Rezsim: az egyes országokban eltérő számú rezsim került kialakításra, amelyekbe besorolják a magas biztonsági kockázatú fogvatartottakat. (Franciaországban két rezsim van a részükre kialakítva).
- Kihívások az említett fogvatartotti csoport vonatkozásában, amelyekkel a leggyakrabban szembesülnek a szakemberek: az ebbe a körbe tartozó fogvatartottak azonosítása; a kockázatkezelés; a rezsimbesorolás; az emberi jogok és a rehabilitáció követelményeinek és lehetőségeinek biztosítása mellett a fokozott ellenőrzés és kontroll megvalósulása; a limitált számú beavatkozási lehetőségek és programok; prevenció helyett reakció – azaz sok esetben nincs lehetőség megelőzni ezen fogvatartottak vonatkozásában a rendkívüli eseményeket, csupán reagálni rájuk.

Ajánlásokat is megfogalmaztak, ilyen a magas biztonsági kockázatú fogvatartottak kezelésére szakosodott felderítési csoportok létrehozása, a technológiai védelem, a célzott rehabilitáció és az „exit” program kialakítása, fejlesztése, valamint a nemzetközi együttműködés. Martin Saam osztrák ügyeket prezentált, melyek magas biztonsági kockázatú fogvatartottakhoz köthetők. Például egy bv. intézetből utasítást adtak emberölés végrehajtására, egy másiktól ágyanemű segítségével megszöktek. Az üzletelés szintén gyakori probléma: azok a fogvatartottak is vásárolnak dohányterméket, akik nem dohányoznak, ezeket összegyűjtik, eladják, bizonyos esetekben ki is akarják küldeni az intézetből. Ezen eseményeket minden alkalommal kivizsgálják (Cruickshanks – Saam, 2025).

A workshop második előadása során az olasz pénzügyi folyamatok monitorozásának stratégiáját ismertették, melyet az előadók által képviselt szervezeti egység hajt végre.

Ez a szervezeti egység egy elemzőközpont, amely a bv. intézetekben, vagy a bv. intézetekhez kapcsolódóan, de azokon kívül elkövetett bűncselekményekkel, különösen a szervezett bűnözéssel vagy terrorizmussal foglalkozik. A központi egység 11 regionális egységgel működik együtt. Ismertették a működésüknek és a fogvatartottak pénzügyi gazdálkodásának jogszabályi hátterét. A fogvatartottak rendelkeznek számlával, amelyre hozzátartozóik utalhatnak, munkáért járó bérüket kapják, valamint ahova társadalombiztosítási juttatásaik és nyugdíjuk érkezik. A belső tranzakciók limitálva vannak, a pénz nyomkövethetőségének biztosítása érdekében a küszöbértéket meghaladó összegek utalása esetén rendszeresek az ellenőrzések. Számos esetben a szervezett bűnözői csoportok tagjai a bv. intézetekből is tartanak fenn külső pénzügyi hálózatokat, melyeket családtagjaikon és jogi képviselőiken keresztül irányítanak. A fogvatartottak gyakran csempésznek tiltott tárgyakat – melyekkel kereskednek, vagy zsarolják egymást –, amikért cserébe fogvatartott társaik telefonkártya-feltöltéssel fizetnek. Ezek megelőzése érdekében javaslatokat fogalmaztak meg: több rendvédelmi szerv kooperációjának elősegítése egy egységes rendszer, platform bevezetésével, minden fogvatartott esetében átfogó pénzügyi térkép létrehozása valamennyi pénzügyi kapcsolatáról és tevékenységéről, automatizált jelzőrendszer a gyanús pénzügyi tevékenységekkel kapcsolatban, biztonsági protokollok kialakítása teljes körű titkosítással, biztonsági értékeléssel. Mindemellett igyekeznek monitorozni, hogy összhangban áll-e a fogvatartott életvitele a bevételével (Mango – Palmisano, 2025).

A workshopokat követően a többi résztvevővel közösen vettünk részt további előadásokon, melyek az Egyesült Királyság és Franciaország büntetés-végrehajtási szervezeteinek kihívásait mutatták be.

Az Egyesült Királyságot Peter Chatten és Amy Powell képviselte, akik a korrupció megelőzésének fontosságáról beszéltek. Ennek eszköze az új személyi állományi tagok képzése, tudatosság-fejlesztő előadások, poszterekre, kiadványokra és intraneten terjesztett cikkekre épülő kommunikációs kampány, valamint az ismert korrump munkatársak megnevezése. Angliában és Walesben 2024-ben 53 személyi állományi tagot függesztettek fel, leggyakrabban (58%) drog-, telefon-, löfegyver- vagy cigarettacsempészás, jogszabályi előírások megsértése (35%), illetékteleneknek történő információ-átadás (4%) és IT-rendszer használatával történő visszaélés (2%) miatt. Bemutattak egy jogesetet: az Egyesült Királyság egyik legnagyobb bv. intézetének kábítószer-csempészei botrányában Amy Hatfield, a HMP Lindholme intézet egykori mentálhigiénés ápolója tiltott viszonyt folytatott Joseph Whittingham fogvatartottal, ami oda vezetett, hogy a doncasteri intézetet „elárasztották” a kábítószerrel. A 40 éves nőt több mint 10 év szabadságvesztés-büntetésre ítélték, miután rajtakapták, hogy több mint 1 millió font értékű drogot próbált becsempészni a munkahelyére, többek között Ribena¹⁰ pa-

10 Üdítőital-márka

lackokba töltött szintetikus kannabinoidot (spice-t). A nővér többek között MDMA-t, kannabiszt, szteroidokat és mobiltelefonokat vitt be az intézetbe, és hamis pszichiátriai időpontokat szervezett, hogy átadja a csomagokat a fogvatartottaknak. Az ügyben egy fogvatartott életét veszítette a becsempészt kábítószer fogyasztásának következtében. 15 bűntárs (főleg családtagok) is letartóztatásra került, összesen 53 év szabadságvesztés-büntetés került kiszabásra. Az ilyen esetek aláássák a bizalmat a kollégák között és ellehetetlenítik a hatékony munkavégzést, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a megelőzésükre, melynek kapcsán megfogalmazták, hogy a nem reziliens személyi állomány valójában sérülékeny, könnyebben keveredhet korrupciós ügyekbe. Figyelni kell az apró jelekre, például ha egy munkatárs sosem jár edzeni, de tornazsákkal és edzőruhával érkezik, az gyanús lehet (Chatten – Powell, 2025).

Franciaországot Alice Sene képviselte az Igazságügyi Minisztériumból. Előadásában elmesélte, hogy 2024. május 14-én tragikus végkimenetele lett egy szökésnek, melynek során két személyi állományi tag életét veszítette, további kettő pedig megsérült. Ez az esemény volt az egyik ösztönzője annak, hogy új terv készüljön a szervezett bűnözés elleni harc vonatkozásában. 2025. június 13-án megalkotásra került egy új törvény, mely szabályozza, hogy a szervezett bűnözői hálózatok tagjainak külön részleget hozhatnak létre a bv. intézetekben. 2026-ban tervezetten még négy bv. intézetben nyílnak meg hasonló részlegek. A részlegre letartóztatott és elítélt fogvatartottak is elhelyezésre kerülhetnek, akik a francia Büntető Törvénykönyv meghatározott szakaszai alá tartozó bűncselekményeket követtek el, például szervezett bűnözés keretében elkövetett emberölést, kábítószer-kereskedelmet, vagy csalást. A részlegen szigorított szabályok érvényesülnek (egyszemélyes elhelyezés, egy lakóegységben legfeljebb 10 fő fogvatartott helyezhető el, a fogvatartottak 5 fős csoportokba kerülnek beosztásra testmozgás és egyéb tevékenységek céljából, egyéni étkezés a zárkákban, napi 1-2 órás szabadlevegőn tartózkodás a sétaudvaron, a látogatások során nincs közvetlen érintkezés, kivéve az ügyvédek, valamint a gyermekkorú és fogyatékkal élő látogatók számára, illetve kivételes családi körülmények esetén). A papíralapú levelezés ellenőrzés mellett történik, a telefonálás hetente kétszer kétórás időtartamban engedélyezett, a számítástechnikai eszközök használata tiltott, minden mozgatsnál legalább két személyi állományi tagnak kell jelen lennie, rendszeres a zárkák alapos biztonsági vizsgálata, és gyakran kerül sor a testfelület átvizsgálására. A részlegre történő behelyezést követően hat-havonta felülvizsgálatra kerül sor, mely alkalmakkor pártfogó felügyelők készítenek interjút a fogvatartottakkal, akik ezzel kapcsolatban 30 órás, speciális képzésen vesznek részt, ahol a szervezett bűnözésről, az intézeten belüli hírszerzésről, a korrupciós kockázatokról, a stresszkezelésről, valamint a digitális lábnyomról tanulnak (Sene, 2025).

Ezt követően az európai megoldási javaslatokról tartott előadást Sandro Raimondi, Trento főügyésze Olaszországból, „Igazságügyi és felderítő szervek közötti nemzetközi együttműködés” („International cooperation between judicial and intelligence forces”),

valamint Justina Dzienko, az EuroPris igazgatóhelyettese „Az EuroPris bv. intézetek biztonságával foglalkozó szakértői csoportja” („The EuroPris expert group for Prison Security” címmel.

Az első előadás során kiemelt figyelmet kapott a kiberbiztonság, ugyanis az utóbbi években egyre elterjedtebbek a kibertámadások, illetve az internet segítségével elkövetett bűncselekmények. A kriptovalutát használják leggyakrabban arra, hogy a kábítószer-kereskedelemből származó pénzt álcázzák, ugyanis rendkívül nehéz lenyomozni. Az elkövetők az online térben titkos chatbeszélgetéseken keresztül csatlakoznak különböző terrorszervezetekhez, ahol kiskorúakat vesznek rá és képeznek ki bűncselekmények elkövetésére. Különböző platformok vannak a lopott tárgyak árusítására, például létezik olyan, amelyen keresztül csak illegális módon szerzett műalkotásokat lehet vásárolni (Raimondi, 2025).

A második előadás keretében bemutatásra került, hogy a címben említett csoportok 2 éves időintervallumra jönnek létre, és 10 országból érkeznek szakértők, akik a hazájuk tapasztalatait, álláspontját osztják meg. Céljuk, hogy erősítsék az európai kapcsolatokat és hálózatokat a büntetés-végrehajtás területén. Workshopokat, kerekasztal-beszélgetéseket, előadásokat tartanak, riportokat, kézikönyveket készítenek a tapasztalatok alapján. A bv. intézetek biztonságával foglalkozó szakértői csoport 2023-2025 között működött, és Skócia, Hollandia, Svédország, Csehország, Olaszország, Spanyolország (Katalónia), Belgium, Finnország, valamint Ausztria delegálta a képviselőket. Fő témakörnek a szervezett bűnözést határozták meg. Ennek keretében különböző nemzetek képviselői tartottak prezentációkat, ahol ismertették a helyi gyakorlatokat és a még fejlesztendő területeket. Emellett hatásvizsgálatokat végeztek a szervezett bűnözés kapcsán a következő 3 témakörben: személyes biztonság (személyi állomány, fogvatartottak, látogatók), belső biztonság (szökések, fogolyzendülések), külső biztonság (csempészet, drónok). A csoport munkájának befejezeként létrehoztak egy bv. intézeti biztonsági kézikönyvet, amely az alkalmazott legjobb gyakorlatok mellett tartalmazza a bv. intézetek biztonsági célkitűzéseivel kapcsolatos fenyegetéseket. A kézikönyv a következő témákat dolgozza fel: a bv. intézetek biztonságának stratégiai alapjai Európában, a szervezett bűnözés és annak hatása a bv. intézetek biztonságára, menedzsment megközelítés a magas biztonsági kockázatú fogvatartottak esetében, felderítés és szervezetek, ügynökségek közötti együttműködés, a megállapítások integrálásának módjai (Dzienko, 2025).

Végezetül, a nap zárásaként lehetőség volt arra, hogy kérdéseket tegyünk fel a szakértőknek.

A konferencia harmadik napja - Intézetlátogatás

A harmadik napon opcionális programként – előzetes regisztrációt követően – alkalom nyílt intézetlátogatáson való részvételre. Több bv. intézet közül választhattunk, a Róma északkeleti részén fekvő Rebibbia „börtönkomplexum” különböző intézeteit lehetett megtekinteni. Egyikőnk a hosszú időtartamú szabadságvesztésre ítélt férfi, másikunk a női fogvatartottak elhelyezésére szolgáló intézetet választotta.

A férfi fogvatartottak elhelyezésére szolgáló intézet látogatása során az intézet parancsnok asszonya, a helyettese és a rehabilitációért, valamint a biztonságért felelős vezetők fogadtak minket. Bemutatót tartottak az intézet működéséről, majd valamenynyí kérdésünkre készségesen válaszoltak. Fontosnak tartották hangsúlyozni, hogy az intézetben kizárólag női vezetők vannak, és az országban növekvő tendenciát mutat a női parancsnokok és egyéb vezető beosztásokat betöltő nők aránya a bv. intézetekben. Ottjártunkkor körülbelül 300 férfi fogvatartott elhelyezését biztosította az intézet, amely közepes biztonsági besorolású. Kiemelt feladatuknak tekintik a társadalomba történő visszailleszkedést elősegítő programok szervezését a fogvatartottak részére. Ezek mellett oktatásra is van lehetőség, valamint a munkáltatás is több formában valósul meg. Az intézet biztonságát a helyben, az intézeten belül szolgáltatot teljesítő rendőrök garantálják, azonban fegyelemsértés esetén a vétkes fogvatartottak végleg átszállításra kerülnek egy szigorúbb biztonsági előírásokat alkalmazó intézetbe. Ennek következtében ritkán fordulnak elő az intézetben tiltott tárgyak vagy nem engedélyezett mobiltelefonok, és a pszichoaktív szerek sem jellemzőek. Számomra különösen érdekes volt a biztonságért és a reintegrációért felelős személyi állományi tagok egymástól történő éles elkülönülése oly módon, hogy kizárólag a biztonságért felelős rendőrök viseltek egyenruhát, a többi ott szolgáltatot teljesítő állománytag – beleértve parancsnok asszonyt is – civil ruházatban volt. A fogvatartottak alapvetően egyszemélyes zárkákban kerülnek elhelyezésre, kivéve a szuicid előélettel rendelkezőket, akik kétszemélyes zárkákba kerülnek. A kérdések megválaszolását követően az intézet területén található mezőgazdasági területet tekintettük meg, ahol – mivel ez kiemelt munkakörnek minősül – kis létszámban foglalkoznak fogvatartottak növénytermesztéssel. A termesztett növényeket a személyi állománynak lehetősége van kedvezményes áron megvásárolni. Korábban állatokat is tartottak, de ezt megszüntették. Ezt követően az intézet színháztermébe mentünk, ahol két énektanárnővel és hét fő fogvatartottal találkoztunk. Beszámoltak arról, hogyan működik az általuk indított, hetente megtartott énekfoglalkozás, a fogvatartottak pedig meséltek a program elején bennük felmerülő kétségekről, valamint arról, hogyan nőtte ki magát a kezdeményezés egy többórás fellépéssé, ahol már általuk írt dalokat is előadtak. Az előadásról videót is vetítettek, amelyben szintén elmesélték az élményeiket, és azt, hogy miként változott a hozzáállásuk a további, előttük álló „börtönövekhez”. Ez volt az intézetlátogatás utolsó programja, mely után hiányérzet maradt bennem, tekintettel arra, hogy a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló épületbe

nem mentünk be, így nem volt lehetőség megnézni egy mintazárkát sem. A további munkahelyek, valamint a szabadlevegőn tartózkodásra kijelölt sétaudvar szintén érdekesnek bizonyultak volna, így összességében számos kérdésünk maradt, amelyeket nem volt lehetőség a látogatás végén feltenni.

A női fogvatartottak elhelyezésére szolgáló közepes és magas biztonsági fokozatú intézet, amely az 1950-es években épült, Olaszország és Európa legnagyobb női bv. intézete, ami 380 fő fogvatartott elhelyezésére szolgál. A látogatás elején előadást hallgattunk meg az intézet működéséről és alapvető szabályairól. Az intézet célja a fogvatartottak reintegrációjának oktatással és munkáltatással történő támogatása. A fogvatartottak az általános iskolai oktatás mellett részt vehetnek nyelvoktatásban (olasz – a külföldi fogvatartottak részére –, francia), kompetencia-fejlesztő tréningeken és szakképzésben (például CISCO képzés¹¹, konyhai kisegítő, kertész). Meglátogattuk a CISCO képzésben részt vevő női fogvatartottakat, valamint online beszélgethettünk egy, a Milano Bollate intézetben (több mint 20 éves) büntetését töltő férfival, aki a képzés elvégzését követően állást kapott egy kórházak, bankok hálózatát felügyelő cégnél, ahova minden nap kimehet dolgozni az intézetből, mindezt felügyelet nélkül. Az intézetben belül is dolgozhatnak a fogvatartottak, például segítenek a konyhán, a takarításban, zöldséget, gyümölcsöt termelnek az üvegházban. Néhány női fogvatartott a Tiscali cég alkalmazottjaként routereket tisztít és újít fel (naponta körülbelül 100-at) egy külön épületben működő műhelyben, amelyet szintén meglátogattunk. A fogvatartottak ugyanolyan feltételek és fizetés mellett dolgozhatnak a cégnek, mintha a civil életben állnának alkalmazásban. Az intézetben a közepes és a magas biztonsági fokozatú elítélteket teljesen elkülönítik, mind a munkában, mind az oktatásban, mind pedig a kapcsolattartásban eltérő szabályok vonatkoznak rájuk (például a közepes biztonsági fokozatban lévő elítéltek 8:00-20:00 óra között elhagyhatják a zárkát, a magas biztonsági fokozatúak reggel és délután tölthetnek 2-2 órát zárkán kívül). A női fogvatartottak a saját ruhájukat viselhetik, festhetik a hajukat és sminkelhetik magukat. Mindemellett sportolhatnak, például működik az intézetben egy női futballcsapat, amelynek tagjai rendszeresen részt vesznek intézeten kívüli mérkőzéseken, focitornákon. Kialakításra került egy bölcsőde olyan női fogvatartottak számára, akikkel együtt került elhelyezésre a 3 évesnél fiatalabb gyerekük. Meglátogattuk a M.A.M.A. (Module for Affectivity and Maternity) épületet is, amelyben kisgyermekes női fogvatartottak gyermekeikkel találkozhatnak egy olyan térben, ami a családi életet idézi, és átmenetileg helyreállítja a családi egyensúlyt, támogatva ezzel a szülői szerep megélését.

11 Hivatalos nevén Cisco Systems, mely a világ egyik vezető informatikai és hálózati technológiai vállalata, hálózati eszközök, routerek gyártásával, kiberbiztonsággal, felhőszolgáltatás nyújtásával foglalkozik. A „Cisco” név a San Francisco városnévből származik.

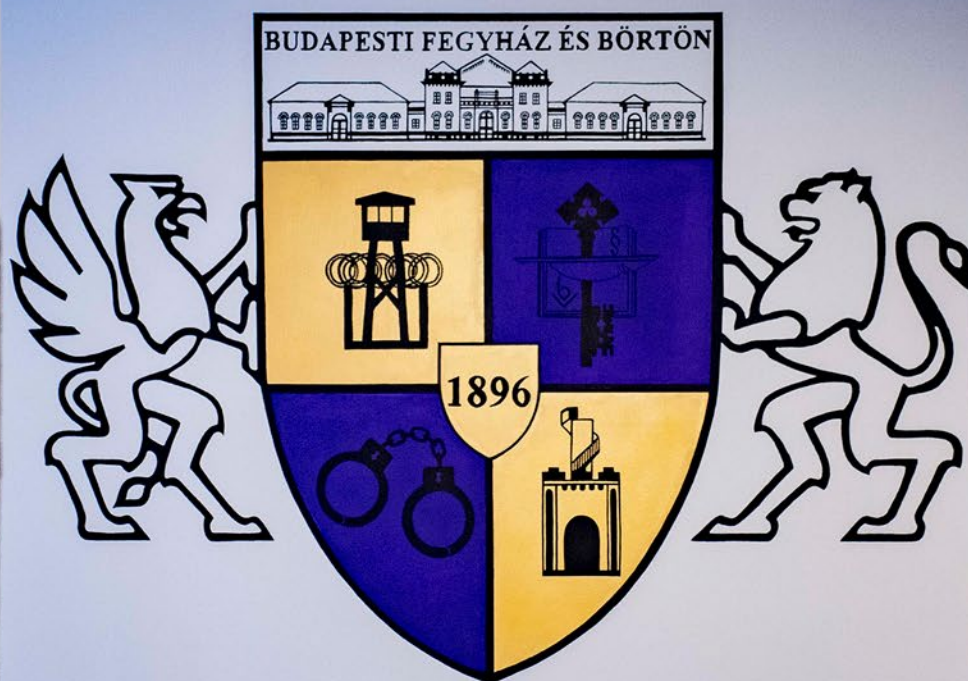
A háromnapos konferencia összességében számos új, hasznos információt nyújtott a bv. intézetekben folyó, a szervezett bűnözés visszaszorítása területén végzett munkáról, valamint a szervezett bűnözésben érintett fogvatartottak sajátos kezelése kapcsán. Sok működő gyakorlat, valamint ötlet került bemutatásra, amelyek akár a felderítés területén is alkalmazhatók, mind a technikai eszközök, mind az információgyűjtés és feldolgozás, valamint a kockázatértékelés kapcsán. Az EuroPris által szervezett előadások, illetve a szakértői csoportok ülései a szervezett bűnözés vonatkozásában 2025-ben ezzel az eseménnyel ugyan véget értek, de további eseményeket és programokat szerveznek a bv. intézetek biztonságával összefüggésben. A részvételünket a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, valamint a Debreceni Egyetem tette lehetővé, támogatásukért ezúton is köszönetünket szeretnénk kifejezni.

Felhasznált irodalom¹²

- Baran-Wesolowska, Beata (2025): The Role of Whistleblowing in Combating Organized Crime in Prisons: Intelligence-Gathering, Early Warning, and Systemic Impact. Conference presentation (Konferencia-előadás)
- Chatten, Peter – Powell, Amy (2025): National challenges: England & Wales. Konferencia-előadás
- Corti, Alessandro (2025): Changes of Organized Crime in Europe and Their Impact on the Corruption of Prison Staff. Konferencia-előadás
- Cruickshanks, Fiona & Saam, Martin (2025): Assessing and managing high risk detainees in Austria and Europe (TBC). Konferencia-előadás
- Dzienko, Justina (2025): The EuroPris expert group for Prison Security. Konferencia-előadás
- Forte, Eleonora (2025): EUROPOL. Konferencia-előadás
- Giaccalone, Ezio Antonio (2025): Organised Crime in Italy. Konferencia-előadás
- Knight, Lis – Wallace, John (2025): MARSOC - Multiagency Response to Serious Organised Crime. Konferencia-előadás
- Lukjanov, Robert (2025): European Trends, Prison Staff and the Resilience of Organised Crime Groups - Sweden. Konferencia-előadás
- Mango, Robert – Palmisano, Aurora (2025): Prison Intelligence - Enhancing information gathering through financial flows analysis. Konferencia-előadás
- Nordio, Carlo (2025): Opening speech. Organised Crime in Italy. Konferencia-előadás
- Raimondi, Sandro (2025): International cooperation between judicial and intelligence forces. Konferencia-előadás
- Savona, Ernesto – Corti, Alessandro (2025): Changes in Organised Crime in Europe and Their Impact on the Corruption of Prison Staff. Konferencia-előadás
- Sene, Alice (2025): National challenges: France. Konferencia-előadás
- Veldhoen, Boye – Sonbeek, Rivana (2025): Organised Crime in the Netherlands. Konferencia-előadás
- Zaccariello, Augusto (2025): Analysis and International Cooperation. Konferencia-előadás

12 A felhasznált irodalomban szereplő előadások a Rómában tartott „Szervezett bűnözés a bv. intézetekben” („Organised Crime in Prisons”) című konferencián hangzottak el.

Hinkel Tamás – Szajkó Vivien

A „GYŰJTŐ” 130 ÉVE A BIZTONSÁG ÉS A REINTEGRÁCIÓ SZOLGÁLATÁBAN

RENDSZERSZINTŰ ELEMZÉS A BUDAPESTI FEGYHÁZ ÉS BÖRTÖN TÖRTÉNETI ÍVÉRŐL, FUNKCIONÁLIS TRANSZFORMÁCIÓJÁRÓL ÉS MODERN KRIMINÁLPOLITIKAI SZEREPEÉRŐL

130 years of the ‘Gyűjtő’ in the service of security and reintegration – Systematic analysis of the historical arch of the Budapest Strict and Medium Regime Prison, its functional transformation and its role in modern criminal policy

A tanulmány a Budapesti Fegyház és Börtön – a szakmai és köznyelvben „Gyűjtőként” ismert intézet – fennállásának 130. évfordulója alkalmából nyújt rendszerszintű és átfogó elemzést az intézet történelmi ívéről, funkcionális átalakulásáról. Az 1896-ban megnyitott, Wagner Gyula által tervezett komplexum bemutatásán keresztül a szerző rávilágít annak agglomerációs központként betöltött vezető, koordináló és logisztikai szerepére, amely új és hatékonyabb erőforrás-gazdálkodást hozott a büntetés-végrehajtásban. A tanulmány részletesen tárgyalja a személyi állomány hivatástudatának, kríziskezelési képességének és pszichés állóképességének fontosságát a zárt intézeti térben, valamint az innovációs jövőképet is felvázolja.

Kulcsszavak: „Gyűjtő”, agglomerációs működési modell, reintegráció, biztonságtechnikai innováció, hivatástudat

The study, on the occasion of the 130th anniversary of the Budapest Strict and Medium Regime Prison – the institute known professionally and colloquially as the ‘Gyűjtő’ – provides a systemic and comprehensive analysis of the institution’s historical arc and functional transformation. Through the presentation of the prison complex, designed by Gyula Wagner and opened in 1896, the author highlights its leading, coordinating and logistical role as a regional center, which brought about new and more efficient resource management in the prison service. The study discusses in detail the importance of the professionalism, crisis management skills, and psychological resilience of the staff in the closed institutional space, and also outlines the innovation vision.

Keywords: ‘Gyűjtő’, regional operating model, reintegration, safety technology innovation, professionalism

Bevezetés: A Budapesti Fegyház és Börtön intézményi súlya a hazai jogrendben

A Budapesti Fegyház és Börtön – a hazai és nemzetközi köztudatban, valamint a szakmai nomenklatúrában egyaránt mélyen rögzült nevén a „Gyűjtő” – a magyar büntetés-végrehajtási szervezet történetileg, jogilag és infrastrukturálisan is egyik legmeghatározóbb, emblematikus intézménye.

1. kép: A Kozma utcai börtön épületegyüttesének történelmi látképe¹

Fennállásának 130. évfordulója nem csupán egy kronológiai mérföldkő, hanem méltó és különleges alkalom arra, hogy a szakma, a jogtudomány és a társtudományok képviselői számot vessenek azzal a szellemi, ideológiai örökséggel, amelyet a Budapesti Fegyház és Börtön több mint egy évszázados működése során felhalmozott. Az 1896-ban megnyitott intézet a kezdetektől fogva megkerülhetetlen szerepet tölt be a hazai igazságszolgáltatás végrehajtási rendszerében. Nem egyszerűen egy a hazai bv. intézetek közül; a Gyűjtő egy olyan fegyintézet, amelynek falai között a magyar történelem legviharosabb korszakai hagytak kitörölhetetlen nyomot. A főváros és az ország büntetés-végrehajtásának középpontjaként az intézet egyszerre viseli a történelmi tradíciók megőrzésének nemes terhét és a XXI. század komplex kihívásaihoz való rugalmas alkalmazkodás kényszerét.

Az 1896-ban, a nagyszabású millenniumi ünnepségek évében megnyitott intézet a kezdetektől fogva strukturálisan alakította és vezette a hazai büntetés-végrehajtási doktrínák fejlődését. Mint a főváros és a tágabb értelemben vett központi régió bázisa és legnagyobb befogadóképességű végrehajtó objektuma, a fegyház komplex feladatrendszer

1 Forrás: <http://old.bv.gov.hu/budapesti-az-intezet-tortenete>

előtt áll. Egyszerre kényszerül az évszázados, szigorú fegyelmi és őrzési hagyományok megalkuvás nélküli fenntartására, valamint a modern, XXI. századi társadalmi, jogi, demográfiai és technológiai kihívásokhoz való dinamikus, előrelátó alkalmazkodásra. Az intézet valódi súlyát és felelősségét az adja, hogy az itt végzett tevékenység közvetlenül formálja a polgárok igazságérzetét és garantálja a mindennapok biztonságát.

Történelmi alapok, építészeti karakterisztika és jogi modernizáció

Létrejötteinek eredete és korai története elválaszthatatlanul összefonódik Budapest világvárossá válásával, valamint a modern magyar államszervezet dualizmus kori infrastrukturális és jogi modernizációjával. A XIX. század utolsó harmadában a magyar jogalkotás és jogalkalmazás – különösen a Csemegi-kódex² hatálybalépését követően – sürgető szükségét látta egy olyan központi fegyintézet felépítésének, amely képes a szabadságvesztés-büntetések végrehajtását a kor legmagasabb szintű kriminálpolitikai és humanitárius elvárásainak megfelelően realizálni. A korábbi, differenciálatlan és korszerűtlen fogvatartási körülmények már nem voltak tarthatók egy európai szintre törő monarchia keretei között.

A korszak zseniális építész, Wagner Gyula által tervezett, csillagküllös elrendezésű épületegyüttes a korabeli Európa egyik legkorszerűbb, legbiztonságosabb és leginkább előremutató fegyintézetének számított. Wagner nemzetközi tapasztalatokra építve, a pennsylvaniai és a részben módosított celluláris (magánelzárasos) rendszerek építészeti logikáját vette alapul. Az építészeti struktúra nem öncélú monumentális reprezentáció vagy a hatalom pusztá demonstrációja volt, hanem a korabeli büntetés-végrehajtási elméletek – a progresszív rendszer, a fokozatos szigorítás és enyhítés, az elítéltek kategorizálása, a folyamatos megfigyelhetőség és az izoláció – térbeli megnyilvánulása.

2. kép: A börtön épületei és a Kisfogház emlékezete³

2 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről

3 Forrás: <http://old.bv.gov.hu/budapesti-az-intezet-tortenete>

A vastag falak, a szigorú geometriájú épületszárnyak és a hatalmas ablaknyílások mind egy-egy meghatározott funkcionális célt szolgáltak. A csillagküllős elrendezés lényege, hogy egyetlen központi megfigyelőpontból (a centrumból vagy aulából) az összes folyosó és zárkaajtó beláthatóvá vált, ami minimális létszámú személyi állomány mellett is maximális vizuális kontrollt biztosított, mely radikálisan csökkentette a belső lázadások, a szökési kísérletek és a fogvatartottak közötti nemkívánatos interakciók kockázatát.

3. kép: Belső kép a börtönfolyosóról és a zárkákról⁴

A Gyűjtő falai között az elmúlt 130 évben generációk szolgáltak hivatásosként. Tiszt-helyettesek, tisztek, főtisztok, valamint az őket támogató reintegrációs szakemberek, lelkészek, pszichológusok és orvosok összehangolt munkája biztosította a belső rend, a fegyelem és a közbiztonság fenntartását a legnehezebb történelmi krízisek idején is. Az intézet átvészelte az első és második világháborút, majd az 1989-es rendszerváltást,

4 Forrás: <http://old.bv.gov.hu/budapesti-az-intezet-tortenete>

amely radikálisan új jogi alapokra helyezte a büntetés-végrehajtást. Ezen történelmi rétegek mindegyike hozzáadott valamit az intézmény kollektív emlékezetéhez és szakmai kultúrájához, amely ma is meghatározza a mindennapi szolgálatellátást.

A 130 éves jubileum legfőbb morális üzenete az, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet a folyamatosan változó politikai, társadalmi és jogszabályi környezetben, sőt a legsúlyosabb történelmi krízisidőszakokban is képes volt és képes ma is megőrizni alapértékeit. Az intézet működését rögzítő alapelvek nem változó politikai szempontok függvényei, hanem olyan állandó, szilárd pillérek, amelyekre a modern jogállam épül. Ezen pillérek: a fizikai és eljárásjogi biztonság abszolút garantálása, a megalkuvás nélküli törvényesség, az emberi méltóság elidegeníthetetlen tisztelete, valamint a személyi állomány kimagasló, folyamatosan fejlesztett szakmai felkészültsége. Ezek a tényezők képezik azt a hidat, amely elszakíthatatlanul összeköti a múlt dicső hagyományait a jelen és a jövő technológiai kihívásaival.

A biztonság kérdése a modern kriminálpolitikában már nem értelmezhető pusztán fizikai rácsok és vastag falak kontextusában. A modern kor kihívásai megkövetelik a legújabb csúcstechnológiai vívmányok szerves integrálását az őrzés-biztonsági, védelmi és felügyeleti tevékenységbe. A Budapesti Fegyház és Börtön az elmúlt évtizedekben úttörő, bázisintézményi szerepet játszott az elektronikai jelzőrendszerek, a 3D-s mikrohullámú és infraalapú kerítésvédelmi rendszerek bevezetésében. A zártláncú, nagy felbontású, intelligens analitikai szoftverekkel támogatott kamerahálózatok, valamint a teljesen digitális alapú fogvatartotti nyilvántartások és mozgáskövető rendszerek alkalmazása mára a napi rutin részévé vált.

Ez a technológiai ugrás azonban egy pillanatra sem írhatja felül a törvényesség és az emberi méltóság elvét. A fogvatartás során a szabadságtól való megfosztás maga a büntetés, nem pedig a megalázó körülmények megteremtése. Az intézet kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a nemzetközi egyezményekkel összhangban biztosítsa a fogvatartottak előírt elhelyezési körülményeit, egészségügyi és higiéniai ellátását. A törvényesség betartása az intézet vezetése részéről a folyamatos belső ellenőrzési mechanizmusokat, a jogi monitoringot és a panaszjogok transzparens gyakorlásának biztosítását jelenti. Az épület belső központi elosztótére és a csillagküllős körletek találkozási pontja, az ikonikus aula ma már nemcsak a vizuális kontroll, hanem a modern, strukturált és törvényes intézeti élet központja is.

Az agglomerációs központ strukturális, koordinációs és logisztikai szerepe

A büntetés-végrehajtási szervezet elmúlt évekbeli történetének egyik legjelentősebb, legmélyrehatóbb szervezeti és strukturális újítása az agglomerációs központok

rendszerének kialakítása volt. Ebben a decentralizált, mégis szigorúan hierarchikus irányítási struktúrában a Budapesti Fegyház és Börtön stratégiai, koordinációs és vezető szerepet tölt be a fővárosi és a központi régióban elhelyezkedő büntetés-végrehajtási intézetek operatív együttműködésében.

Az agglomerációs működési modell elsődleges célja, hogy egységesebb szakmai irányítást, nagyságrendekkel hatékonyabb erőforrás-gazdálkodást, optimálisabb kapacitáskihasználtságot és azonnali, akadálytalan információáramlást biztosítson a bv. intézetek között. Ennek a strukturális transzformációnak az eredményeként mérhetően javult a mindennapi szolgálatsszervezés hatékonysága, racionalizálódott a humán erőforrás-gazdálkodás, és összehangolták a toborzási folyamatokat. Rendkívüli események vagy krízishelyzetek esetén az agglomerációs központ képes azonnali, egységes és koordinált reagálási stratégiát életbe léptetni az agglomeráció valamennyi érintett intézetében.

Az agglomerációs központ működése különösen kritikus fontosságú a fogvatartotti létszám dinamikus fluktuációjának kezelése, a bonyolult és kockázatos szállítási feladatok megtervezése, valamint a speciális biztonsági kockázatok menedzselése szempontjából. A közös stratégiai tervezés lehetővé teszi, hogy az intézetek ne egymástól elszigetelten, hanem egymást kölcsönösen támogatva működjenek.

A rugalmas erőforrás-átcsoportosítás, a logisztikai kapacitások (gépjárműpark, speciális felszerelések) megosztása, valamint a felhalmozott szakmai tapasztalatok módszertani átadása hozzájárul ahhoz, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet a külső gazdasági és társadalmi változások közepette is abszolút stabil, kiszámítható és egységes elvek mentén lássa el törvényben meghatározott feladatait.

Személyi állomány: Hivatástudat, fegyelem és pszichés kitartás a frontvonalban

Minden technológiai fejlesztés és építészeti modernizáció ellenére a Budapesti Fegyház és Börtön legértékesebb, pótolhatatlan tényezője továbbra is a személyi állomány. A hivatásos és a rendvédelmi igazgatási alkalmazottak, a reintegrációs tisztek, a pszichológusok, a magas kockázatú környezetben dolgozó egészségügyi szakemberek, a komplex gazdasági és műszaki területen szolgálatot teljesítők, valamint a civil munkatársak összehangolt, áldozatos és fegyelmezett munkája az a kohéziós erő, amely biztosítja az intézet mindennapi, törvényes és kiegyensúlyozott működését. Feladataik rendkívül összetettek, morális és jogi felelősségük hatalmas, tevékenységük eredménye – a belső rend és a külső biztonság – ugyanakkor természetéből adódóan gyakran láthatatlan és rejtve marad a szélesebb társadalmi nyilvánosság előtt.

A személyi állomány rendkívüli helytállása a szürke mindennapok rutinjában mutatkozik meg leginkább, ahol nincs helye hibázásnak vagy a figyelem lankadásának. A szolgálatot teljesítőknek egy olyan zárt és pszichés feszültségekkel teli térben kell másodpercek alatt helyes, jogszerű és határozott döntéseket hozniuk, ahol a verbális és nonverbális agresszió, a manipulációs kísérletek és a váratlan krízisek állandó kockázati tényezőként vannak jelen. A személyi állomány tagjai egyszerre garantálják a fizikai biztonságot, kezelik a fogvatartottak egyéni krízishelyzeteit, aktívan támogatják és mentorálják a reintegrációs programokban résztvevőket, és zökkenőmentesen biztosítják az intézet komplex logisztikai rendszerének működését.

Ez a hivatás speciális kompetenciákat igényel: katonás fegyelmet, kiemelkedő stressztűrő és kríziskezelő képességet, magas szintű érzelmi intelligenciát és abszolút lojalitást a szervezet irányába. A szolgálat morálja nem tanulható meg kizárólag tankönyvekből; az generációról generációra öröklődik a Gyűjtő falai között. Az idősebb, tapasztalt mentorok által átadott gyakorlati tudás, a bajtársiasság és a munkatársak összehangolt szolgálatellátása alkotják azt a szervezeti kultúrát, amely képessé teszi az állományt a kiegészítő elleni küzdelemre és a hivatástudat hosszú távú megőrzésére.

Különös, történelmi jelentőséget kapott ez a kollektív helytállás az elmúlt évek rendkívüli időszakaiban. A globális járványhelyzet (COVID-19) alatti karanténintézkedések, a látogatások korlátozásából fakadó fokozott fogvatartotti feszültség kezelése, a megnövekedett migrációs és egyéb biztonsági kihívások, valamint a sűrűn változó jogszabályi háttér mind-mind extrém terhelés alá helyezték a szervezetet. A személyi állomány rugalmassága, szabadidejüket nem kímélő feladatellátása, lojalitása és magas szintű szakmai felkészültsége volt az egyetlen valódi garancia arra, hogy az intézet a legnehezebb közegészségügyi és biztonsági körülmények között is folyamatosan, lázadások és jelentősebb rendkívüli események nélkül, abszolút biztonságosan funkcionált.

Határokon átvívelő együttműködés és nemzetközi joggyakorlatok integrációja

A modern büntetés-végrehajtás nem működhet egy belterjes, elszigetelt nemzeti burokbán. A globalizáció, a transznacionális bűnözés megjelenése, a radikalizáció és a változó elkövetői profilok megkövetelik a nemzetközi szintű szakmai diskurzust és a határokon átvívelő együttműködési hálózatok aktív fenntartását. A Budapesti Fegyház és Börtön szoros szakmai kapcsolatokat ápol számos európai és tengerentúli társintézménnyel.

Ezek a nemzetközi együttműködések különösen gyümölcsözőnek bizonyulnak a tudományosan megalapozott reintegrációs módszertanok, a dinamikus biztonságtechnikai fejlesztések, a személyi állomány módszertani képzése és a felsővezetői kompetenciafejlesztés területén.

Kiemelt jelentőséggel bír a fogvatartottak radikalizációjának megelőzését célzó nemzetközi programokban való részvétel, valamint a speciális kezelési programok (például az agressziókezelési tréningek vagy a függőséggel küzdők terápiás programjai) módszertani megújítása. Ezek az intenzív szakmai tapasztalatcserék nem egyirányúak: a magyar büntetés-végrehajtás – és specifikusan a Budapesti Fegyház és Börtön – által kifejlesztett szigorú és hatékony őrzésbiztonsági protokollok, az agglomerációs irányítási modell tapasztalatai, valamint a magas szintű fegyelmi mutatók komoly elismerést váltanak ki a külföldi szakemberek körében. Ezen keresztül az intézet aktívan erősíti a magyar rendvédelem és általában Magyarország nemzetközi szakmai presztízsét és elismertségét.

Stratégiai jövőkép: Innováció és tradíció szimbiózisa

A Budapesti Fegyház és Börtön 130 éves, sikerekben és próbatételekben gazdag története a legfőbb empirikus bizonyíték arra, hogy az intézet mindig, minden történelmi korszakban képes volt a strukturális és szellemi megújulásra. Miközben a fegyintézet mindvégig megalkuvást nem ismerő hűséggel ragaszkodott alapértékeihez – a rendhez, a fegyelemhez és a biztonsághoz –, képes volt rugalmasan és progresszíven alkalmazkodni a változó társadalmi elvárásokhoz, a humanitárius normák fejlődéséhez, a jogszabályi környezet módosulásaihoz és a kriminálpszichológiai tudományok előrelépéséhez.

Ez a kettősség – a történelmi hagyományok mély tisztelete és az innováció iránti bátor, jövőorientált nyitottság – az, amely a Gyűjtőt a magyar büntetés-végrehajtási rendszer megkerülhetetlen, stabil és irányadó szereplőjévé teszi.

Az előttünk álló időszak feladatai nem kevésbé összetettek, mint az elmúlt 130 év kihívásai. Az új típusú biztonsági kockázatok, a kiberbűnözés térnyerése miatti elkövetői profilváltások, a mesterséges intelligenciával támogatott biztonságtechnikai rendszerek térnyerése, valamint a munkaerő-piaci fluktuációból adódó humánerőforrás-gazdálkodási feladatok mind-mind proaktív, stratégiai szintű gondolkodást és rugalmas vezetői menedzsmentet igényelnek. Az agglomerációs központ működésének további finomhangolása, a digitális oktatási és reintegrációs platformok széleskörű kiterjesztése, valamint az állomány megtartását szolgáló életpályamodellek erősítése jelentik a legfontosabb fejlesztési irányokat.

A 130 éves jubileumi ünnepegsorozat és ez a visszatekintés egyben mély, tiszteletteljes főhajtás mindazon hivatásos szolgálatot teljesítő és civil munkatársak emléke előtt, akik az elmúlt tizenhárom évtized során a Gyűjtő falai között – sokszor embert próbáló, háborús vagy politikai krízisidőszakokban – esküjükhöz híven végezték mindennapi munkájukat. Az ő áldozatvállalásuk, szakmai integritásuk és rendíthetetlen hivatástudatuk teremtette meg azt a szilárd szakmai kultúrát és morális alapot, amelyre a jelen

generációja építhet, és amelyből a jövőben szolgálatba lépő állomány erőt meríthet. A jubileum legfontosabb tanulsága, hogy egy intézet igazi ereje, stabilitása és hatékonysága nem csupán a téglafalakban vagy a technológiában, hanem mindenekelőtt az ott szolgáló emberekben, az állomány kollektív lelkében rejlik.

Zárszó: A biztonság elkötelezett szolgálatában

A 130 éves évforduló mérföldköve tehát nem csupán egy protokolláris ünnep, hanem felelősségteljes, önkritikus visszatekintés és egyben bátor, stratégiai iránykijelölés a jövőre nézve. A Budapesti Fegyház és Börtön gazdag és sokszor viharos múltja mély tiszteletet parancsol, jelenlegi operatív működése megkérdőjelezhetetlen stabilitást és professzionalizmust sugároz, jövője pedig a folyamatos szakmai fejlődés, az innováció és a rendvédelmi együttműködések végtelen lehetőségeit hordozza magában.

Felhasznált irodalom

1878. évi V. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről

Hornyik Zsuzsanna (2020): A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának részvétele a koronavírus-járvány kezelésében: Interjú Dr. Tóth Tamás bv. vezérőrnagy, országos parancsnokkal. Belügyi Szemle, 68 (7)

Kisfogház Emlékhely – Börtöntörténet. Online: <https://kisfoghaz.hu/> (Letöltés ideje: 2026. május 27.)

Schmehl Gábor (2020): SMART eszközök és egyedi alkalmazások a magyar büntetés-végrehajtásban. Börtönügyi Szemle, (4)

Horváth Enikő Sára

A SOPRONKŐHIDAI FEGYHÁZ ÉS BÖRTÖN 140 ÉVE

*140 years of the Sopronkőhida Strict
and Medium Regime Prison*

ÉVFORDULÓK

A tanulmány a Sopronkőhida Fegyház és Börtön 140 éves történetét mutatja be a magyar büntetés-végrehajtás fejlődésének tükrében. Ismerteti az intézet 1886-os alapításának körülményeit, építészeti sajátosságait és a korszak modern büntetés-végrehajtási szemléletét. Bemutatja a két világháború közötti változásokat, majd részletesen foglalkozik a második világháború időszakával, a politikai foglyok fogvatartásával, Bajcsy-Zsilinszky Endre kivégzésével, valamint a szovjet katonai parancsnokság éveivel. A tanulmány kitér a fogvatartotti munkáltatás fejlődésére, különösen a Sopronkőhida Szövőgyár szerepére, továbbá a rendszerváltozást követő rekonstrukciókra, férőhelybővítésekre és az európai normákhoz való igazodás folyamatára is.

Kulcsszavak: Sopronkőhida Fegyház és Börtön, börtöntörténet, fogvatartotti munkáltatás, reintegráció, évforduló

This study presents the 140-year history of the Sopronkőhida Strict and Medium Regime Prison in the context of the development of the Hungarian prison system. It describes the circumstances surrounding the institution's founding in 1886, its architectural features, and the modern approach to corrections during that era. It describes the changes that took place between the two world wars, then examines in detail the period of World War II, the detention of political prisoners, the execution of Endre Bajcsy-Zsilinszky, and the years under Soviet military command. The study also addresses the development of the employment of inmates, particularly the role of the Sopronkőhida Weaving Factory, as well as the reconstructions, capacity expansions, and the process of aligning with European standards following the change of regime.

Keywords: Sopronkőhida Strict and Medium Regime Prison, prison history, employment of inmates, reintegration, anniversary

Alapítás és korai évek

Az 1878. évi V. törvény – a Csemegi-kódex – 28. §-a elrendelte, hogy fegyház-büntetést fegyházban kell végrehajtani. Az ország területén akkor működő hét fegyház befogadóképessége rendkívül kevésnek bizonyult, így az 1880-as évek elején az Igazságügyminisztérium új fegyházat építéséről döntött. A területi elveknek megfelelően szükségessé vált egy dunántúli intézet létrehozása, mivel ezen az országrészen „fegyházhiány” mutatkozott.

Az 1884-ben megjelent XX. törvénycikk rendelkezett az intézet létrehozásáról, valamint arról, hogy az országos rabsegélyező alapból 500 000 forintot – kivételesen – egy országos fegyház létesítésére fordítsanak. A helyszínekijelölő miniszteri tanácsos a Soprontól északkeletre fekvő, korábban megszűnt cukorgyártelepet találta a legalkalmasabbnak. A döntésben szerepet játszott a környék jó levegője és vizei, a pozsonyi országút közelsége, valamint az olcsón megszerezhető telek.

A fegyház tervét Wagner Gyula budapesti műépítész készítette, aki korábban a Szegedi Kerületi Börtönt, majd a Budapesti Királyi Országos Gyűjtőfogházat is tervezte. Az építkezés Wagner Gyula felügyelete mellett 1884. július 13-án kezdődött, és 1886. augusztus 31-én fejeződött be. Az intézetet hivatalosan 1886. november 01-jén adták át Soproni Királyi Országos Fegyház néven. A korszak sajtója az ország egyik legmodernebb büntetés-végrehajtási intézeteként említette az új fegyházat, amely már építészeti kialakításában is a korabeli európai büntetés-végrehajtási elvekhez igazodott.

Az intézet építésze és fejlődése

A „H” alaprajzú épületben 686 zárkát alakítottak ki, melyek közül 11 sötétzárka volt, az intézetet összesen 700 fogvatartott elhelyezésére tervezték. 252 magánzárka tette lehetővé, hogy a fegyencek büntetésük első harmadát éjjel-nappali magánelzáráásban töltsék. Minden zárkában egy asztallá alakítható vaságy, szalmazsák, pokróc, szék és egy vízelzárású vasbádog illemhely állt a fogvatartottak rendelkezésére. A korszerűség jegyében központi fűtést alakítottak ki, a folyosók végén magas ablakok biztosították a szellőzést, a tetőn elhelyezett „bevilágító” ablakok pedig természetes fényt juttattak az épület belső tereibe. Éjszaka az intézet valamennyi helyiségében villanyvilágítás működött, ami az 1880-as években még ritkaságnak számított.

A zárkaépület mellett kórház, konyha, pékség, gazdasági épületek és munkatermek épültek, és az egész komplexumot magas bástyafal övezte. A falakon kívül őrlakásokat alakítottak ki az állomány számára. Az intézet első igazgatója, a Nagyenyedről érkező Balkay István már 1886 márciusában részletes tervet készített a zárkák felszereléséről és az intézet működésének rendjéről.

1. kép: A Soproni Királyi Országos Fegyintézet 1900 környékén¹

A bástyafal hosszát a következő évtizedekben többször is bővíteni kellett. Először az 1930-as évek második felében a szövő munkahelyek bekerítése miatt építették át, majd 1967-ben a gyár terjeszkedése indokolta a további bővítést. A belső infrastruktúra korszerűsítése folyamatosan zajlott: 1961-ben vízvezeték- és szennyvízcsatorna-rendszert építettek ki, valamint a zárkákat mosdóval és vízöblítéses WC-vel szerelték fel. A zárkák fűtését eredetileg középnyomású forróvíz-rendszer biztosította: a kályhák által felmelegített víz a zárkák ablakai alatt három párhuzamosan futó csővezetékben áramlott, ezt váltották fel 1962-ben a korszerű radiátorok. A fűtés hőforrását ezután még jó ideig hagyományos szilárd tüzelésű kazánok biztosították, mígnem az 1970-es évek közepén megépült az olajkazán-telep, amely újabb területbővítést tett szükségessé. A fejlesztések ellenére azonban az eredeti, XIX. századi körletépület alapvető szerkezeti adottságai hosszú időn keresztül meghatározták az intézet működését.

Trianon és a két világháború közötti időszak

Az 1921. évi trianoni békeszerződés értelmében Magyarország nyugati részéből is területeket kellett volna átadni Ausztriának, és Sopronkőhida is ezek közé tartozott. Az igazságügyminiszter 1921 nyarán elrendelte a fegyintézet kiürítését, amelyet augusztus közepére végre is hajtottak. A fogvatartottakat más intézetekbe szállították, az intézet jövője bizonytalanná vált.

¹ Forrás: Az intézet archívuma

Az 1921 decemberében tartott soproni népszavazás azonban a terület Magyarország-hoz való tartozása mellett döntött, így hamarosan megkezdődhetett az intézet viszszafelepítése. A két világháború közötti időszakban az intézet működése fokozatosan stabilizálódott. 1928-ban az igazságügyminiszter az intézet egy részét szigorított dologházzá jelölte ki; az elnevezése pedig Soproni Királyi Országos Fegyintézet és Szigorított Dologházzá változott. Ekkor jelentős belső átalakításokat is végeztek, mivel a szigorított dologházak nem érintkezettek a fegyencekkel, még mozgásukkor sem. Ez az időszak a büntetés-végrehajtás egyre szigorúbb szemléletét tükrözte, amelyben a fegyelem fenntartása és a fogvatartottak elkülönítése kiemelt szerepet kapott.

Háború, megszállás és politikai fordulatok

1944 őszén a Vörös Hadsereg elől menekülő Szálasi-kormány úgy döntött, hogy Sopronkőhidán helyezik el az általuk letartóztatott politikai foglyokat, az elfogott partizánokat és az ellenállási mozgalom tagjait. Mivel a fegyintézet amúgy is zsúfolt volt, a megnövekedett létszám súlyos elhelyezési problémákat okozott: 1944. november 24-én 516 szigorított dologházzá ítéltet a soproni vasútállomáson át hadiszolgálatra vittek.

1944 karácsonya előtt néhány nappal fogvatartottként az intézetbe érkezett Mindszenty József veszprémi püspök papjaival és kispapjaival együtt. Mindszenty emlékirataiban arról ír, hogy december 24-én a fegyház templomában ő celebrálta az éjféli misét; a padsorokban három korábbi miniszterelnök, gróf Esterházy Mór, Kállay Miklós és Lakatos Géza is helyet foglalt, mellettük volt miniszterek, kúriai elnök, magas rangú művészek, valamint a baloldal egyes képviselői, köztük Rajk László (Mindszenty, 1988).

2. kép: A Sopronkőhidai Fegyintézet Temploma az 1920-as évek elején ²

2 Forrás: Az intézet archívuma

Az intézet történetének egyik legsötétebb napja 1944. december 24-e volt. Az előző napon kihirdetett, és egy nap alatt jogerősített ítéletek alapján ezen a reggelen hajtották végre a halálos ítéletet Bajcsy-Zsilinszky Endrén, Pesti Barnabáson, Kreutz Róberten és társaikon. A sopronkőhidai fegyház ezzel a magyar ellenállás történetének és a II. világháború egyik tragikus fejezetének emblematikus helyszínévé vált.

A II. világháború befejezését követően az intézet történetének egyik legkevésbé ismert, ugyanakkor legdrámaibb időszaka következett. 1945 tavaszától a sopronkőhidai intézet több éven keresztül szovjet katonai parancsnokság irányítása alá került.

Az épületet és környékét a szovjet hatóságok gyűjtő- és internálótáborként használták, ahol hadifoglyokat, politikai foglyokat, internált civileket és különböző megtorló intézkedések során elfogott személyeket tartottak fogva. A korszak pontos adatai máig nem teljesen tisztázottak: egyes visszaemlékezések szerint mintegy 22 ezer ember fordult meg a sopronkőhidai táborban, más források ennél is magasabb, akár 33 ezres létszámot említene.

A túlszűfolttság, az ellátási nehézségek és a bizonytalan jogi helyzet rendkívül súlyos körülményeket eredményeztek. Az intézet eredetileg néhány száz fő elhelyezésére épült, infrastruktúrája alkalmatlan volt ekkora tömeg hosszabb idejű fogva tartására. A fogvatartottak között magyar és külföldi állampolgárok egyaránt voltak; sokukat tovább szállították szovjet hadifogoly- vagy munkatáborokba. A korszak legismertebb áldozatai közé tartozott Páter Kiss Szaléz ferences rendi szerzetes, akit a szovjet hatóságok 1946 decemberében Sopronkőhidán végeztek ki. A helyi emlékezetben hosszú ideig élénken élt ez az időszak, amely a háborút követő átmeneti évek bizonytalanságát, valamint a megszállás következményeit egyaránt tükrözte.

A szovjet katonai irányítás évei után az intézet fokozatosan visszatért a magyar büntetés-végrehajtás rendszerébe, bár működését a politikai viszonyok még hosszú időn keresztül meghatározták. A nyugati államhatár közelsége miatt 1951 és 1955 között politikai okokból az intézet működését fel is függesztették.

Munkáltatás és gazdasági tevékenység

A fogvatartottak munkáltatása az intézet teljes története során meghatározó szerepet töltött be. Már a XIX. század végétől működtek különféle műhelyek és gazdasági egységek, ahol a fogvatartottak munkát végeztek. A szervezett ipari jellegű munkáltatás azonban igazán az 1950-es évek közepétől erősödött meg, amikor létrejött a Sopronkőhidai Szövőgyár. A gyár hosszú időn keresztül az intézet egyik legfontosabb gazdasági egységként működött, és jelentős számú fogvatartott számára biztosított munkalehetőséget.

A munkáltatás egyszerre szolgálta a büntetés-végrehajtási célokat és a gazdasági érdekeket. A fogvatartottak életébe egyfajta rendszer került; munkarendben dolgoztak, szakmai tapasztalatot szereztek, miközben a munkavégzés a fegyelmezett életvitel kialakítását is elősegítette. A rendszerváltást követően, az 1990-es évek elejétől a korábbi szövögyár a Sopronkőhidai Szövés és Ruhaipari Kft. formájában működött tovább, igazodva a megváltozott gazdasági és jogi környezethez. A 2000-es évek közepétől a munkáltatás szervezeti kerete is változott, így Sopronkőhidai Ipari és Szolgáltató Kft. néven folytatta tevékenységét.

A munkáltatás napjainkban is a reintegráció egyik legfontosabb eszköze. A fogvatartottak a munkavégzés során olyan készségeket és munkatapasztalatot szerezhetnek, amelyek szabadulásuk után segíthetik társadalmi visszailleszkedésüket. A foglalkoztatás emellett hozzájárul az intézet napi működéséhez és a fogvatartottak strukturált napirendjének fenntartásához is.

A rendszerváltozás és az európai normákhoz történő igazodás

A rendszerváltozást követően – az Európa Tanácshoz való csatlakozás nyomán – az intézet jelentős jogi és szemléletbeli átalakuláson ment keresztül. A büntetés-végrehajtás területén át kellett venni az európai normáknak megfelelő szabályozást, és alkalmazkodni kellett az uniós jogharmonizáció követelményeihez. Bár az intézet egyik korábbi érdemi átalakítására már az 1980-as évek elején sor került, a fogvatartottak elhelyezési körülményeinek korszerűsítése – tekintettel a csatlakozási kötelezettségekre és a ratifikált nemzetközi egyezményekre – elodázhatatlanná vált.

Az eredetileg magánzárkás rendszerhez épült intézetben a mellékhelyiséget sokáig csupán függöny választotta el a zárka többi részétől. A tényleges fogvatartotti létszám az 1980-as évek közepére megközelítette az 1 700 főt, ami rendkívüli zsúfoltságot eredményezett. Az öt körletrészből álló, „H” alakú zárkaépület teljes felújítása 1997-ben kezdődött meg. A munkálatok ideje alatt az intézet működését folyamatosan biztosítani kellett, ezért egyszerre csak azokat az épületrészeket zárták le, ahol éppen a felújítás zajlott.

A közel egy évtizeden át tartó, mintegy kétmilliárd forintos beruházás eredményeként az épület teljesen megújult. A rekonstrukció során minden zárkában kiépítették a hideg- és melegvíz-szolgáltatást, a mellékhelyiségeket fallal különítették el a lakótértől, a zárkákat központi televíziós antennarendszerrel és kétirányú kommunikációs berendezéssel szerelték fel. A félig nyitott körletrészek mosókonyhát és étkezőhelyiségeket kaptak. A zárkaépülethez korszerű konyha és étkező kapcsolódott, valamint húszasztalos beszélőhelyiséget és családi beszélőt is kialakítottak. Az oktatás és a reintegráció elősegítésére tantermek, informatikai kabinetek, pszichológusi helyiségek, sportolási lehetőségek és szakkörök jöttek létre.

Férőhelybővítés és az intézet napjainkban

Az uniós irányelvek alapján a mintegy 135 éves körletépület szűk zárkái már nem feleltek meg a korszerű fogvatartási követelményeknek, így a zárkák összenyitásával kellett megoldást találni a fogvatartottak megfelelő elhelyezésére. Az elhelyezhető létszám ennek következtében jelentősen csökkent. Míg az 1980-as években előfordult, hogy az egyetlen körletépületben mintegy 1 700 fogvatartott volt elhelyezve, ez a 2000-es évekre már sem szakmailag, sem emberi jogi szempontból nem volt vállalható.

A helyhiány enyhítése érdekében 2020-ban jelentős férőhelybővítésre került sor. A korábban fogvatartotti kórházként működő épület átalakításával, valamint az egészségügyi körlet praktikusabb helyre történő áthelyezésével további 92 fogvatartott elhelyezésére nyílt lehetőség. Emellett a fegyház területén belül egy új, könnyűszerkezetes épület is kialakításra került, amely további 105 fogvatartott számára biztosított férőhelyet.

A 2024-ben megszűnt Győr-Moson-Sopron Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet feladatait a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön vette át, amelynek következtében a tartóztatott fogvatartottak száma jelentősen megemelkedett. Mivel a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön jelenleg az egyetlen büntetés-végrehajtási intézet a vármegyében, szerepe tovább erősödött a térség büntetés-végrehajtási rendszerében, ugyanakkor a fogvatartottak felét továbbra is a fegyházbüntetésüket töltő elítéltek teszik ki.

3. kép: A Sopronkőhidai Fegyház és Börtön főbejárata³

3 Forrás: A fotót a szerző készítette

Az intézet 140 éves történetének felidézésekor nem szabad megfeledkezni a személyi állományról sem, amelynek tagjai nap mint nap a fegyház és börtön fokozatú szabadságvesztésüket töltő fogvatartottakkal foglalkoznak. Munkájuk nemcsak az intézet biztonságos működésének fenntartását jelenti, hanem a fogvatartottak felügyeletében és társadalmi reintegrációjának elősegítésében is aktív szerepet vállalnak.

A Sopronkőhidai Fegyház és Börtön története jól tükrözi a magyar büntetés-végrehajtás több mint egy évszázados fejlődését: a kiegyezés korának modernizációs törekvéseitől a második világháború és a szovjet megszállás időszakán át egészen a mai, európai normák szerint működő, reintegrációs szemléletű intézményrendszerig vezető utat.

Felhasznált irodalom

Mindszenty József (1988): Emlékirataim. Thaurdurck, Giesriegl Ges. m.b.H., Thaur

Németh Alajos (1994): Sójajok Palotája. Hillebrand Nyomda Kft.

Török Magda (2006): 120 év – A Sopronkőhidai Fegyház és Börtön évkönyve. Rotary Nyomdaipari Kft., Komló

Fotó: Bv. fotó

135 ÉVES A SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG VÁRMEGYEI BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZET

The Szabolcs-Szatmár-Bereg County Remand Prison celebrates its 135th anniversary

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet története több mint egy évszázados múltra tekint vissza, amely során az intézet folyamatosan alkalmazkodott a büntetés-végrehajtás hazai és nemzetközi változásaihoz. A kezdeti időszakban elsősorban a fogvatartás biztonsági és fegyelmi feladatai domináltak, később azonban egyre hangsúlyosabbá vált a reintegráció és a társadalmi visszailleszkedés támogatása. Az intézet a működése során jelentős infrastruktúrális és szakmai fejlődésen ment keresztül, amely hozzájárult a korszerű, humanizált fogvatartási körülmények kialakításához. A szakmailag képzett személyi állomány elkötelezett a biztonság, a törvényesség és a fogvatartottak fejlesztésének egyensúlya mellett. Az intézet a büntetés-végrehajtási szervezet meghatározó szereplője, amely stabil működésével és folyamatos megújulásával járul hozzá a rendszer egészének hatékonyságához.

Kulcsszavak: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet, intézettörténet, reintegráció, közbiztonság, modernizáció

The history of the Szabolcs-Szatmár-Bereg County Remand Prison spans more than a century, during which time the institute has continually adapted to domestic and international changes in the prison system. In the early years, the focus was primarily on security and disciplinary aspects of incarceration; however, support for reintegration and social rehabilitation later became increasingly important. Over the course of its operation, the institute has undergone significant infrastructure and professional development, which has contributed to the creation of modern, humane conditions of incarceration. The professionally trained personnel are committed to maintaining a balance between security, the rule of law, and the rehabilitation of inmates. The institute is a key component in the prison system, contributing to the overall efficiency of the system through its stable operation and continuous renewal.

Keywords: Szabolcs-Szatmár-Bereg County Remand Prison, history of the institute, reintegration, public safety, modernization

Bevezetés

A magyar büntetés-végrehajtás történetében kiemelkedő jelentőséggel bír a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet fennállásának 135 éves évfordulója. Az intézet több mint egy évszázada szolgálja a jogrend érvényesülését, a társadalom biztonságát, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet szakmai értékeinek megőrzését és továbbadását. Az eltelt évtizedek során az intézet működése folyamatosan alkalmazkodott a társadalmi, jogi és szervezeti változásokhoz, miközben mindvégig megőrizte hivatásának alapvető küldetését: a törvényes, biztonságos és humánus fogvatartás biztosítását.

A jubileum alkalmat teremt arra, hogy tisztelettel emlékezzünk az elődök munkájára, elismerjük az állomány szolgálatát, valamint áttekintsük az intézet fejlődésének meghatározó állomásait. A 135 éves múlt nem csupán történelmi örökséget jelent, hanem olyan szakmai tapasztalatot és értékrendet is, amely napjaink büntetés-végrehajtási tevékenységének is biztos alapot ad.

Az intézet múltja és jelene

Az intézet története

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet a vármegye közigazgatási székhelyén, magánlakások és középületek által határolt területen, Nyíregyháza centrumában, a Bujtos utca 5. szám alatt található. Az igazságügyi centrum egyik legfontosabb pillére a rendőrség, a bíróság, illetve az ügyészség mellett.

Az egykori városi honatyák praktikus városrendezési elképzeléseinek köszönhetően egy – képzeletbeli – körülbelül 3 kilométer átmérőjű körben szinte valamennyi jelentősebb országos és helyi felügyeletű intézmény megtalálható. Ide összpontosították a hivatalokat, a vendégfogadót, a törvényszéket, a pénzügyi igazgatóság székházát. Itt épült fel a város- és megyeháza, a római és görögkatolikus templom, e körből vezettek sugarasan az utcák a megye távolabbi településeihez, az ország más vidékei felé.

A börtönépítés első lépcsőfokai

A börtönépítés ügyéről első ízben 1871-ben, a tavaszi országgyűlésen esik szó. Az ügy fő támogatója Fabinyi Teofil, a Pesti Királyi Ítéltábla bírója, aki később, az 1877. évi képviselőválasztáson éppen egy nyíregyházi, demokrata irányvonulat képviselő jelölttel szemben alulmaradt. 1871-ben, a központosított igazságügyi szolgálat megszervezésekor Nyíregyháza is törvényszéket kapott. A város a jelenlegi intézettől körülbelül 500 méter távolságra lévő Koronaházat (ma Korona Hotel) ajánlotta fel a börtön céljaira.

1. kép: Városháza¹

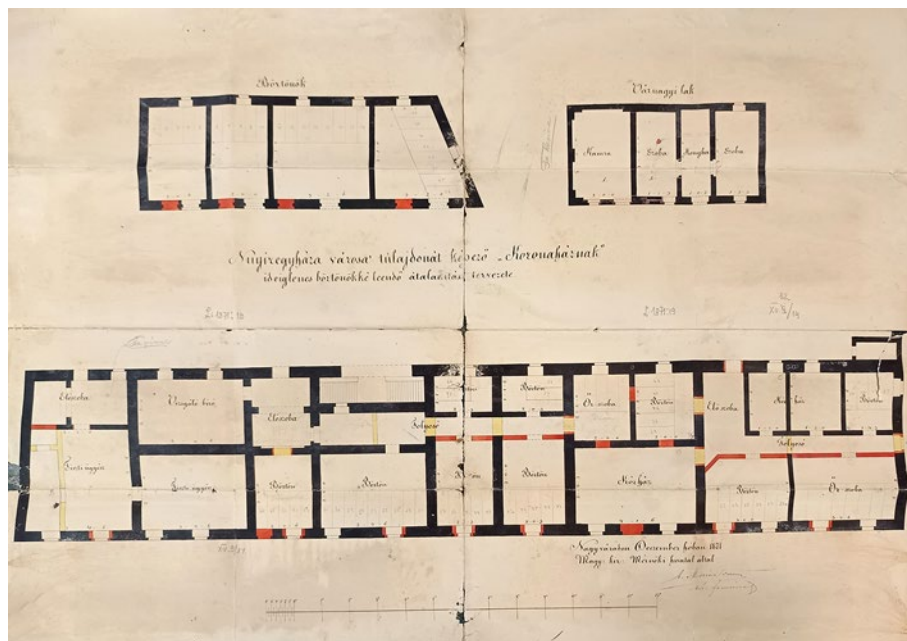
2. kép: Korona Szálló anno²

1 Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

2 Forrás: Facebook – Korona Hotel & Hall

A Koronaház alagsorában kialakított cellákban húsz éven át őrizték a vizsgálati fogságban lévőket, előzetes letartóztatottakat.

3. kép: A Koronaházban lévő börtön tervrajza³

Az 1878. évi V. törvénycikk (közismert nevén Csemegi-kódex) börtönépítést sürgető programjának, valamint az újonnan megalakult megyeközpont előrelátó városatyáinak köszönhetően 1889-ben a korábbi elképzelések valóra válhattak. A törvényszéki fogház felépítésére kiírt pályázatot a nyíregyházi Vojtovics Bertalan és Barzó Mihály építési vállalkozó páros nyerte el. Az épület tervét Wagner Gyula igazságügy-minisztériumi építésmérnök készítette, a börtön alapkövét 1889. szeptember 25-én tették le.

Az építkezés – mai szemmel nézve is – gyors ütemben haladt. 1891 februárjában költöztették be az első rabokat a Korona épületéből az újonnan épült Nyíregyházi Királyi Törvényszéki Fogházba.

A fogház

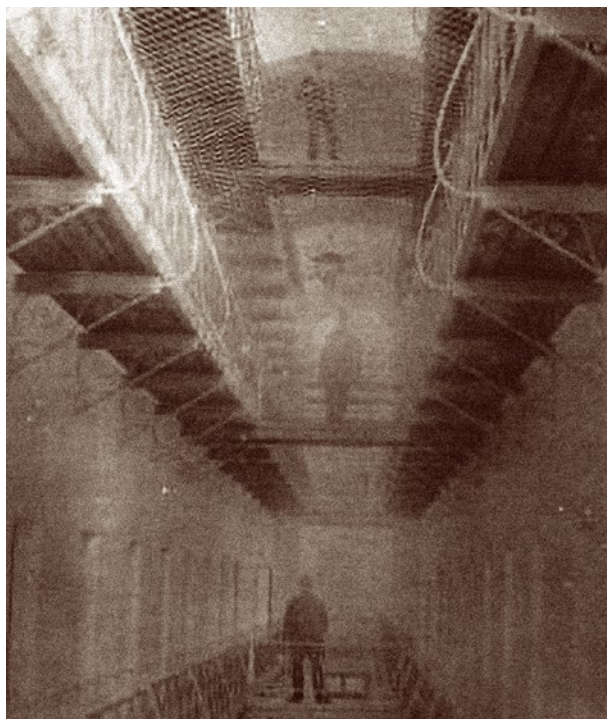
A fogház a Magyar Királyi Igazságügyminisztérium felügyelete alatt állt. A minisztérium a felügyeletet közvetett úton, a megyei főügyészségeken keresztül gyakorolta. Debrecen,

3 Forrás: Magyar Nemzeti Levéltár

4. kép: Főbejárat 1891-ben⁴

5. kép: Körlet 1891-ben⁵

4 Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

5 Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

Máramarossziget, Szatmárnémeti, Zilah és Nyíregyháza királyi törvényszéki fogházai a Debreceni Megyei Főügyészség hatáskörébe tartoztak. A kor igazságszolgáltatási, de még inkább törvénycentrikus szellemének megfelelően a fogház élén a vezető ügyész állt, a törvényességi felügyeletet pedig a fogház állományába tartozó ügyészek testesítették meg.

Az 1878. évi V. törvénycikk alapján a Nyíregyházi Királyi Törvényszéki Fogház – az akkor legenyhébbnek számító – fogház fokozatú, 1 naptól legfeljebb 5 évig terjedő szabadságvesztés-büntetés letöltésére kijelölt helyként kezdte meg működését, azonban alapfunkciója mellett máig megőrizte a letartóztatással (korábbi vizsgálati fogsággal, majd előzetes letartóztatással) kapcsolatos feladatait. Jelenleg a bírósági határozat kihirdetését követően a letartóztatottak kizárólag addig tartózkodnak a megyei házban, amíg részükre kijelölésre nem kerül a végrehajtási fokozatuknak megfelelő büntetés-végrehajtási intézet.

1939-től az intézet fogház fokozatú fogvatartottai mellé már olyan börtön fokozatú fogvatartottak is érkeztek Nyíregyházára, akiket mezőgazdasági munkára szállítottak át.

Az épület – eltekintve a Bujtos utca felőli, egykor kerítéssel védett kisudvar beépítésétől – máig őrzi eredeti arculatát, belsőépítészete pedig hűen tükrözi a századvég büntetési rendjét. A háromemeletes objektumban szintenként 4-4 foglalkoztató helyiséget és több egyszemélyes, úgynevezett kis zárkát alakítottak ki. Napjainkban a volt foglalkoztató helyiségek 8-10 fő, az egykor egyszemélyes zárkák pedig 3-4 fő fogvatartott elhelyezésére szolgálnak.

Az intézet történetében – ismereteink szerint – nem fordultak elő nagy események, (fogolyzendülés, túszejtés) jó hírnevét mindössze az 1971-ben, az 1988-ban és a 2016-ban bekövetkezett fogolyszökések csorbíthatják.

A fogház falai között alig fordultak meg híres emberek. 1950-ben rövid ideig e falak adtak átmeneti „otthont” a Tiszaöldi vízerőművet építő munkaszolgálatosoknak, amíg ott felépültek a barakkok Tiszaöldön. A fogház falai között végezték ki az 1956-os forradalom két nyíregyházi mártírját, Szilágyi Lászlót és Tomasovszki Andrást, valamint a forradalom idején rémhírtérjesztéssel, a köznyugalom és közbiztonság ellen megkísérelt ténykedéssel megvádolt vitéz Kovács Istvánt.

6-7. kép: Emléktáblák⁶

A fogház személyi állományának tevékenységében az 1928. évi X. törvénycikk hozott rövid ideig tartó változást, amikor is Nyíregyháza a fiatalok számára kijelölt letöltő intézetként is működött. A kor szellemének és büntetőjogi előírásainak megfelelően az intézetben 1945-ig rabkolostor, egy ideig pedig férfi és női rabkórházi terem is funkcionált.

„Rabkertészet”

Az első átfogó Büntető Törvénykönyv (Csemegi-kódex) nagy jelentőséget tulajdonított a szabadságvesztés-büntetés alatti kötelező munkavégzésnek. Ebből eredően a foglyokat – a fogházra megállapított munkanemek közötti választási joggal – foglalkoztatták.

Az iparosodás vontatott üteme és a mezőgazdaság akkori egyeduralma következtében a foglyok foglalkoztatásának egyik legfontosabb formája a kertészkedés volt. 1890-ben, a fogház építésének időszakában – egy igazságügyminiszteri rendelettel – az intézet közelében, a mai Hunyadi utcán az intézettől körülbelül 300 méter távolságra, rabkertészet céljára két hold, majd 1893-ban újabb két hold földterület került vásárlás útján a fogház birtokába. Az egykori rabkertészet helyén ma egy védetté nyilvánított kis erdő áll. A Debreceni Királyi Főügyész által a Magyar Királyi Igazságügyminisztériumhoz 1914. február 13-án írott jelentés szerint Zilahon, Debrecenben és Nyíregyházán már akkor is rabkertészet prosperált.

A foglalkoztatott létszám alakulását az intézet mindenkor fogvatartotti létszáma, valamint a külső foglalkoztatásra vonatkozó szigorú szabályok nagymértékben befolyásolták. Külső munkahelyen csak azokat a foglyokat lehetett foglalkoztatni, akiket egy évnél nem hosszabb szabadságvesztésre ítélték. Az évek múltával rabkertészetből bér gazdasággá fejlesztett munkáltatási forma gyakran szükségessé tette, hogy a hiányzó rablétszámot a környező fogházakból, elsősorban a Debreceni Királyi Törvényszéki Fogházból pótolják.

Napjainkban külső munkaterületen csak olyan fogvatartott foglalkoztatható, aki megfelel a szigorú jogszabályi feltételeknek, valamint ESZFR (Elektronikus Személyfelügyeleti

6 Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

Rendszer) távfelügyeleti eszközzel kerül ellátásra. Ez az eszköz egy GPS-alapú helymeghatározóval ellátott karóra, mellyel nyomon tudják követni a fogvatartott mozgását, tartózkodási helyét.

A világháborúk után

A két világháborút ismereteink szerint jelentősebb kár, anyagi és személyi veszteség nélkül vésztele át az épület. Az intézettől mindössze 800-1 000 méternyi távolságra, a Kossuth út 14. szám alatti építkezésnél II. világháborús fel nem robbant német bombát találtak. A Bujtos utcai fogházat valamennyi bombatámadás elkerülte. Ezt támasztja alá az a tény, hogy a Debreceni Királyi Törvényszéki Fogházat 1944. június 02-án ért bombatámadás miatt 60 fő előzetes letartóztatottat, illetve vizsgálati fogságban lévő személyt szállítottak át Nyíregyházára. Korabeli dokumentumokból tudjuk, hogy a már akkor is szigorúan kötött személyügyi létszámgazdálkodás és a megnövekedett szolgálati feladatok veszélyeztették a személyi állomány és az intézet biztonságát.

A II. világháborút követően az intézet elnevezése – funkciójához igazodva – többször változott. Volt: Törvényszéki Fogház, Megyei Bírósági Börtön, Megyei Börtön, Szigorított Börtön és Büntetés-végrehajtási Intézet, 1979-től Nyíregyházi Büntetés-végrehajtási Intézet, 1995-től pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet, majd a 2023-as közigazgatási reform következtében az elnevezés Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet lett. A 2023. január 01-jét követő szervezeti racionalizáció okán a Tiszaöldi, majd a Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet – mint az V. Agglomerációs Központ – telephelyeként működik az intézet.

Az épület első rekonstrukciós munkálataira vonatkozóan korabeli dokumentum nem áll rendelkezésünkre. A régi örök beszámolóai alapján tudunk arról, hogy a petróleumlámpát az 1930-as években váltotta fel az elektromos világítás, a széntüzelésű kályhák helyett 1961-ben vezették be a széntüzelésű kazánal üzemeltetett helyi központi fűtést. Az épület 73 darab kéménye ezáltal feleslegessé vált, azokat a tetőig folyamatosan viszszabontották, a lebontott téglát a kéményekbe dobálták.

Egy nagyszabású belső felújítási program keretében 1960-tól 1963-ig valamennyi zárkába bevezették a hideg vizet, mosdót és angol WC-t szereltek fel, s ezzel együtt végérvényesen megszüntették a „kübli” (ürcsöbör) rendszert.

1984-85-ben az elavult széntüzelésű kazánal üzemeltetett központi fűtést megszüntették, a fűtési rendszer korszerűsítésével bekapcsolódtunk a városi távhőszolgáltatásba. 1985. október 15-én üzemelték be azt a korszerű gázkazánházat, amely a kiszolgáló, szociális létesítmények (konyhaüzem, mosoda) melegvíz-ellátását biztosítja.

8. kép: Főbejárat⁷

A Bujtosi-tó közelsége, valamint az a körülmény, hogy az intézet észak, észak-kelet irányba lejtő területen helyezkedik el, szinte kezdettől fogva komoly gondokat okozott az épület állagának megóvása tekintetében. A viszonylag magas talajvízszint miatt, hosszú időn keresztül folyamatosan üzemelő szivattyú biztosította a talajvíz városi csatornahálózatba történő átemelését az intézet mélyebben fekvő részeiből, így a pincékből, kazánházakból.

1983-84-ben a FALKIT Vízszigetelő Kiszövetkezet különleges szigetelési eljárásának eredményeként az intézet szinte valamennyi helyiségében megszűnt a falak salétromosodása, a pincében pedig – ahol egykor a kazánház működött – napjainkban selejtraktár került kialakításra.

Az intézetben a jelentősebb átalakítási, felújítási munkálatok 1984-85-ben Dr. Estók József bv. dandártábornok, egykori parancsnok irányításával kezdődtek meg.

1984-ben került sor egy új, 500 fő kapacitású konyhaüzem, valamint a mosoda kialakítására, amely szabad kapacitásának kihasználásával 1992-ben már jelentős összegű saját bevételt hozott az intézetnek.

Ekkor épült az új „fogdablokk”, megkezdődtek a zárkák teljes felújításának munkálatai. Új körletrészen vannak elhelyezve a női fogvatartottak, korszerűen felszerelt egészségügyi részlegen végzik a fogvatartottak egészségügyi alapellátását.

7 Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

Az épület az 1990-91-ben végrehajtott külső tatarozásával nem csupán monumentálisával, hanem esztétikai megjelenésével is jól beilleszkedett a városképbe.

Az intézet főbejárata előtt – Pásztor András bv. őrnagy parancsnoksága idején – új gyalogos járda és park készült.

A 102 éves, előttünk ismeretlen összetételű, vélhetően szurommal kevert, ugyanakkor éghetetlen melegburkolat – amellyel a zárkák padozatát és a függőfolyosókat 1891-ben burkolták – sem esztétikai, sem egészségügyi szempontból nem felelt meg a kor követelményeinek. A zárkák padozata az akkori parancsnok, néhai Drotár Zsolt bv. ezredes kezdeményezésére 2017-ben került lecserélésre, a függőfolyosók burkolatát pedig 2021-ben ipari padló váltotta fel.

9. kép: Elhelyezési részleg napjainkban⁸

Az intézet befogadóképességének ismételt felmérésére 1992-ben került sor. A felmérés az európai igények figyelembevételével történt, melynek – a fogvatartottak elhelyezése szempontjából – egyik lényeges eleme, hogy nagyobb mozgástér és külön lakóhely (zárka) kerüljön biztosításra valamennyi fogvatartott számára.

Az elhelyezhető fogvatartotti létszám az idők során folyamatosan változott. A felújítást, korszerűsítést, fejlesztést követően a nagyobb mozgástér valamennyi fogvatartott számára biztosított napjainkban is.

8 Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

Megyezászló

A Megyei Közgyűlés 2004. január 29-én a több évtizedes eredményes bűnmegelőzési tevékenységéért, a közbiztonság fenntartásában végzett kiemelkedő helytállásáért, a társadalom periferiájára szorult emberek körében végzett oktató-nevelő munkájáért Megyezászlót adományozott a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet részére.

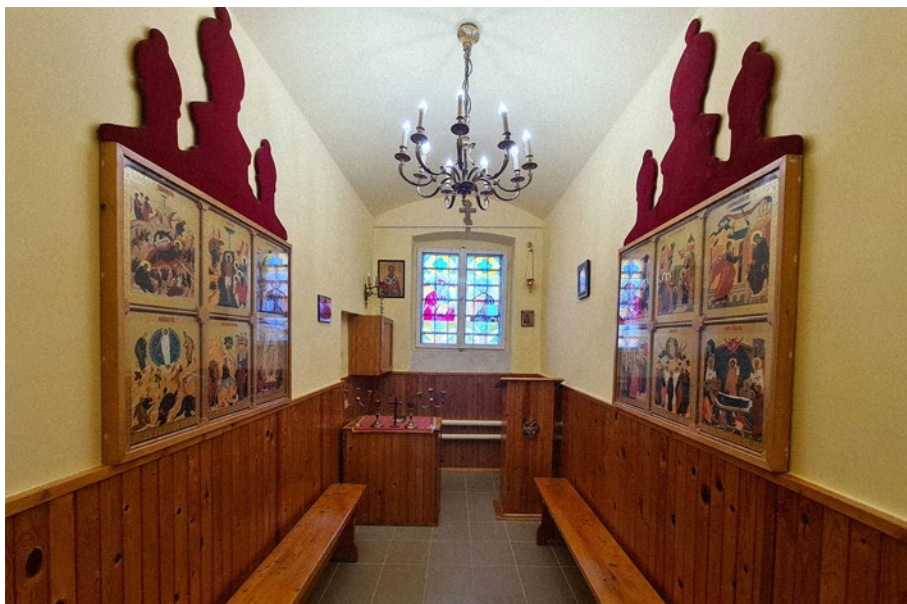
10. kép: Megyezászló⁹

Vallásgyakorlás a rácsok mögött

A szocializmus évei alatt Nyíregyházán is szigorúan tiltott volt a vallásgyakorlás a rácsok mögött. 1989 őszétől kaptak engedélyt arra az egyházak, hogy jelen lehessenek a fogvatartottak mindennapi életében. Az első látogatások célja a falakon belüli feszültség csökkentése, az alapvető emberi jogok, így a vallásszabadság biztosítása és a lelkigondozás elindítása volt. A nyíregyházi intézetben 2000-ben álltak először szolgálatba a börtönlelkészek, elsőként néhai Dr. Békés Géza nyíregyházi görögkatolikus pap látta el a fogvatartottak lelkigondozását, majd 2005 óta Lippai Csaba, aki szintén görögkatolikus lelkész. Az intézeti kápolna felszentelésére 2007-ben került sor, ünnepélyes keretek közt.

9 Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

11. kép: Kápolna¹⁰

A börtön napjainkban

A 2011. évtől az intézet folyamatos felújításon, korszerűsítésen esett át. A felújításokat néhai Drotár Zsolt bv. ezredes kezdeményezte, Kárdási József bv. ezredes pedig folytatta az elkezdett munkálatokat. A fogvatartotti körleten egyes zárkák összenyitásra kerültek a zsúfoltság csökkentése érdekében, valamint a mosdókat is leválasztották. A személyi állomány részére 2021-ben étkező, 2025-ben parkoló került kialakításra, a munkakörülmények javítása érdekében az irodákat, öltözőket, mosdóhelyiségeket felújították. Az intézet külső homlokzatának a mai kor igényeinek megfelelő felújításával a legfontosabb cél az értékek megtartása volt.

Az intézet vezetői

A rendelkezésünkre álló iratok alapján 1952-től ismerjük az intézet vezetőit, parancsnokait.

1952-től	Széll András bv. alhadnagy
1954. 05. 25. – 1955. 01. 31.	Hevesi Gyula bv. alhadnagy
1955. 02. 01. – 1955. 11.	Varga József bv. alhadnagy
1955. 11. 28. – 1957. 02. 09.	Gottfried János bv. főhadnagy
1957. 02. 10. – 1957. 12. 31.	Kántor Gáspár bv. alhadnagy

¹⁰ Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Bv. Intézet archívuma

1958. 01. 01. – 1958. 06. 08.	Kató Gábor bv. alhadnagy
1958. 06. 09-től	Balogh Sándor bv. hadnagy
1964. 06. 23. – 1979. 03. 31.	Jánosi Zoltán bv. főhadnagy
1979. 04. 01. – 1982. 04. 30.	Békési Mihály bv. őrnagy
1982. 07. 01. – 1987. 03. 31.	Estók József bv. százados
1987. 04. 01. – 1987. 11. 30.	Pásztor András bv. főhadnagy
1987. 12. 01. – 1990. 03. 30.	Csóti András bv. őrnagy
1990. 04. 01. – 2006. 12. 31.	Pásztor András bv. százados
2007. 01. 01. – 2011. 03. 16.	Mészáros László bv. ezredes
2011. 03. 17. – 2020. 08. 21.	Drotár Zsolt bv. ezredes
2020. 08. 24. – 2021. 10. 31.	Kárdási József bv. ezredes
2021. 11. 01. – 2022. 08. 31.	Perger Tamás bv. alezredes
2022. 09. 01. – 2024. 08. 31.	Pancsusák Sándor bv. ezredes
2024. 09. 01-től.....	Juhász Mihály bv. őrnagy

Zárszó

Összegzésként megállapítható, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet 135 éves története hűen tükrözi a magyar büntetés-végrehajtás fejlődését, kihívásait és eredményeit. Az intézet működése során mindvégig meghatározó szerepet töltött be a jogszerűség, a biztonság és a szakmaiság következetes érvényesítésében, miközben folyamatosan alkalmazkodott a változó társadalmi és szakmai elvárásokhoz.

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai, az elődök elhivatott munkája és a jelenlegi személyi állomány szolgálata olyan értéket képviselnek, amelyre méltán lehet büszke az intézet és a büntetés-végrehajtási szervezet egésze. A jubileum nem csupán a múlt előtti tisztelgés, hanem egyben annak az elkötelezettségnek a megerősítése, amely a jövőben is biztosítja az intézet törvényes, humánus és magas szakmai színvonalú működését.

A 135 éves évforduló méltó alkalmat teremt arra, hogy számot vessünk az elért eredményekkel, megőrizzük a hagyományokat, és tovább erősítsük mindazokat az értékeket, amelyek a büntetés-végrehajtási hivatás alapját jelentik.

Felhasznált irodalom

Büntetés-végrehajtási szervezet hivatalos honlapja: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet. Online: <http://old.bv.gov.hu/nyiregyhaza-az-intezet-tortenete> (Letöltés ideje: 2026. május 25.)

Lőrincz József – Nagy Ferenc (1997): Börtönügy Magyarországon. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság. Sajtóiroda

Fotó: Bv. foto

Kiss-Diófalvi Katalin – Kisrétiné Kiss Mónika

130 ÉVES AZ IGAZSÁGÜGYI MEGFIGYELŐ ÉS ELMEGYÓGYÍTÓ INTÉZET – EGY EGYEDÜLÁLLÓ INTÉZMÉNY TÖRTÉNETE A MAGYAR BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSBAN

The Forensic Psychiatric and Mental Institution is 130 years old – The history of a unique institution in the Hungarian Prison Service

ÉVFORDULÓK

Az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet (IMEI) alapításának 130. évfordulójára emlékeznek 2026-ban. A tanulmány az intézet történetét mutatja be a jogtörténeti előzményektől napjainkig. A kóros elmeállapotú bűnelkövetők eltérő megítélésének alapjait az 1878. évi Csemegi-kódex teremtette meg, az elmeállapot megfigyelésére hivatott intézményként pedig 1896-ban jött létre a Letartóztatottak és Elítéltek Országos Megfigyelő és Elmegyógyító Intézete. Az intézet első igazgatója Moravcsik Ernő Emil volt, az akkori tudományos törvényszéki elmekórta és lélektan, a mai magyar forenzikus pszichiátria kiemelkedő alakja. A 130 év alatt az intézet számos szervezeti átalakuláson esett át, alkalmazkodva a változó jogi környezethez. Ma többépületes, 311 fő befogadására alkalmas intézetként komplex terápiás és reintegrációs tevékenységet folytat.

Kulcsszavak: IMEI, kényszergyógykezelés, forenzikus pszichiátria, szakmatörténet, évforduló

The Forensic Psychiatric and Mental Institution (IMEI) will commemorate the 130th anniversary of its founding in 2026. The study presents the history of the institution from its legal history to the present day. The foundations for the different judgment of mentally ill criminals were laid by the Csemegi Code of 1878, and the National Psychiatric and Mental Institution for Arrested and Convicted Persons was established in 1896 as an institution for monitoring mental health. The first director of the institution was Ernő Emil Moravcsik, a prominent figure in the scientific forensic psychiatry and psychology of the time, and in today's Hungarian forensic psychiatry. Over the past 130 years, the institution has undergone numerous organizational transformations, adapting to the changing legal environment. Today, as a multi-building institution capable of accommodating 311 people, it carries out complex therapeutic and reintegration activities.

Keywords: IMEI, compulsory medical treatment, forensic psychiatry, professional history, anniversary

Bevezetés

Az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet (a továbbiakban: IMEI) 2026-ban ünnepli alapításának 130. évfordulóját. Az IMEI a magyar büntetés-végrehajtási szervezet egyik legkülönlegesebb intézete, amelyben sajátos módon ötvöződik a klasszikus pszichiátriai gyógykezelés és a büntetés-végrehajtási tevékenység. Fennállásának 130 éve alatt az IMEI az igazságügyi elmegyógyászat hazai központjává vált, a szerepe egyedülálló. Jelen tanulmány célja, hogy az évforduló alkalmából átfogó képet nyújtson az intézet történetéről, fejlődéséről, valamint a fogvatartásban és gyógykezelésben bekövetkezett változásokról.

Jogtörténeti előzmények

A Csemegi-kódex és az „elmebeteg bűnelkövetők” kérdése

Az IMEI létrejöttének megértéséhez elengedhetetlen a XIX. század végi jogalkotási környezet áttekintése. Az első magyar büntető törvénykönyv, az 1878. évi V. törvény-cikk – amelyet kodifikátoráról Csemegi-kódexnek neveztek el – 1880. szeptember 1-jén lépett hatályba. Csemegi Károly a kódex elkészítésekor figyelembe vette a belga és az olasz javaslatokat, valamint korának kriminológiai kutatásait, amelyek arra indították, hogy az elmebeteg bűnelkövetők más elbírálás alá kerüljenek, mint az épelméjű bűnözők (bv.gov.hu|b, é. n.).

A Csemegi-kódex 76. §-a úgynevezett vegyes módszert alkalmazott a beszámítási képesség megítélésakor: egyrészt vizsgálta, hogy az elkövető „elmebetegeiben zavart” volt-e (orvosi szempont), másrészt azt, hogy ennek következtében rendelkezett-e „akaratának szabad elhatározási képességével” (jogi szempont). A törvény azonban nem alkalmazott büntetőjogi következményt a beszámíthatatlan elkövetőkkel szemben – fel kellett menteni őket. Ez a megoldás jelentős közbiztonsági kockázatot hordozott, mivel rendkívül magas volt a visszaesés lehetősége (Kőhalmi, 2012).

A kódex hatálybalépését követően a gyakorlatban három elkövetői csoport igényelt speciális intézményi elhelyezést: az elmebeteg gyanúsítottak és bűnelkövetők, a kétes elmeállapotú előzetesen letartóztatottak és vizsgálati foglyok, valamint a jogerősen szabadságvesztésre ítélték, akiken az elmebetegség jelei mutatkoztak. E három csoport ellátására született meg az IMEI létrehozásának gondolata.

Az intézet alapítása és korai évtizedei

A megalapítás körülményei

A Budapesti Királyi Törvényszék Lőportár dűlői fogháza mellett – a mai Budapesti Fegyház és Börtön területén – 1894 és 1896 között Wagner Gyula tervei alapján egy modern fogházegyüttes épült. Ennek részeként – a 60789/1896. számú igazságügyminiszteri rendelet alapján – 1896-ban megkezdte működését a Letartóztatottak és Elítéltek Országos Megfigyelő és Elmegyógyító Intézete, amely a Királyi Országos Gyűjtőfogház mellett önálló intézményként funkcionált (bv.gov.hu|b, é. n.).

Az intézet kezdetben 70 ágygal működött, a kor színvonalának megfelelő kis kórtermi zárkákkal, néhány nagy kórteremmel, külső foglalkoztató helyiségekkel és egy laboratóriummal. Fő feladata az odaszállított elmebeteg gyanúsítottak és bűnelkövetők megfigyelése és megőrzése volt.

Moravcsik Ernő Emil, az alapító igazgató

Az intézet első igazgatójává Moravcsik Ernő Emilt (1858-1924) nevezték ki, aki a megnyitástól 1908-ig vezette az IMEI-t. Moravcsik 1887-től a Budapesti Királyi Törvényszék szakértő pszichiátereaként tevékenykedett, majd 1892-ben az igazságügyi elmekórtan és lélektan tanára lett a Budapesti Tudományegyetemen. Törvényszéki szakértőként feladata az elmebeteg elkövetők felismerése és beszámítási képességük megítélése volt (Simmelweis Egyetem, 2026; Parcsami et al., 2024).

Moravcsik a magyar igazságügyi pszichiátria megteremtőjének tekinthető. Tudományos munkássága révén nemzetközi elismertségre tett szert; 1902-ben a budapesti orvosi egyetem pszichiátria professzorává nevezték ki, 1921-ben az egyetem rektora lett. Fő érdeklődési köre a pszichiátriai tárgyú és neurológiai kórképek, a neurodegeneratív és pszichotikus rendellenességek, és legfőképpen a törvényszéki pszichiátria volt. Számos kiemelkedő tanítványa közül Németh Ödön 1908-ban az IMEI igazgatójaként Moravcsik utódja lett.

Moravcsik Ernő Emil öröksége messze túlmutat az IMEI falain. Az általa megalapozott igazságügyi pszichiátriai szemlélet a bűnelkövetők elmeállapotának objektív, tudományos megítélésére törekszik, és máig meghatározza a magyar forenzikus pszichiátria működését. Az IMEI mint intézmény az ő szellemi hagyatékára épül, és az általa képviselt szakmai igényesség mércéül szolgál a mindenkori személyi állomány számára.

Szervezeti változások a XX. században

Névváltozások és átszervezések

Az intézet elnevezése többször változott annak története során, tükrözve a mindenkori jogszabályi környezet és a szervezeti struktúra alakulását. A 9052/1906. számú igazságügyminiszteri rendelettel az intézetet újjászervezték, nevét Igazságügyi Országos Megfigyelő és Elmeorvosító Intézetre változtatták. 1950-ben az intézet az Elmebeteg Biztonsági Intézete elnevezést kapta, elsősorban a megőrzés funkcióját ellátva (bv.gov.hu|b, é. n.).

A XX. század történelmi eseményei – a két világháború és a politikai rendszerváltozások – természetesen az IMEI működésére is hatással voltak, mely azonban máig megőrizte szakmai karakterét, és a változó politikai körülmények között is igyekezett betölteni gyógyító-megfigyelő funkcióját.

Az 1961. évi büntető törvénykönyv hatása

Fordulópontot jelentett az intézet életében az 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről, amely a Csemegi-kódexet felváltó új büntető törvénykönyvként megszüntette a biztonsági őrizet feladatát, és bevezette a kényszergyógykezelés intézményét. Az új szabályozás értelmében a kényszergyógykezelés elrendeléséről a bíróság határozott, végrehajtására pedig az erre a célra szolgáló külön egészségügyi intézetet – az Igazságügyi Országos Megfigyelő és Elmeorvosító Intézetet – jelölték ki. A kényszergyógykezelés bevezetése jelentősen megnövelte a beteglétszámot, és az addig alacsony telítettség többszörösére emelkedett (bv.gov.hu|b, é. n.).

A zsúfoltság enyhítése érdekében szükségessé vált egy kihelyezett osztály létesítése Márianosztrán. Ez az osztály egészen 1982-ig működött, amikor a beteglétszám alakulása lehetővé tette a megszüntetését. Az 1978. évi IV. törvény – az újabb büntető törvénykönyv – érdemben nem hozott létre új feladatokat az intézet számára, de megerősítette a kényszergyógykezelés intézményi kereteit.

Szervezeti önállóság és szakmai fejlődés

Az intézet szervezeti önállóságát a kényszergyógykezelés végrehajtásának részletes szabályairól szóló 5/1974. (VI. 16.) IM rendelet mondta ki, a 110/1975. (IK. 8.) IM utasítás alapján pedig a Szervezeti és Működési Szabályzata is létrejött (Laczkó, 1996). A szervezeti önállóság feltételei azonban még sokáig hiányoztak: a működés során fokozatosan tisztázódtak és bővültek azok a területek, ahol az intézet autonómiája indokolt volt. Más területeken fennmaradt a közös ügyintézés és az együttműködés a Budapesti Fegyház és Börtönnel (bv.gov.hu|b, é. n.).

Az önállósodási folyamat során az IMEI kialakította és differenciálta szakmai profilját. A zárt jellegű, országos hatáskörű büntetés-végrehajtási egészségügyi intézet működését kettős jogszabályi háttér határozza meg: a büntetés-végrehajtásra és az egészségügyre vonatkozó előírások egyaránt irányadók. Napjainkban az intézet az V. Agglomerációs Központ alárendeltségében működik.

A rendszerváltozás és a modern jogi keretek

Az 1989-es rendszerváltozás az IMEI működésére is jelentős hatást gyakorolt. A demokratikus átalakulással együtt a büntetés-végrehajtásban megerősödött az emberi jogok érvényesítése, a fogvatartottak jogainak védelme, valamint az európai normákhoz való igazodás igénye. A 90-es években lassan bekerültek az intézet gyakorlatába a modern terápiás elvek is, és tovább folytatódott az IMEI szervezeti és szemléleti átalakulása (Deli, 2023). A 2013. évi CCXL. törvény *a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról* – az úgynevezett Bv. Kódex – korszerű jogi kereteket teremtett a kényszergyógykezelés végrehajtásához. A törvény 318. §-a rögzíti, hogy a kényszergyógykezelés során a beteget az orvostudomány mindenkor állása szerinti szakszerű ellátásban kell részesíteni, állapotának romlását meg kell akadályozni, és egészségét mielőbb a lehetséges mértékig helyre kell állítani.

Az IMEI az elmúlt évtizedekben több uniós és hazai forrásból támogatott fejlesztési projektben is részt vett. A TÁMOP 5.6.3 pályázat keretében például ECDL START informatikai alapképzést szerveztek kényszergyógykezelést betegek számára, amelynek végén a résztvevők sikeres vizsgát tettek. E programok azt bizonyítják, hogy az intézet nyitott az innovatív megoldásokra és a betegek társadalmi reintegrációját szolgáló új módszerek bevezetésére.

Az intézet napjainkban

Szervezeti felépítés és infrastruktúra

Az IMEI ma is a Budapesti Fegyház és Börtön területén belül helyezkedik el, három épületből áll, befogadóképessége 311 fő. Az I. épület pszichiátriai rehabilitációs osztályain a kényszergyógykezelésre és előzetes kényszergyógykezelésre ítélt férfi és női betegek, valamint a kóros elmeállapotú elítéltek ellátása folyik. A II. épület a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartottak pszichiátriai és neurológiai kivizsgálásának, az elmeállapot-megfigyelésre utaltak, illetve a bíróság által az IMEI-be rendelt letartóztatottak vizsgálatának, ellátásának ad helyet. A III. épületben kizárólag kényszergyógykezelésre ítélt férfi betegek ellátása történik (bv.gov.hu/a, é. n.).

Terápiás szemlélet, gyógyító munka

A törvény szerint a kényszergyógykezelés során a beteget az orvostudomány mindenkor állása szerinti szakszerű ellátásban kell részesíteni. A gyakorlatban a kezelés a személyzet összehangolt csapatmunkája révén valósul meg: az orvosi, pszichológiai, pszichopedagógiai, ápolói és szociális gondozói tevékenység egyaránt arra irányul, hogy a betegek rehabilitációja minél hatékonyabb legyen, így elbocsátásukat követően lehetővé váljon a társadalomba való visszailleszkedésük. A pszichiátriai rehabilitációs osztályokon a szakmai vezető az osztályvezető főorvos, aki az intézet orvosigazgatója által meghatározott, és a főigazgató főorvos által jóváhagyott szakmai koncepciónak megfelelően irányítja a betegekkel kapcsolatos terápiás munkát (bv.gov.hu|c, é. n.).

Szakpszichológiai tevékenység

A kényszergyógykezeltek betegek átlagosan öt-hat évet töltenek az intézetben, ami hosszú terápiás, pszichoterápiás folyamat megtervezésére ad lehetőséget. A kényszergyógykezelés alapja a gyógyszeres kezelés, amelyet egyéni és csoportos pszichoterápia, illetve szocioterápiás foglalkozások egészítenek ki. A csoportterápiás munka egymásra épülő lépésekben valósul meg, amely a betegeket a kezelés kezdetétől az elbocsátásig végigkíséri. A kezelés során alapvető fontosságúak azok a pszichológiai foglalkozások (például pszichoedukációs csoport), amelyek nélkülözhetetlen ismereteket nyújtanak a pszichiátriai betegségekről, az azokkal való együttélésről és az azokhoz történő hatékony alkalmazkodásról. Az egyéni terápiák fókuszában a beilleszkedési nehézségek támogatásán és a pszichés betegséggel való megküzdésen túl az elkövetett bűncselekmény feldolgozása, a felelősség és a büntudat kezelése, valamint a szociális kapcsolatok helyreállítása áll.

A bv. intézetekből beutalt fogvatartottakra irányuló pszichológiai tevékenység elsősorban diagnosztikus jellegű.

Reintegrációs tevékenység

A sikeres reintegráció érdekében az IMEI reintegrációs tisztjei sajátos nevelési feladatokat látnak el. A tevékenység alapvető célja az, hogy a betegek a kényszergyógykezelés megszüntetése után a társadalomba visszailleszkedjenek. Ehhez az intézet számos olyan programot és foglalkozást biztosít, amelyek a társas együttlét és a közösségi kapcsolatok fejlesztését szolgálják. Az elmúlt években készségfejlesztő foglalkozások, kreatív terápia, sportfoglalkozások, filmklub, főző szakkör, kertészkedés, illetve az ünnepekhez és a kiemelt időszakokhoz kötődő intézeti rendezvények (például mise/istentisztelet, farsang, Mikulás- és karácsonyi ünnepség, költészet napja) szerepeltek a programok között.

Nemzetközi kontextus és jogi garanciák

Az IMEI működését nemzetközi szervezetek is figyelemmel kísérik. Az Európai Bizottság a Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Büntetések vagy Bánásmód Megelőzésére (CPT) rendszeres látogatásokat tesz a magyar büntetés-végrehajtási intézetekben, beleértve az IMEI-t is. Ezek tapasztalatai alapján ajánlásokat fogalmaznak meg a kényszergyógykezelés körülményeinek javítására. Az Alkotmánybíróság és az ombudsman tevékenysége szintén hozzájárul a betegek jogainak megerősítéséhez, különösen a gyógykezeléshez való hozzáférés, a panaszjog és a bírósági felülvizsgálat területén.

Kitekintés

Az IMEI 130 éves története a magyar büntetés-végrehajtás és az igazságügyi pszichiátria fejlődésének tükröi. Moravcsik Ernő Emil úttörő munkásságától napjaink összetett terápiás szemléletéig az intézet folyamatosan alkalmazkodott a változó jogi, társadalmi és orvostudományi környezethez. A kezdeti megfigyelő-megőrző funkciótól a modern rehabilitációs és reintegrációs szemléletig vezető út azt bizonyítja, hogy az IMEI mindig képes volt megújulni, miközben hű maradt eredeti küldetéséhez: az igazságszolgáltatás és a gyógyítás szolgálatának összeegyeztetéséhez.

A XXI. század új kihívásokat is támaszt: a pszichiátriai betegségek spektrumának szélesedése, a társuló addikciós problémák megjelenése, valamint a társadalmi reintegráció egyre magasabb elvárásai folyamatos szakmai megújulást követelnek. Az IMEI 130 éves tapasztalata és elkötelezett személyi állománya azonban szilárd alapot jelent a kihívások kezeléséhez, a következő évtizedek építéséhez.

Felhasznált irodalom

- 5/1974. (VI. 16.) IM rendelet az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet szervezeti önállóságáról és működéséről
1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről (Csemegi-kódex)
1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről
1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- Büntetés-végrehajtási szervezet hivatalos honlapja (bv.gov.hu[a, é. n.): Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet – leírás. Online: <https://bv.gov.hu/hu/imei> (Letöltés ideje: 2026. május 27.)
- Büntetés-végrehajtási szervezet hivatalos honlapja (bv.gov.hu[b, é. n.): IMEI története. Online: <https://bv.gov.hu/hu/intezmenyek/imei/tortenet/> (Letöltés ideje: 2026. május 27.)
- Büntetés-végrehajtási szervezet hivatalos honlapja (bv.gov.hu[c, é. n.): Szakmai tevékenység. Online: <https://bv.gov.hu/hu/intezmenyek/imei/egyeb/> (Letöltés ideje: 2026. május 27.)
- Deli Éva (2023): Az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet bemutatása. Börtönügyi Szemle, (3), 8-16.
- Kőhalmi László (2012): A kóros elmeállapot és a beszámítási képesség büntetőjogi szabályozása. Büntetőjogi Szemle, 31(3), 29-37.
- Laczkó János (1996): Egy évszázad - Az IMEI rövid története. Börtönügyi Szemle, (3), 98-99.
- Parcsami Gáborné – Réthelyi János – Simon Lajos (2024): Száz éve halt meg Moravcsik Ernő Emil, a Balassa utcai Ideg-és Elmeklinika alapítója (1858-1924). Psychiatria Hungarica, 39(3), 292-300.
- Semmelweis Egyetem Baráti Köre: Moravcsik Ernő Emil. Online: <https://semmelweis.hu/baratikor/galeria/teljes-nevlista/moravcsik-erno-emil/> (Letöltés ideje: 2026. május 27.)

Fúke Péter – Preiner Éva

A CSENGERI ORSZÁGOS BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZET ÉPÍTÉSZETI SAJÁTOSSÁGAI

Bevezető

Az épületegyüttes a 0149/41 helyrajzi számú (a továbbiakban: hrsz.-ú) üres telekre épült, melyet a korábban megvásárolt 0149/41, 0149/53 és a 0149/52 hrsz.-ú telkek összevonásával alakítottak ki. A közeli ingatlanok egyikén egy hűtő-tároló funkciójú csarnoképület áll, melytől eltekintve a környezet beépítetlen volt, ezáltal a településképbe történő illeszkedést vagy építészeti megjelenést befolyásoló tényezővel nem kellett számolnunk.

Az intézet a 0149/40 hrsz.-ú önkormányzati útról közelíthető meg, a város Ady Endre útja és a 49. számú főút közötti külterületen.

Az épületegyüttest a telek – biztonsági kerítésrendszer által határolt – területének geometriai közepébe terveztük. Az intézet központi épületét három csillag alakú, egyenként 4 szintes fogvatartotti épület alkotja, melyek egy földszintből, három emeleti szintből és egy tetőterasz részből állnak.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) részletes „Tervezési programot” bocsátott a rendelkezésünkre, ami nemzetközi példák és a közelmúltban épült, új intézetek megtekintése során összegyűjtött tapasztalatok alapján készült. A tervezés során környezetvédelmi szempontokat is figyelembe vettünk, így az intézetben megvalósul a „papírmentes iroda” koncepciója, vagyis a kommunikáció és a dokumentumok készítése online felületeken történik.

Az épület jellemzői

A főépület funkcionális alapegységét a zárkák alkotják, melyek egy vagy két fő elhelyezésére alkalmasak. A kerekesszékekkel közlekedő, mozgásukban korlátozott, vagy más fogyatékkal élő (például látássérült) fogvatartottak számára speciális felszereltségű zárkák is kialakításra kerültek.

A zárkák és az épületek határoló falai többségében monolit vasbeton szerkezetűek, valamint speciális kialakítású tolóajtók kerültek beépítésre. A padló- és a falburkolatok fuga nélküli, monolit kialakítású, öntött burkolatok, melyek felülete mosható festéssel lett ellátva. A vasbeton falakra nem készült vakolat; ezekben került kiépítésre az erős- és gyengeáramú, valamint az egyéb rendszerek hálózata, melyek a teljes intézetet vezérlik, működtetik.

A fogvatartotti épületre egységes, egyedi biztonsági ablakok készültek, melyek a fogvatartottak számára hozzá nem férhető módon lettek beépítve, a belső oldalukon fix üvegezéssel és perforált acéllemez szellőzősávval ellátva. Egy belső acélkeretbe lett beszerelve a 20 mm átmérőjű, 15 cm tengelytávolságú acélráccsal, a külső oldalán fix és felbillenő szárnyal rendelkező műanyag ablak, speciális, belülről kezelhető ablaknyitóval, és háromrétegű, hőszigetelő üvegezéssel. Az ablakok egy európai börtönlátogatás során szerzett tapasztalat alapján lettek egyedileg tervezve és gyártva.

A zárkák

A zárkák magas szintű elektronikus biztonsági és kapcsolattartási berendezésekkel készültek. Minden zárka belső falán, a zárkaajtó mellett található egy KIOSZK terminál. Ennek használatával a fogvatartottak tájékozódhatnak például saját személyes ügyeik folyamatáról, kötelező feladataikról, napirendjükéről, orvosi vizsgálataik időpontjáról.

Engedélyezést követően a fogvatartott – a zárkáját elhagyva – a folyosókon elhelyezett okoseszközök alkalmazásával (például arcfelismerő rendszerek), a legmagasabb szintű biztonsági ellenőrzés mellett (például szektorrácsok, kamerarendszerek), felügyelői kíséret nélkül, önállóan is mozoghat.

A zárkán belül minimális a mozdítható vagy bontható szerkezet, berendezés, gépészeti és villamos szerelvény. A zárkafelszerelési tárgyak (ágy, szekrény, asztal, ülőke) masszív – a fogvatartottak számára hozzá nem férhető – kötések, rögzítések, csavarozások alkalmazásával falra rögzítettek. Az asztalok fölött – a mobiltelefonok töltésére – elektromos hálózat került kiépítésre, emellett a zárkák vandálbiztos dobozban elhelyezett TV-készülékekkel vannak felszerelve.

A vizesblokkok a zárkákon belül, külön helyiségként lettek kialakítva, melyek – a biztonsági szempontokat figyelembe véve – speciális felszereltséggel rendelkeznek. Ezekbe vandálbiztos wc és mosdókagyló, speciális zuhanyfej, valamint behúzó zsinórral ellátott, kilincs nélküli ajtó került beépítésre.

A belső világítás több funkcióval rendelkezik (például nappali és éjszakai világítás, mozgásérzékelő), mely központilag vezérelt. A zárkaajtók – rendhagyó módon – a fal

mellett mozgatható tolóajtók formájában lettek kialakítva. Ezek kézi, valamint motoros vezérlésűek, és három nyílással vannak ellátva: szemmagasságban a betekintő, középen az ételbeadó, alul pedig a lábbilincselő nyílás található. A nyílások nyitása és zárása elektromosan vezérelt.

Az intézetben biztonsági zárkákat is kialakítottak, ahol a (külső) tolóajtó mellett egy belső, plexiburkolattal ellátott, rácsos szerkezetű ajtó is felszerelésre került, melyen bilincselő nyílások találhatók.

Az ön- és közveszélyes fogvatartottak számára kialakított helyiség fala speciális – PVC-alapanyagú – ütécscillapító burkolattal készült.

A felügyelő a zárkaajton és a vizesblokk – részlegfolyosó felőli – falán kialakított betekintő nyíláson keresztül ellenőrizheti a zárka és a vizesblokk területét.

A zárkaajtók betekintő nyílásai úgynevezett „detektívüveg” felhasználásával készültek, melyet a személyi állomány tagja vezérel. A „detektívüveg” okosfóliával van ellátva, ami alaphelyzetben sötétszürke, ezzel gátolva a be- és kilátást, azonban gombnyomásra áttetszővé válik, így lehetővé teszi a betekintést a személyi állomány számára.

A tűzjelzést speciális, pontszerű, automatikus érzékelők biztosítják, melyek a „téves jelzések” kiszűrésére lettek optimalizálva, tekintettel arra, hogy a kijelölt zárkákban a dohányzás engedélyezett.

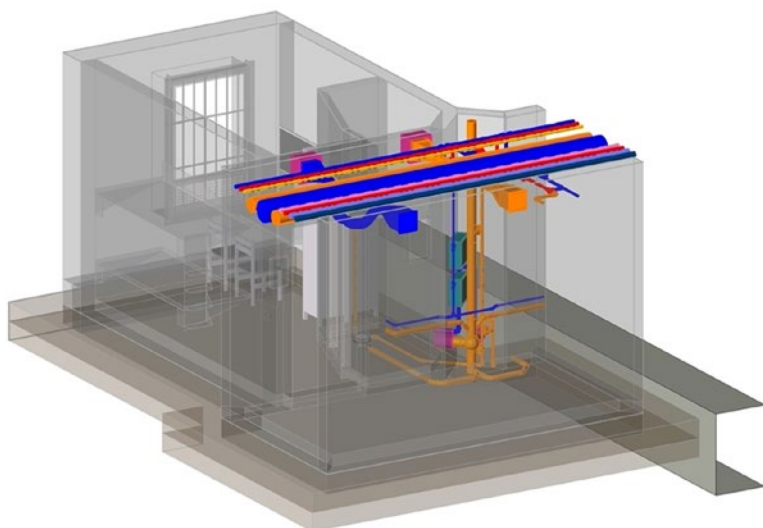
A „mintazárka”

A projekt érdekessége, hogy a kivitelezés során a helyszínen – minden épületrésztől függetlenül – megépült egy „mintazárka”, a hozzá tartozó folyosószakasszal.

Itt történt a zárkák mindenre kiterjedő tesztelése, illetve az eszközök finomhangolása – a vasbeton szerkezet építésétől, a felületek és burkolatok minőségének meghatározásán, a vandálbiztos szaniterek beépítésén, illetve a tolóajtók vezérlésének tesztelésén át, a falra függesztett zárkafelszerelési tárgyak rögzítésének megvalósításán keresztül – egészen az apró részletekig.

A folyosószakasz álmennyezet fölötti részén lett véglegesítve a gépészeti elszívó-, befűvőrendszerek és az elektromos kábeltálcák (erősáramú, gyengeáramú vezetékek) egymást keresztező pozícionálása is.

1. kép: Látványterv¹

Építészeti tömegek

A három egymás mellett elhelyezkedő, négyszintes, csillag alakzatú fogvatartotti épületet és az őket körülvevő földszintes – az ellátást biztosító – kiegészítő épületet nevezzük főépületnek. A fogvatartotti épületek között az átjárás biztosított.

2. kép: Látványterv²

1 Forrás: Design Plan Zrt., Körös Consult Zrt.

2 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

A „csillagok” nyolcszög alakú központi terei minden szinten részben közlekedő, részben közösségi funkciót töltenek be.

Az intézet területén belül két munkacsarnok került kialakításra, ahol a fogvatartottak munkáltatása zajlik, segítve, támogatva ezzel a társadalomba történő visszailleszkedést.

A parancsnoki épület a bástyafalon kívül helyezkedik el, innen történik az intézet központi irányítása.

A belső tér

A fogvatartotti épületekben, a részlegfolyosók találkozásánál (a „csillag” közepén) központi terek kerültek kialakításra, ahol őrhelyek lettek felállítva, így a központi helyről a közösségi tér és a fogvatartotti részlegek is beláthatók.

A központi tér az első és a második emelet esetében összenyitásra került. A két szintet csak egy rácsszerkezet választja el egymástól, a közlekedés lépcsőn történik közöttük.

3. kép: Látványterv³

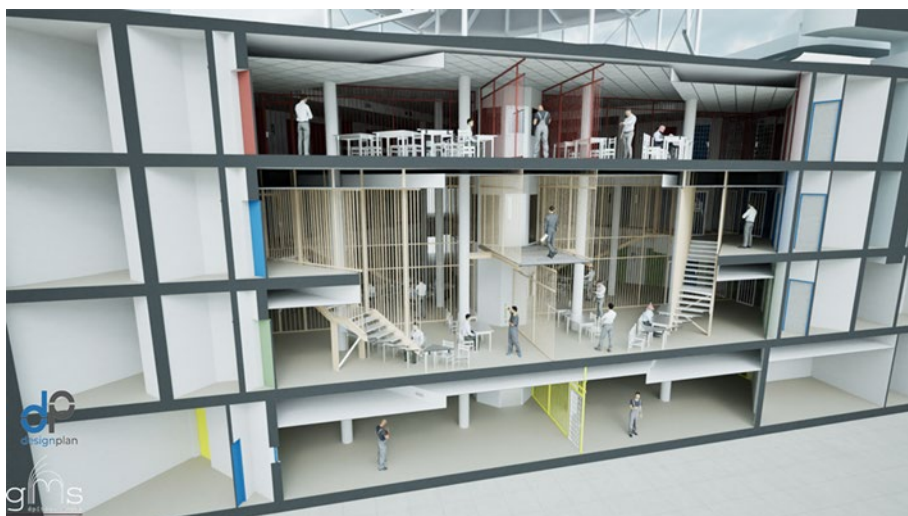
3 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

4. kép: Látványterv⁴

A fogvatartotti épület belső, jellemzően szürke színvilágát oldottabbá, humánusabbá teszi, hogy a fémszerkezetek egy része (például tolóajtók, zárkafelszerelési tárgyak) szintenként eltérő színűre lett festve – a földszint sárga, az első emelet zöld, a második emelet kék, a harmadik emelet piros színű.

5. kép: Látványterv⁵

4 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

5 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

Az ellátást biztosító, kiegészítő épületben többek között az alábbi helyiségek kerültek kialakításra: konyhaüzem (különböző hűtőkamrákkal, raktár- és előkészítő helyiségekkel), karbantartó műhely, konferenciaterem, speciális technikával rendelkező távtárgyalásra alkalmas helyiség, befogadó részleg, felszerelési raktár, biztonsági beszélőfülke, illetve csoportos és családi látogatóhelyiség, kápolna. A fogvatartotti épületek tetején ráccsal körbezárt, fedett sétaudvar került kialakításra, mely a központi lépcsőházból közelíthető meg.

Biztonsági elemek

A komplexum területére a személybejárat vagy a gépjárműbejárat kapun keresztül jutunk be. A személybejárat kapunál a beléptetés során egy röntgenalapú testszkennerek és két csomagvizsgáló segíti az állomány munkáját. A gépjárműbejárat kapu előtt 3 darab süllyedő oszlop került beépítésre, melyek a biztonsági rendszer részei (műszaki akadály), az őrhelyről vezérelhetők, és mozgásuk szinkronban van a kapu nyitásával, zárásával. A gépjárműbejáratnál – az alvázskenner mellett – egy szívverés-érzékelő található, mely a gépjárművek átvizsgálását segíti.

A fogvatartotti épületek és a földszintes, kiegészítő épületrész által körbezárt belső udvarok szabadlevegőn tartzkodásra kijelölt területként („sétaudvar”) és sportudvarként funkcionálnak.

Az épületegyüttestől különálló épületben kapott helyet a kutyatelep – a kutyavezetők számára kialakított helyiségekkel –, mely 18 szolgálati kutya ellátására alkalmas.

A rendszeresített biztonsági létesítmények külső védelmi vonala a következő elemekből tevődik össze:

- 4 méter magas, előregyártott vasbeton elemekből álló bástyafal, tetején pengeéles dróthengerrel,
- a bástyafal belső oldalától 3 méterre elhelyezkedő, 4 méter magas, pengeéles síkhálóval felszerelt biztonsági kerítés, melynek külső oldalán elektromos huzalok vannak, tetejére lecsuklókar és pengeéles dróthenger került telepítésre,
- a bástyafal és a biztonsági kerítés között kialakított, érzékelőkkel ellátott nyomsáv.

A biztonsági rendszer részét képezik a bástyafal vonalában kialakított őrhelyek, melyek az intézet teljes területének megfigyelésére szolgáló, kiemelt megfigyelőpontok.

Az intézet védelmét és a személyi állomány munkáját speciális drónok is segítik.

A tervezésben részt vevő fő szakágak:

- építészet: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.,
- statika: Tspc Engineering Kft.,
- gépészet: Körös Consult Zrt.,
- villamos szakág: Zone-Plan Zrt.

6. kép: Látványterv⁶

7. kép: Látványterv⁷

⁶ Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

⁷ Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

8. kép: Látványterv⁸

8 Forrás: Design Plan Zrt., GMS Építész Iroda Kft.

Horváth Attila

A CSENGERI ORSZÁGOS BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZETBEN TELEPÍTETT INNOVATÍV BIZTONSÁGTECHNIKA JELLEMZŐI

Bevezető

A Csongeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet koncepciójának kidolgozása során – amellet, hogy egy új, nagy fogvatartotti létszám befogadására alkalmas bv. intézet kerüljön létrehozásra – elsődleges szempont volt a fogvatartottak feletti kontrolltevékenység végrehajtásának reformszintű újragondolása oly módon, hogy az a fogvatartás biztonságának fenntartása érdekében végzett egyéb feladatok ellátásának metodikájával összhangban legyen. A biztonsági szaktevékenység innovatív rendszerelemekkel történő kiegészítése az utóbbi években is folyamatosan végrehajtásra került a már működő intézetekben, de a jelenlegi beruházás keretében – koncentrált jelleggel – kivitelezett nívók új korszakot nyitnak a büntetés-végrehajtási szervezet életében.

Az innovatív biztonságtechnikai rendszerelemek és az „okosbörtön” koncepció

A kialakított technikai megoldások és a dinamikus biztonsági elemek együttes alkalmazása lehetővé teszi, hogy az új büntetés-végrehajtási intézet a jelen kor elvárásainak megfelelően, vagy akár azokat túlszárnyalva működhessen Magyarország legmodernebb és egyik legnagyobb intézeteként. A koncepció kidolgozása során elsődleges szempont volt a fogvatartottakkal való érintkezés – high-tech eszközök telepítésével történő – minimálisra csökkentése oly módon, hogy a napirend szerinti tevékenységekkel járó biztonsági kockázat szintje ne emelkedjen.

Viselkedésanalitika

Az elítéltek napirend szerinti tevékenységének, valamint viselkedésük, magatartásuk, esetleges renitens megnyilvánulásai személyi állomány által történő, folyamatos megfigyelése lehetetlennek tűnő feladat, azonban a bv. szervek biztonságos működése szempontjából indokolt és szükséges. Tekintettel arra, hogy az élőerő állandó jelenléte

nem biztosítható a célzott figyelem folyamatos fenntartásával, ezért a – technikai újítások adta lehetőségeket kihasználva – több mint 500 darab elektronikus megfigyelési eszközre került viselkedésanalitikai program telepítésre. Ennek célja, hogy a rendszer a közvetített felvételeken felismerje az előre betáplált deviáns, a bv. intézet működésére veszélyt jelentő fogvatartotti viselkedésformákat, azonban emellett még egy nagyon fontos szerepe van, mégpedig az emberi élet védelme.

A különböző – napirend szerinti – tevékenységek során azonosítja a csoportosulást, a dulakodást, a verekedést, a falra vagy kerítésre felmászást, valamint az adott területre történő illetéktelen behatolást. Emellett észleli és jelzi a fogvatartott hirtelen földre kerülését vagy mozgásának abnormális módon történő megváltozását (például ájulás, görcsroham), ezzel segítve az életmentést. A jelenlegi fejlesztés hatására a program országos alkalmazása is megvalósítható, ugyanis a meglévő kamerarendszerre – a szükséges infrastruktúra rendelkezésre állása esetén – kiterjeszthető.

A fogvatartottak önálló mozgása

Az egyik legjelentősebb, még Európában is egyedülálló technológiai újítás a fogvatartottak önálló mozgási lehetőségének kialakítása. Ennek során az elítéltek meghatározott csoportja – a biztonsági kockázat minimalizálása mellett – lehetőséget kap arra, hogy kijelölt útvonalakon, különböző biztonságtechnikai eszközök kontrollja mellett, részben önállóan közlekedjen. Az elektronikus megfigyelési rendszer által közvetített képeken történő nyomon követés és a távvezérelt ajtónyitás kiegészítésre került az arcfelismerő rendszerrel.

A fejlesztés eredményeképpen létrehozott szoftverek egymással kommunikálva képesek figyelni a fogvatartottak napirendjét. Egy adott napirendi pont megkezdése előtt – a zárakban található KIOSZK terminálon történő jelentkezést követően – jogosultságot adhatnak az érintett fogvatartottnak az azokon a kapukon, ajtókon történő átjutásra, melyek a napirendi pont helyszínére vezető legrövidebb vagy legoptimálisabb útvonalon találhatók. A napi tevékenységek tekintetében a rendszer az esetleges ütközést (például az egészségügyi rendelés és a kiétkezés egy időpontban van) is tudja kezelni, ebben az esetben alternatív időpontokat ajánl fel a fogvatartott számára, vagy választási lehetőséget biztosít az ütközéssel érintett programok között. A fogvatartott informatikai rendszeren történő jelentkezése nem jelenti a jogosultság automatikus megadását, az útvonal a napirendi pont végrehajtásának biztosítására kijelölt személyi állományi tag jóváhagyását követően lesz aktív.

Előbbieknek köszönhetően, a személyi állomány tagjai meg tudják határozni a sétaudvarokon, közösségi területeken, szervezett programokon (például oktatás, egészségügyi/orvosi rendelés, egyházi foglalkozás) és az egyes munkaterületeken

tartózkodó fogvatartottak pontos személyét és létszámát. Az elítéltek aktuális tartózkodási helyének és mindenkor tevékenységének elektronikus megfigyelése érdekében, az önálló mozgással érintett területeken (például sétaudvar, tanterem, munkahely) digitális rögzítési pontok és forgóvillás áteresztő kapuk kerültek telepítésre. Az ajtók és az áteresztő kapuk akkor válnak átjárhatóvá, ha a fogvatartottnak engedélyezésre került az adott útvonalon történő haladás, tehát a napirendi ponton részt vehet, ellenkező esetben a rendszer riasztást generál, és az ajtó nem nyílik. Az érintett pontokon a SAFE rendszerben is rögzíteni kell a fogvatartottak helyét, tevékenységét. Mindazon esetekben, amikor a fogvatartott a megadott szektorok, körletrészek között önállóan mozoghat, a szektorhatárokon és az átlépési pontokon személyazonosítás szükséges, amit az arcfelismerő terminálok végeznek.

Távvezérelt, motoros zárkaajtók

Az előbbieken felvázolt, önálló mozgási metodika nem valósulhatna meg az elektromosan működtethető zárkaajtók nélkül. Az ajtókat a személyi állomány egy központi vezérlőből vagy a SAFE készülékéről tudja működtetni. A zárkák mellett érintőképernyővel ellátott vezérlőegységek is kialakításra kerültek, melyek alkalmazásával nyitható a kéz- és lábbilincselő nyílás, továbbá a hozzá tartozó zárkának az áramellátása is itt szabályozható. A zárkaajtó betekintő nyílására digitális fólia lett felhelyezve, ami egy gombnyomással áttetszővé válik, így a személyi állomány a számára meghatározott ellenőrzési kötelezettséget a hagyományos módszerrel ugyan, de mégis egy korszerű technológiával kiegészített eszközzel tudja végrehajtani.

Fogvatartotti karpánt

A fogvatartottak feletti kontroll megvalósulását – a fent említetteken túl – az intézetben elhelyezett elítéltek részére biztosított karpánt is segíti, mely a helymeghatározást szolgálja, valamint az életfunkciókat is figyeli az előre, egyénileg beállított egészségügyi adatok alapján. Amennyiben a program a megadott határértékek átlépését észleli, riasztást generál, így a személyi állomány tagjai azonnal tudnak intézkedni.

Okosóra a személyi állomány részére

A fogvatartotti karpánthoz hasonló, de bővebb funkciókkal ellátott, a személyi állomány részére biztosított „felügyelői okosóra” is innovatív rendszerem, amely a személyi állomány védelmének fokozása érdekében került kifejlesztésre. Az életfunkciók és a helymeghatározás monitorozásán felül az eszköz gyorsulásmérővel van felszerelve, így ha a viselője hirtelen – rosszullet, vagy esetleg fogvatartott általi támadás következtében – földre kerül, automatikusan riasztást generál, mindemellett személyi riasztó funkcióval is el van látva. Az eddigi, mágneskártyával történő ajtónyitási metodikával

szakítva, a személyi állomány az arcfelismerő terminálok használatával, továbbá azokon a területeken, ahol az arcfelismerő rendszer kialakítását biztonsági szempontok nem indokolták, ott az okosórába telepített NFC-chip- és a kijelölt ajtó vagy átjáró mellé applikált NFC-olvasó-alkalmazásával közlekedhet az intézetben.

Testszenner

A tiltott tárgyak – és azokon belül is az illegálisan tartott mobiltelefonok – bv. intézetekbe történő bejutásának megakadályozását eddig is kiemelt prioritással kezeltük. A projekt koncepciójának kialakítása során alapvető szempont volt, hogy a prevenció új szintre emeljük. Az elképzelés ebben az esetben is az innováció útján valósult meg, ugyanis intézkedés történt olyan testszennerek felkutatására és beszerzésére, amelyek képesek a testfelületen és a testben elrejtett tiltott tárgyakat kimutatni. Az eszközök az intézet belépési pontjain, a fogvatartottak útvonalait keresztező csomópontokon, valamint a munkacsarnokok bejáratánál kerültek elhelyezésre, ezzel biztosítva a kétlépcsős átvizsgálást. Természetesen a kapukeretes és a kézi fémkeresők alkalmazása is megmaradt, így a már korábban említett „régi-új” ötvözetével fokozható a biztonság.

Drónjárőr, dróndetektálás

A jelen kor rohamosan fejlődő és egyre nagyobb teret kapó technológiai újítása a pilóta nélküli légitánc. A büntetés-végrehajtási szervezet már korábban is foglalkozott a drónok alkalmazásának lehetőségeivel, de konkrét, a mindennapi biztonsági szaktevékenységet támogató megoldás csak most került megvalósításra. Az intézet külső védelmi vonalának személyi állomány általi, járőrözés keretében történő vizsgálatát váltják ki a drónok oly módon, hogy az előre betáplált útvonalon („járőrútvonal”) automatikusan végighaladnak, majd a rájuk szerelt kamerák élő képei figyelemmel kísérhetők.

A pilóta nélküli járművek civil lakosság általi alkalmazásának elterjedésével felmerült a tiltott tárgyak légi úton történő bejuttatásának a lehetősége. Ennek megelőzésére dróndetektáló rendszer üzembe helyezésére is sor került, ami képes az idegen járművet észlelni, a bv. intézet külső védelmi vonalától beállítástól függő távolságra megállítani és leszállásra kényszeríteni.

Záró gondolatok

A büntetés-végrehajtás biztonságtechnikai rendszerelemeit forradalmasító eszközök bár fokozzák a fogvatartás biztonságát, de önmagukban nem alkalmasak a rendkívüli események megelőzésére, felszámolására, emiatt a személyi állomány jelenléte továbbra is szükséges. A fentiek okán kulcsfontosságú az intézetben szolgálatot teljesítők képzése,

ezen belül kiváltképp az innovatív és egyéb rendszerelemek szabályos alkalmazásának elsajátítása.

Az előzőekben taglalt technikai eszközök működésükkel oly mértékben segítik és támogatják a személyi állomány szolgálatellátását, valamint a fogvatartás biztonságának elvárt szinten tartását, hogy azok jövőbeni, valamennyi bv. intézetben történő – ütemezett és differenciált – telepítése előremutató intézkedésként fogalmazódik meg. Az építészeti és technikai újítások alkalmazásával a büntetés-végrehajtási szervezet az eddigi fejlesztéseit is túlszárnyalva, korszakalkotó módon létrehozott egy olyan bv. intézetet, ami a XXI. század rohamos informatikai fejlődéséhez oly módon zárkózik fel, hogy a személyi állomány munkakörnyezetét és a biztonsági szaktevékenység ellátását is sikerült magasabb szintre emelnie.

CSENGER - 13XP24100161

KIOSZK - v63.15.7.6.1.1

KIOSZK™

CSENGER - 2026

Fogvatartotti Tájékoztató Rendszer

Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága

KIOSZK™

AO200

Kovács Mihály

A CSENGERI ORSZÁGOS BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZET FOGVATARTÁSI SZAKTERÜLETI SZEMPONTÚ INNOVATÍV TECHNOLÓGIÁI

Bevezető

A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet olyan, több büntetés-végrehajtási szakterületet érintő újdonságokat vezetett be – mind a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet), mind a fogvatartottak és kapcsolattartóik életébe –, melyek korábban elképzelhetetlenek, illetve megvalósíthatatlannak tűnő törekvések voltak. Jelen tanulmányban a fogvatartási szakterületet érintő „okosbörtön” újításokra fókuszálva szeretném bemutatni azon funkciókat, melyek főként a fogvatartottak és hozzátartozóik tekintetében jelentenek fontos változásokat.

A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet „okosbörtön” projektje részben 2023-ban, majd a 2024. év elején nyerte el azt a végleges formáját, mely alapján a büntetés-végrehajtási intézet (a továbbiakban: bv. intézet) 2025-ben megkezdhetette működését. Kiemelt jelentőséggel bírt a kialakítás koncepciójának tervezésekor, hogy a mai kor vívmányai járuljanak hozzá a személyi állomány munkaterheinek csökkentéséhez, a biztonságos fogvatartás garantálásának támogatásához, továbbá a fogvatartottak jogainak és kötelezettségeinek biztosításához, illetve megköveteléséhez.

A kormányzati és a szakmai szempontokkal egyaránt összhangban lévő cél a fentiekben ismertetettek alapján egyértelmű volt: olyan bv. intézetet kellett létrehozni, mely egyedülálló módon ötvözi a XXI. század technológiai innovációit a büntetés-végrehajtásban.

Kapcsolattartás

Történelmi visszatekintés

A magyarországi bv. intézetekben elhelyezett fogvatartottak kapcsolattartási lehetőségei a történelem során jelentősen változtak. A kezdeti, szinte teljes elszigeteltségtől eljutottunk a mai szabályozott, de lényegesen humánusabb gyakorlathoz. A XX. század közepéig a levelezés és a ritka látogatások jelentették a fő kapcsolattartási formákat.

A rendszerváltás után fokozatosan bővültek a lehetőségek: bevezették a telefonos beszélgetéseket, a családi látogatást, majd később a videóhívásokat is. A XXI. században a digitális technológiák térhódításával tovább fejlődött a kapcsolattartás, de a fogvatartás biztonságának maradéktalan biztosítása érdekében ezakt szabályozás alatt áll.

A kapcsolattartás új szintje

Csengeren a jelenleg valamennyi bv. intézetben alkalmazott KIOSZK¹ új változata került telepítésre, mely az ismert funkcionalitáson túl új lehetőségek bevezetését tette elérhetővé.

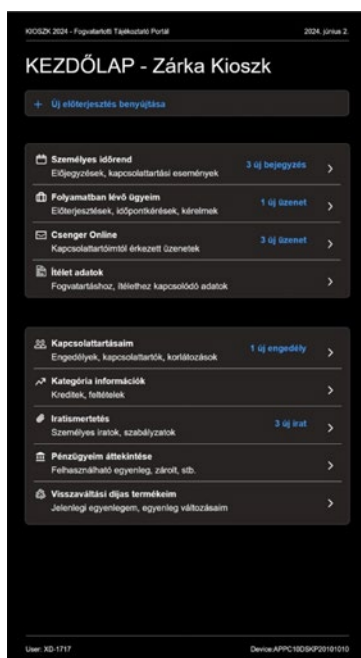
A KIOSZK megváltozása

A büntetés-végrehajtási környezetben kifejlesztett, vandálbiztos, biometrikus azonosítással védett, tablet formátumú KIOSZK multifunkcionális szerepet tölt be. Az elektronikus ügyintézési pontként funkcionáló eszköz a fogvatartottak részére lehetővé teszi a számukra legfontosabbnak tekinthető adatok vonatkozásában az informálódást, az iratbetekintést, a napirenddel kapcsolatos értesülések fogadását és adott esetben a távoktatásban való részvételt is. A rendszer hozzáférést biztosít a fogvatartotti adatokhoz (pénzügyi helyzet, látogatófogadási időpontok, stb.), valamint a későbbiekben, bizonyos esetekben a telekommunikációs eszköz útján megvalósuló kapcsolattartási formához is.

A KIOSZK-on keresztül az elítéltek kérelmeket kezdeményezhetnek és követhetik azok státuszát, jelentkezhetnek programokra, illetve a személyi állomány illetékes tagjától meghallgatást kérve, az végre is hajtható az eszköz használatával. A rendszer képes hang- és fényjelzésekkel értesíteni a fogvatartottakat a beérkező üzenetokről, a napirendi pontokról, és a nem magyar állampolgárságú fogvatartottakra figyelemmel idegen nyelveken is segíti az érintetteket az eszköz használatában. A vészhelyzetek kezelése érdekében a KIOSZK-hoz vészjelző gomb is tartozik.

1 Fogvatartotti Kezdeményezésű Kérelmek Modul

1. kép: Képernyőkép a Csengeri Országos Bv. Intézet KIOSZK felületéről

A KIOSZK háttérrendszere összeköttetésben áll a bv. szervezet fogvatartotti nyilvántartásával, beleértve a pénzügyi és a kommunikációs rendszereket is. A KIOSZK a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényben (a továbbiakban: Bv. törvény) meghatározott számos intézkedés végrehajtását támogatja, így hozzájárul az intézet működésének hatékonyabbá tételéhez.

Az előzetes koncepció szerint Csengeren valósul majd meg először, hogy a fogvatartott az elhelyezésére kijelölt zárka elhagyása nélkül képes lesz videóhívás formájában történő kapcsolattartásra a kapcsolattartójával, amely kiemelkedő eredményként értékelhető. Ezzel az eddigi munkafolyamatok leegyszerűsödnek, hiszen ennek köszönhetően lényeges humán erőforrás-ráfordítás nélkül tud majd a fogvatartott kapcsolatot teremteni. Az ellenőrzött környezet a személyi állomány szempontjából nem változik, az illetékes munkatárs folyamatos kontrollja alatt végezhető a kapcsolattartás, ugyanakkor a mesterséges intelligencia² is vizsgálja annak végrehajtását, melynek során szabályszegés esetén a kapcsolattartás megszakítására tesz majd az illetékes felé jelzést.

Ahogy az előbbieken foglaltakból is kitűnik, nemcsak a kapcsolattartás, hanem a fogvatartottak ügyintézési lehetősége is leegyszerűsödik, hiszen az elhelyezésre kijelölt

2 Emberi döntést támogató rendszer.

zárkából közvetlenül tud az érintett kérelmet előterjeszteni az illetékes szervezeti egység irányába, így a formanyomtatványon³ történő kérelembenyújtást nagymértékben kiválthatja az elektronizált ügyintézés. Azon túl, hogy a mozgatással járó feladatok ezáltal is csökkennek, a fogvatartottak bv. szervezet iránti, ügyintézésre vonatkozó bizalma növekszik, tekintettel arra, hogy kérelmeik státuszai a zárkából folyamatosan elérhetők.

A KIOSZK rendszer a vásárlás lehetőségét a polgári életben is igen népszerű online felülethez hasonló módon biztosítja a fogvatartottak részére. Az érintett által megvásárolni kívánt árucikk fényképe a KIOSZK-on látható és valamennyi tulajdonsága ellenőrizhető, így annak leírása, a termék súlya, ára, pontos összetevői, élelmiszer esetében kalóriaértéke, valamint a lehetséges allergének típusai.

Személyi állomány és fogvatartott közötti kapcsolattartás

A fentiek szerint tehát a jövőben tervezetten a fogvatartott a zárkában kezdeményezett videóhívás lehetőségével tud majd élni a kapcsolattartói irányába, de ezzel együtt a bv. intézet illetékes szervezeti egységének vezetőjétől kért, személyes meghallgatásra vonatkozó kérelem alapján lehetőség nyílik majd arra is, hogy a KIOSZK-on az elítélt az érintett személyi állományi taggal is videós formátumban egyeztessen anélkül, hogy a mozgatására sor kerülne. Tekintettel arra, hogy a személyi állomány továbbra is fontosnak tartja a személyes beszélgetést, így a vezetők által történő, online kapcsolaton keresztüli meghallgatás még nem rendszeresített.

Csenger Online applikáció

További innovatív fejlesztésként lesz elérhető a tervek szerint a Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben elhelyezett fogvatartottak kapcsolattartói számára a kapcsolattartás kezdeményezését, illetve egyes kapcsolattartási formák gyakorlását is támogató, specifikus, mobiltelefonra telepíthető program, a Csenger Online applikáció (a továbbiakban: applikáció).

Az applikáció lehetővé teszi majd a Bv. törvény 2024. augusztus 01-jei módosításának felhatalmazása alapján⁴, hogy elektronikus formában levelezést folytathasson a fogvatartott és kapcsolattartója. Ennek kereteit a Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézet házirendje fogja részletesen szabályozni.

3 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 140. § (2) bekezdés

4 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 174. § (6) bekezdés

Az applikációba koncepcióban beépítésre kerül az ügyfélkapus azonosítás lehetősége, mely által – a kapcsolattartók esetében – a valóságnak megfelelő személyes és kapcsolattartási adatok nagyobb adatbiztonsággal történő rögzítését érheti el a bv. szervezet. Az ügyfélkapus azonosítás opcionális lehetőségként fog megjelenni, tekintettel arra, hogy nem várható el a kapcsolattartóktól, hogy kötelező jelleggel rendelkezzenek ügyfélkapuval.

A mesterséges intelligencia nemcsak a videóhívások, hanem az elektronikus levelezés során is segíti a személyi állomány feladatainak hatékony végrehajtását, ezzel minimalizálva a fegyelmi cselekmények, rendkívüli események bekövetkezésének esélyét. Az elektronikus levelezést a mesterséges intelligencia tartalmilag előzetesen valamilyen esetben ellenőrzi, és amennyiben olyan szövegezést észlel, mely a kapcsolattartás szabályait megsértené vagy akár a bv. intézet biztonságát veszélyeztetné, soron kívül jelzést tesz az illetékesek felé.

A látogatóhelyiségek egyedi mérlegelés szerinti változtatása

A Bv. törvény több módozatot is meghatároz a látogatófogadás lehetőségének biztosítására vonatkozóan. A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben az egyedi mérlegelés alapján történő látogatási forma kiválasztására van lehetőség. A térelválasztásra alkalmazott eszköz meghatározott pozícióba állítható, így a személyes érintkezés engedélyével rendelkezők, illetve az annak lehetőségéből kizártak esetén ugyanazon helyiségben is megvalósítható a kapcsolattartás.

A fogvatartottak oktatásával, szakmaképzésével kapcsolatos újítás

Elsőként a Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben került bevezetésre a fogvatartottak oktatását támogató, a valamennyi oktatási formának és lehetőségnek teret adó okostábla. Ez egy interaktív multimédiás eszköz, amely érintőképernyős felülettel, beépített kamerával, mikrofonnal és operációs rendszerrel rendelkezik. A távirányítóval is vezérelhető tábla alkalmas a hagyományos oktatási módszerek (írott szöveg, rajz, kép) és a modern prezentációs technikák (hang, videó) együttes alkalmazására. Az eszközön futtatható irodai szoftverek és népszerű online konferenciaprogramok teszik lehetővé a hatékony együttműködést külső partnerekkel, továbbá az esetlegesen szükséges távoktatást is. A helyiség akusztikájához optimalizált hangrendszer biztosítja a megfelelő hangminőséget.

Összegzés

Összegességében megállapítható, hogy a Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben bevezetésre került – a kapcsolattartást, a fogvatartotti oktatást, illetve az elítéltek bv. intézetben történő elektronikus azonosítását érintő – rendszerek új, pozitív hatást gyakorolnak a fogvatartottak általános hangulatára, a szabad élethez még jobban közelítő körülmények érzésének támogatására, illetve a személyi állomány tárgykört érintő feladatainak jogszerű és szakszerű ellátása során a munkaterhek csökkentésére. Ez végső soron nemcsak a fogvatartási szakterület közvetlen munkatársai részére jelent előrelépést, hanem a teljes bv. intézet számára is, tekintettel arra, hogy a fogvatartás biztonságának megtartása mellett a reintegrációs törekvéseket szintén támogatni képes.

A Csengeri Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben már bevezetett és az ezt követően bevezetésre kerülő rendszerek időszakos tapasztalatainak értékelése alapján az elektronikus levelezés végrehajtásának kidolgozása és bevezetése a többi bv. intézetben is megvalósult a 2025. évben. Ennek mentén majd vizsgálni szükséges a csengeri fejlesztések további, valamennyi bv. intézetre történő kiterjesztésének lehetőségét. Ezzel hosszabb távon megvalósulhat, hogy valamennyi bv. intézetben egységes végrehajtási rend alakuljon ki, továbbá hogy minden egyes újítás elérhetővé váljon az összes agglomerációban, illetve az ott elhelyezett fogvatartottak számára.

Felhasznált irodalom

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

Vágó Zoltán

A CSENGERI ORSZÁGOS BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSI INTÉZET SPECIÁLIS, FELDERÍTÉST TÁMOGATÓ TECHNIKAI MEGOLDÁSAI

Bevezető

A Csenger településen 1 000 + 500 fő fogvatartott befogadására alkalmas bv. intézet létesítéséről szóló Kormányhatározat szabta feladatok megvalósításának koordinálására a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) projektszervezetet állított fel, illetve feladat- és ütemterv készítéséről rendelkezett.

Az új bv. intézet zöldmezős létesítése számos – akár Európában is különlegesnek számító – megoldás és technológia alkalmazását, bevezetését tette lehetővé.

A BVOP Felderítési Főosztályának (a továbbiakban: Főosztály) vezetője a Biztonsági Albizottságba került delegálásra, melynek kapcsán a szakterület számára célirányosan olyan feladatok kerültek meghatározásra, melyek annak előző években végzett szakmai tevékenységén, szerzett ismeretein, tapasztalatain alapultak.

A következőkben azon technikai eszközöket és megoldásokat – illetve az azokat megalapozó szakmai munkát – ismertetem, melyek tekintetében a javaslattétel a Főosztály felelősségi körébe tartozott, és amelyek direkt vagy indirekt módon a szervezet illegális aktivitásokat érintő felderítési, elhárítási képességét is támogatják.

A fejlesztések átfogó célja

Az új bv. intézet koncepciójának kialakítása során elsődleges szempont volt a fogvatartottak feletti kontrolltevékenység végrehajtásának reformszintű újragondolása, ennek keretében pedig olyan innovatív megoldások alkalmazása, amelyek a biztonság elvárt szinten tartása mellett a személyi állomány munkaterheinek csökkentését is eredményezik. Kimondott cél volt továbbá, hogy az új „okosbörtön” a kontinens (egyik) legmodernebb és legbiztonságosabb bv. intézete legyen. Ezt a kívánalmat az építészeti megoldások, illetve a hagyományos és az újszerű, innovatívnak mondható

biztonságtechnikai eszközök és rendszerelemek alkalmazása mellett azok teljes integrációja, mesterséges intelligencia általi vezéreltsége teljesíti, mely számos jogszabály-módosítást is igényelt.

Ezek az innovatív megoldások hazánkban újszerűek, de több közülük Európában is előzmény nélküli, így a Csengeri Országos Bv. Intézet kiemelkedő jelentőségét ezen úttörő szerepe is adja, mely élénk nemzetközi érdeklődést is eredményezett.

A nagyratörő tervek mellett mindenképp kiemelendő, hogy bármennyire is modern az új bv. intézet, az „Achilles-sarkát” ugyanazon problémák jelenthetik, amik a többi intézetnek is napi nehézséget okoznak, és amelyek megoldására idáig sem a jogi, sem a technikai lehetőség nem volt adott.

A Főosztály feladatait képezte az említett biztonsági hézagok egy részének lefedését szolgáló, speciális, innovatív biztonságtechnikai eszközök, rendszerelemek tekintetében történő javaslattevés, a vonatkozó szabályozók kidolgozása és ezen eszközök tesztelése. Ezek közül a legjelentősebbek: a bv. intézetbe bejutott illegális mobiltelefonok eredményesebb felkutatását támogató, és azok működését gátló technikai eszközrendszer (a továbbiakban: szelektív szűrő eszközrendszer); a bv. intézet légtérébe engedély nélkül berepülő drónok detektálását (észlelését), és a berepülés megakadályozását célzó eszközrendszer (a továbbiakban: dróndetektáló és -elhárító eszközrendszer); a járőr-tevékenységet ellátó dróneszköz (a továbbiakban: drónjárőr); továbbá a kábítószerek, vagy kábítószernem minősülő kábító hatású, jellemzően papírfelületre vaporizált (párolgatott, gőzölt) anyagok, illetve szerek kiszűrését lehetővé tevő eszköz.

Az innovatív megoldások konkrét indokai

A tiltott tárgyak (jelen tanulmány szempontjából hangsúlyozottan az illegális mobiltelefonok), a kábítószerek, vagy kábítószernem minősülő kábító hatású anyagok, illetve szerek és az azok bejuttatására alkalmazott drónok (értve itt a pilóta nélküli légi járműveket) kiemelt kockázatot jelentenek a végrehajtás rendje, a fogvatartás biztonsága és a rendkívüli események bekövetkezése szempontjából.

Az illegális mobiltelefonok bv. intézetekben való jelenléte több tekintetben is kockázatot jelenthet. Azon felül, hogy segítségükkel illegális kapcsolattartás történhet, a fogvatartott akár az ellene folytatott büntetőeljárás sikerét is megghiúsíthatja (például összebeszélés, tanúk megfélemlítése révén), elkövetési eszközül is használhatja újabb bűncselekményekhez (például telefonos csalások elkövetéséhez, bűntársaik irányítására, részükre tippadásra), de akár a saját szökésének megszervezéséhez, illetve a bv. intézet működésének akadályozásához (például személyi állományi tag „megfélemlítése”) szükséges kommunikációs csatornaként is szolgálhat.

A bv. intézetekbe bejuttatott kábítószerek, vagy kábítószernak nem minősülő kábító hatású anyagok, illetve szerek hatásmechanizmusuk tekintetében jelentenek kiemelt kockázatot, hisz a fogvatartott egészségének, életének veszélyeztetése mellett a magatartása kiszámíthatatlanságát, viselkedésének irracionálisát idézhetik elő.

A drónok – a vonatkozó külföldi tapasztalatok szerint – szintén egyre növekvő veszélyt jelentenek, mivel eredményesen kerülnek ki a hagyományos biztonságtechnikai rendszerek nyújtotta védelmet, és teremtenek egy új, egyelőre nehezen kontrollálható biztonsági hézagot: a falakkal nem védhető légtérrel használják ki a tiltott tárgyak – akár zárkaablakhoz történő – bejuttatására, a bv. intézet működésének „megtámadására”.

A 2020. június 01-jén megalakult Főosztály – felderítési feladatai mellett – a kezdetektől fogva nagy hangsúlyt fektet a tiltott tárgyak elleni küzdelem alternatív formáinak felkutatására, azok kapcsán gyakorlati tapasztalatszerzésre és az alkalmazhatóság megalapozására. A társ rendvédelmi szervekkel, polgári titkosszolgálatokkal, különféle hatóságokkal, illetve oktatási intézményekkel folytatott egyeztetések, eszköztesztek révén megszerzett elméleti és gyakorlati ismeretanyag jól szolgálta a „Csenger-projekt” megvalósítását, hiszen a kérdéses eszközök tekintetében azonnal – konkrét eszköztípusokra vonatkozó – javaslatokkal tudtunk élni.

A szelektív szűrő eszközrendszer

A 2021. évben elsőként a piacon elérhető szelektív szűrőeszközök és alternatíváik felmérését kezdtük meg, melynek során prezentációra, és eszközeik bemutatására kértünk fel több hazai (Scorpio Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Mobil Kapcsolat Zrt., Globeserver Stratégia- és Kutatásfejlesztő Kft.) és külföldi (Telio) – biztonságtechnikai eszközök és rendszerek fejlesztésével, forgalmazásával foglalkozó – gazdasági szereplőt. Ismereteink bővítése érdekében külföldi fegyintézeteket is meglátogattunk,¹ illetve számos olyan eszköz gyakorlati tesztjét elvégeztük, melyek alkalmazásának lehetősége felmerült.

Itt emelendő ki, hogy a szelektív szűrő, illetve a drón-detektáló és -elhárító eszközrendszer használata a rádiófrekvenciás ellentevékenységek fogalmi körébe tartozik, mely jogilag nem megfelelően szabályozott Európa-szerte, ezért ilyen megoldásokat az európai bv. szervezetek sem – vagy legfeljebb csak kísérleti jelleggel – alkalmaznak. Így a feladatot nemcsak a megfelelő eszközrendszer felkutatása, hanem a szabályozási háttér és az alkalmazási metodika kialakítása is képezte. Erre való tekintettel még ugyanezen év decemberében stratégiai együttműködés jött létre a Nemzeti Média és Hírközlési Hatósággal (a továbbiakban: NMHH), melynek célja a konkrét eszközök megfelelőségi vizsgálatának támogatása, az alkalmazni tervezett ellentevékenységek jogi és szakmai

1 Például Franciaországban (az Osny-ban található Val'd Oise) és Svájcban (Lenzburg).

kereteinek kidolgozása, valamint az alkalmassággal kapcsolatos véleményalkotás volt. Mivel az említett rádiófrekvenciás ellentevékenység iránti igénytel a rendvédelmi szervek közül elsőként fordultunk az NMHH-hoz, így a bv. szervezet úttörő szerepe itt is megkérdőjelezhetetlen, az eredményes együttműködés pedig a társ rendvédelmi szervek számára is kaput nyitott. Ez a kooperáció jelenleg is aktív, mely a csengeri bv. intézetbe beszerzésre és telepítésre került eszközök alkalmazási metodikájának kialakítása okán még intenzívebbé fog válni a közeljövőben.

Korunk technikai fejlődése magával hozta a telefonok miniatürizálását is. Ezen telekommunikációs eszközök kiszűrését, felkutatását nemcsak azok rendkívül kis mérete, hanem minimális fémtartalma is nehezíti. Ezt a „gordiuszi csomót” egy csapással vágja át az említett szelektív szűrőeszköz, mely aktív eszközként egy mobiltávközlési átjátszó állomást „modellez le”, így feljelentkezteti magára a környezetében működő mobiltelefonokat, egyedileg azonosítva azokat IMEI-számuk révén. A begyűjtött azonosítók elemzése alapján (például engedélyezett eszközök leválogatása, eszközök típusa, használati szokások) megkülönböztethetők a legális és illegális mobiltelefonok, melyre alapozva döntés hozható a tiltott telefonok működésének meggátolásáról.

Az eszközrendszer jogi hátterét a 2022. évben előterjesztett, majd elfogadott jogszabály-módosítási javaslatcsomag² tartalmazta, melynek eredményeként 2023. január 01-jén hatályba lépett a *büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról* szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. törvény) módosítása, ami a biztonsági intézkedések közé emelte „*az engedély nélkül tartott elektronikus hírközlő eszköz vagy információs rendszer felkutatása és használatának korlátozása érdekében alkalmazott eszközt*”³.

A két szervezet vonatkozó együttműködésének tapasztalatain is alapuló, végrehajtási szabályként is értelmezhető NMHH rendelet megalkotása megtörtént.

A nem polgári célú rádióspektrum-gazdálkodás egyes hatósági eljárásairól szóló 10/2025. (XI. 11.) NMHH rendelet az alkalmazott eszközrendszer használatát keret-rádióengedély birtokában teszi lehetővé, mely beszerzésre került.

A dróndetektáló és -elhárító eszközrendszer

A biztonságtechnikai eszközök alkalmazása és azok integrációja, valamint a mesterséges intelligencia folyamatos adatelemzése, továbbá döntés-előkészítő tevékenysége okán a bv. intézetekre jellemző totalitárius jelleg az új „okosbörtönben” még határozottabban

² A 2013. évi CCXL. törvény 145. § (1) j) pontját a 2022. évi LX. törvény 67. § iktatta be

³ 2013. évi CCXL. törvény 145. § (1) j) pont

fog érvényesülni. A biztonság szintjének intenzív és extenzív fejlesztése a tiltott tárgyak bejuttatásának, illetve kereskedelmének hagyományos csatornáit, formáit ellehetetleníti, azonban valószínűsíthetően új módozatként meg fog jelenni a drón mint szállítóeszköz. (Megjegyezném, hogy ugyan az elmúlt években több alkalommal történt drónészlelés a hazai bv. intézetek légterében, illetve keletkezett drónnal való csempészetre utaló információ, azonban az eszköz bizonyíthatóan egy esetben sem játszott szerepet tiltott tárgy bejuttatásában vagy egyéb rendkívüli esemény előidézésében.)

A külföldi tapasztalatokra és a valószínűsíthetően növekvő tendenciára tekintettel került meghatározásra az eszközrendszer szükségességének igénye.

A saját piackutatásunkra, továbbá a társ rendvédelmi szervek javaslataira alapozottan, az NMHH-val együttműködve több hazai és külföldi gyártó dróndetektáló és -elhárító eszközrendszerének (például Sensofusion, Defend, Aaronia, SkyFend) tesztjét végeztük el a 2023-2024. év során, melyek alapján meghatározásra került az új bv. intézet adottságainak megfelelő eszközrendszerrel szemben támasztott műszaki tartalom.

Ennek megfelelően olyan – kínai gyártmányú – eszközre tettünk javaslatot, mely a rádiófrekvenciás irányméréssel történő helymeghatározás mellett, a légi jármű és a kezelőeszköz (kontroller) egyedi azonosítását, továbbá földrajzi helyzetének meghatározását is lehetővé teszi, illetve az alkalmazott, irányított rádiófrekvenciás zavarással megakadályozza a védett légtérbe való behatolást (a drónt a levegőben „fagyasztja”, azaz lebegteteti; a felszállási pontra visszairányítja; vagy a teljes irányítást átveszi).

A társszervekkel kialakított együttműködéseknek köszönhetően, a beszerzett eszközrendszer pontosabb paraméterezésével és a felesleges kiegészítők elhagyásával megtakarítást is el tudtunk érni.

1. kép: SkyFend SFL100 típusú dróndetektáló és -elhárító eszközrendszer⁴

Az eszközrendszer bv. szervezet általi alkalmazásának törvényi háttere 2024. augusztus 01-jei hatállyal került megteremtésre. A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény (a továbbiakban: szervezeti törvény) 14/B. § (3) bekezdése rendelkezik „a bv. intézet 200 méteres körzete feletti légtérben megjelenő pilóta nélküli légi jármű azonosítására, helyzetének meghatározására, nyomon követésére és a bv. intézet légterébe történő belépés megakadályozására szolgáló eszköz”⁵ alkalmazásáról.

A drónjárőr

Az előző fejezet gondolatmenetébe illeszkedően felmerült a drónok munkára fogásának, a biztonságtechnikai repertoár légi megfigyeléssel történő kiegészítésének az ötlete is.

Az autonóm feladatvégrehajtásra, repülésre alkalmas, költséghatékonyan üzemeltethető (elérhető árú, és hazánkban is megfelelő szervizháttérrel rendelkező) eszközök köre jóval szűkebb a korábbiakban említettekhez képest. Ennek megfelelően a tesztelt eszközök száma is lényegesen alacsonyabb volt: két – azonos gyártó által készített – kínai „drónfészek” került tartós tesztelésre.

A drónjárőr egy olyan „önellátó”, töltést, fizikai védelmet, megfelelő temperálást (hűtést és fűtést) biztosító, „drónfészekből” önállóan induló és oda visszaérkező légi

⁴ Forrás: https://www.linkedin.com/posts/vicky-xie-a76912238_skyfend-new-launch-stationary-all-in-1-solution-activity-7154541316335407104-8W7Z/

⁵ Az 1995. évi CVII. törvény 14/B. § (3) bekezdését a 2024. évi XVIII. törvény 7. § (2) bekezdése iktatta be

jármű, mely az előzetesen meghatározott időben és itiner szerint repülve – speciális (zoomolható, éjjellátó) kamerái révén –, folyamatos élő felvételt biztosít, és kvázi elektronikus megfigyelési eszköznek minősül. Az eszközben rejlő lehetőségek annak felügyeleti szoftverbe történő integrálásával, és a rendkívüli események esetén történő önálló reagálásával teljesednek ki.

2. kép: DJI Dock 2 típusú drónfészkek⁶

Az eszköz bv. szervezet általi alkalmazásának jogalapját az előző fejezetben említett törvénymódosítással hatályba léptetett szervezeti törvény 14/B. § (1) és (2) bekezdése teremti meg.

A kábítószeres, vagy kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyagok, illetve szerek kiszűrését lehetővé tevő eszköz

A fogvatartottak által használt – korábbiakban említett – kábítószeresekkel, vagy kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyagokkal, illetve szerekkel szembeni küzdelem folyamatos, mivel előállítójuk – a jogszabályi tiltások kikerülése érdekében – ezen anyagok, illetve szerek összetételét rendszeresen változtatja. (Ez adja ezek kiemelt veszélyességét is.) Felismerésüket tovább nehezíti a börtönspecifikus megjelenési formájuk, az oldószerrel felhígított formában, anyaghordozó felületre (például

6 Forrás: <https://optron.com/dji/portfolio/dji-dock-2/>

papírlapra, fényképre, textilanyagra) történő permetezésük. Az ilyen kábítószereket, vagy kábítószernem minősülő kábító hatású anyagokat, illetve szereket jellemzően dohány közé vegyítve, cigarettaként szívják el.

Ebben a küzdelemben újdonságot jelentett a rendőrség bűnügyi technikai egységei által sikeresen alkalmazott lézerspektroszkópiás eszköz, mely az eljárások során előtalált ismeretlen anyagok, anyagmaradványok (például kábítószergyánus porok, tabletták) helyszínen történő, gyors, állagsérellemmel nem járó vizsgálatát végzi el. A rendőrség javaslatára a bv. szervezet által is beszerzett azonos típusú eszköz (Rigaku ResQ CQL) gyakorlati alkalmazása során – a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ (a továbbiakban: NSZKK) szakértői közreműködésével – megállapításra került, hogy az a bv. speciális céljaira (vaporizált, jellemzően papírhordozó felületre „fújt” anyagoknak a hordozó felület állagsérelme nélküli azonosítására) nem alkalmas.

A keresést folytatva 2024. május hónapban a Főosztály az NSZKK-val, illetve a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézettel együttműködve három olyan – eltérő működési mechanikájú – eszköz tesztjét végezte el, melyek az említett vaporizált kábítószerek, vagy kábítószernem minősülő kábító hatású anyagok, illetve szerek kiszűrésére alkalmasak lehetnek. A teszt eredményeként kiválasztásra, majd beszerzésre került a több európai országban már rendszeresített, MX-908 típusú, nagynyomású tömegspektrométer.

3. kép: MX-908 típusú, nagynyomású tömegspektrométer⁷

7 Forrás: <https://908devices.com/products/mx908/>

Az eszköz előnye, hogy nyomelemszinten képes detektálni a kábítószereket, valamint azok prekursorait⁸, naprakészségét pedig a „taníthatósága” biztosítja, azaz akár a saját, vagy az NSZKK, de akár külföldi társszervek mérési eredményeire is „megtanítható”.

Összegzés

A bv. szervezet aktívan keresi a szakmai és szervezeti megújulási lehetőségeket. A csengeri új intézet létesítése kiváló alkalmat biztosított az innovatív gondolkodás gyakorlatba ültetésére, mely a jogalkotói akarral is találkozott, így eredményezve egy Európában is egyedülálló és vélhetően mintául szolgáló „okosbörtönt”.

A Főosztály folyamatos útkeresése, a társszervekkel, szakmai szervezetekkel, piaci szereplőkkel történő tapasztalatcseréje, együttműködése, illetve az elvégzett teszt-sorozatai fórumot teremtettek a közös gondolkodásra, melynek révén a projektben számára meghatározott feladatok – a megfelelő szakmai ismeretek birtokában – a rövid határidők ellenére is késedelemmentesen kerülhettek végrehajtásra.

Felhasznált irodalom

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

2022. évi LX. törvény egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról

2024. évi XVIII. törvény az online csalások elleni fellépés érdekében szükséges törvények és egyéb büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról

8 Olyan vegyi anyag vagy vegyület, amely önmagában nem feltétlenül kábítószer, de elengedhetetlen a tiltott kábítószer előállításához.

Nagy Tamás

AZ EURÓPAI BÖRTÖNSTATISZTIKA KÜLÖNBÖZŐ DIMENZIÓI – A 2025-ös SPACE I JELENTÉS

*The different dimensions of european prison statistics –
the 2025 SPACE I report*

NEMZETKÖZI
KITEKINTÉS

Az Európa Tanács éves büntetés-végrehajtási statisztikája, a SPACE I (Statistiques Pénales Annuelles du Conseil de l'Europe) 1983-as alapítása óta a nemzetközi komparatív kriminológia egyik legmeghatározóbb adatforrása. A jelentőségét az adja, hogy egységes módszertani keretben teszi összehasonlíthatóvá a 46 tagállam rendkívül eltérő jogi és büntetés-végrehajtási rendszereit. A 2025-ös jelentés kiemelt célja a büntetés-végrehajtási rendszerek pillanatnyi állapotának és éves dinamikájának rögzítése. A vizsgálat fókuszba a bebörtönzési ráták mellett kiterjed a fogvatartottak demográfiai összetételére, a bűncselekménytípusok eloszlására és a büntetési tételek strukturális elemzésére. Fontos leszögezni, hogy a statisztikai adatok megbízhatósága és a belőlük levont stratégiai következtetések érvényessége közvetlenül a jelentés mögött álló szigorú módszertani keretrendszertől függ, melyre hatást gyakorolnak a tagországok eltérő büntetés-végrehajtási rendszerei.

Kulcsszavak: SPACE, statisztika, európai igazságügyi rendszerek, Európa Tanács, elemzés

The annual prison statistics of the Council of Europe, SPACE I (Statistiques Pénales Annuelles du Conseil de l'Europe), has been one of the most significant data sources in international comparative criminology since its establishment in 1983. Its importance lies in providing a unified methodological framework that enables the comparison of the highly diverse legal and penitentiary systems of the 46 member states. The primary objective of the 2025 report is to capture the current state and annual dynamics of penitentiary systems. In addition to incarceration rates, the study focuses on the demographic composition of inmates, the distribution of offence types, and the structural analysis of sentencing patterns. It is important to emphasise that the reliability of statistical data and the validity of strategic conclusions drawn from them depend directly on the rigorous methodological framework underlying the report, which is influenced by the differing penitentiary systems of the member states.

Keywords: SPACE, statistics, European justice systems, Council of Europe, analysis

Bevezetés

A SPACE statisztikai jelentés összeállításához az Európa Tanács (ET) 46 tagállamának mintegy 51 büntetés-végrehajtási (a továbbiakban: bv.) szervezete szolgáltatott adatot. A két szám közötti eltérést az magyarázza, hogy bizonyos államokon belül decentralizált igazgatási modellek működnek. Például Spanyolországban az állami és a katalán bv. szervezet elkülönül, ahogyan az Egyesült Királyságon belül is önálló igazgatási rendszerrel rendelkezik Anglia és Wales, Skócia, valamint Észak-Írország. A kutatás magas fokú reprezentativitását és nemzetközi jelentőségét igazolja, hogy immár második éve hiánytalanul szolgáltatott adatokat az ET összes tagállama.

A bemutatott adatok jellege alapján a jelentés alapvetően két fő szerkezeti egységre bontható: az állapotmutatókat (*stock*) és a folyamatmutatókat (*flow*) tárgyaló fejezetekre. A stock részegység egy konkrét időpontban¹ fennálló helyzetet rögzít, amelyet statikus pillanatképként definiálhatunk. Ez a rész átfogó képet nyújt a bv. szervezetek aktuális telítettségéről, a fogvatartotti létszámról, valamint az elítéltek demográfiai jellemzőiről és jogi státuszáról. Ezzel szemben a flow fejezet a bv. rendszerekben zajló mozgásdinamikát elemzi a 2024-es év egészére vonatkozóan. A dokumentum ezen szakasza olyan indikátorokat vizsgál, mint az éves befogadások és szabadítások rátája, az intézeti fluktuáció mértéke, valamint a szabadságvesztés-büntetések becsült átlagos időtartama.

Bár a felmérésben valamennyi bv. szervezet részt vett, nem mindegyik válaszolt a kérdőív összes kérdésére. Emellett fontos kiemelni, hogy a korábbi évek adatgyűjtéseiben nem minden ország képviseltette magát, így bizonyos statisztikákból nem lehet átfogó, globális következtetéseket levonni. A jelentésben szereplő mutatók közvetlen összehasonlítását tovább nehezíti az a tény, hogy az adatszolgáltató államokban merőben eltérő jogi szabályozás, társadalmi berendezkedés és végrehajtási módszertan érvényesül.

A SPACE statisztikai jelentés rövid története

Az ET 1983-ban hozta létre éves büntetőjogi statisztikai adatbázisát, amelynek első szakmai vezetője Pierre V. Tournier volt. A kiadvány 1984 és 1991 között a szervezet „*Prison Information Bulletin*” című folyóiratában jelent meg, „*Statistics on penal populations in the Member States of the Council of Europe*” címmel. Ebben a korai időszakban az adatgyűjtés kizárólag az európai fogvatartotti populációkra korlátozódott.

¹ A jelentés alapján 2025. január 31-én

Az 1992-es év jelentős mérföldkő volt az adatgyűjtés történetében, hiszen a jelentés felvette a ma is ismert címét, és ekkor vált nemzetközileg ismertté a francia cím² alapján megalkotott SPACE mozaikszó is. Ezzel párhuzamosan a kérdőív kibővült a közösségi szankciókra és intézkedésekre vonatkozó adatsorokkal. Ezeket kezdetben a jelentés II. részeként publikálták, majd 1997-től önálló kiadványként jelentek meg SPACE II elnevezéssel, míg az eredeti, börtönstatisztikai sorozat a SPACE I nevet kapta.

A 2000-es évek elejétől a kiadvány szerkezete és vezetése is megújult. 2002-ben a szakmai irányítást Marcelo F. Aebi, a lausanne-i egyetem professzora vette át, aki jelenleg is koordinálja a projektet. 2000 és 2006 között a statisztikák önálló jelentésként és a „*Pentological Information Bulletin*” című kiadvány részeként is elérhetőek voltak, majd 2007-től kizárólag önálló éves jelentésként publikálják a statisztikákat. A modernizáció és az átláthatóság jegyében a SPACE 2011 óta dedikált weboldallal rendelkezik, 2017-től pedig a jelentés elkészítése az Európai Börtönügyi Szervezetével (EuroPris) szoros szakmai együttműködésben zajlik (A brief history of the SPACE project, 2026).

A jelentés főbb megállapításai

A jelentés mind az európai átlagot, mind a medián³ értékeket tartalmazza. A kiugró adatok viszonylag gyakoriak, mivel olyan kis országok is szerepelnek benne, mint Andorra, Liechtenstein, Monaco vagy San Marino, ahol egyetlen személyre vonatkozó változás is jelentősen módosítja a százalékokat, arányokat, valamint a trendeket. A jelentésben szereplő európai átlagok és mediánok az egyes országok népességének és fogvatartottjainak egymáshoz viszonyított arányán alapuló súlyozással szerepelnek. Ez azt jelenti, hogy az átlagokat az egyes országokra jellemző, 100 000 lakosra vetített százalékos arányok és mutatók alapján számították ki, nem pedig a kontinens összesített abszolút értékeiből. Ez a fajta módszer azért került kialakításra, mert a kontinens súlyozatlan értékeinek alkalmazása eltorzítaná az országok közötti eltéréseket.

A korábbi évek adataival összehasonlítva fontos megjegyezni, hogy Oroszország 2022. március 16-ai kizárása az Európa Tanácsból jelentősen befolyásolta a jelentés elemzéseit. A kizárás előtt Oroszországban körülbelül 478 714 fő fogvatartott volt (2021-ben Európa teljes börtönnépességének 34%-a), és az ET bv. szervezetei által 2020-ban elköltött teljes költségvetés körülbelül 14%-át tette ki az orosz bv. szervezet. Ezért a kutatók a tendencielemzés következetességének megőrzése érdekében visszamenőlegesen kivették az orosz adatokat minden longitudinális összehasonlításból, és újraszámolták az előző évek európai átlagait, illetve mediánjait. Ez a módosítás biztosítja, hogy az

2 Statistiques Pénales Annuelles du Conseil de l'Europe

3 Statisztikai középérték, mely az adatsor nagyság szerinti sorba rendezése utáni pontos középső elemet jelenti. Az így kapott számot nem torzítják kiugróan a magas vagy alacsony szélsőséges értékek, mint az átlagot.

adatokban megfigyelhető tendenciák a tényleges változást tükrözzék, és azokra ne gyakoroljon torzító hatást az orosz adatok hiánya.

Az első és legszembetűnőbb adat alapján a fogvatartottak arányának általános emelkedése figyelhető meg az európai térségben, amelyet azonban jelentős regionális eltérések kísérnek. Míg Európában a fogvatartottak átlagos aránya 2025-ben 100 000 lakosra vetítve 127 fő volt, az egyes országok mutatói között markáns különbségek tapasztalhatók. Kelet-Európa több országában kiemelten magasnak tekinthető a fogvatartottak aránya. Olyan országok, mint Törökország (458), Azerbajdzsán (271), a Moldovai Köztársaság (245) és Georgia (232) regisztrálják a legmagasabb mutatókat – ami elsősorban nem az elkövetett bűncselekmények magas számával magyarázható, hanem az adott országok büntetőpolitikai berendezkedésével, valamint a kiszabott szabadságvesztés-büntetések átlagos hosszával. Azonban az ellenpólus is megjelenik az adatok vizsgálata során, hiszen több európai országban – Norvégia (54), Hollandia (55), Finnország (58), Németország (69) stb. – jóval alacsonyabb a fogvatartotti arány az európai átlaghoz képest.⁴ Ezek az adatok arra utalnak, hogy az alacsony fogvatartási ráta különféle intézményi modellek révén is elérhető, nem kizárólag a skandináv modellhez kapcsolódik.

Az állapot- és folyamatmutatók dinamikájából jól látszik, hogy a viszonylag stabil fogvatartotti aránnyal rendelkező országokban is gyakran magas a befogadások és szabadítások száma. Ez a jelenség rávilágít a dinamikus indikátorok vizsgálatának elengedhetetlen szerepére az egyes rendszerek működésének átfogó elemzésében.

A kontinensen bizonyos fogvatartotti csoportok (időskorú⁵ és külföldi fogvatartottak) létszámának növekvő tendenciája figyelhető meg. Bár a külföldi fogvatartottak számának dinamikus emelkedése újabban a kelet-európai országokban is megfigyelhető, arányuk azonban inkább a nyugat-európai országokban számottevő. Ugyanaz a szabad mozgás, amely előmozdítja az európai integrációt és a gazdasági növekedést, strukturális kihívásokat is teremt a bv. szervezetek számára. A nyugat-európai országok – amelyek egyaránt cél- és tranzitországgként szolgálnak az uniós munkavállalóktól kezdve az illegális bevándorlókon át a transznacionális bűnelkövetőkig – a mobilitásból fakadóan aránytalanul nagy büntetőjogi és büntetés-végrehajtási terheket viselnek. Jól példázza ezt aényt Svájc, Spanyolország (Katalónia), valamint Ausztria, amely országok fogvatartotti összetételének 73%-a, 52%-a és 53%-a külföldi állampolgár.⁶

4 A felsorolás nem teljes, csupán példálózó jellegű az arányok ismertetése céljából. A felsorolásban nem kerültek szerepeltetésre olyan törpeállamok (Liechtenstein, San Marino stb.), ahol egy-egy fő változása is jelentős eltérést okozhat az adatokban.

5 A jelentés értelmezésében az időskorú fogvatartottak kategóriájába a 65 éves, illetve annál idősebb személyek tartoznak.

6 A jelentésben szereplő adatok nem tesznek különbséget a legális bevándorlók és a külföldi állampolgárok egyéb csoportjai között. Ez a statisztikai leegyszerűsítés oda vezet, hogy a nyugati börtönökben tapasztalható „túlreprezentáltság” gyakran tévesen jelenik meg a közbeszédben.

Az erőszakos bűncselekmények miatt elítéltek aránya jellemzően stagnált a vizsgált időszakban, mely a jelentés alapján az elítéltek közel egyharmadát jelentette. Eközben Európa-szerte a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények számítottak a leggyakoribb bűncselekmény-kategóriának (17,3%), amelyet a lopás (12,1%) követett. Bár ez a tendencia hűen tükrözi a kábítószer-kereskedelem és a szervezett bűnözés súlyosságát, egyúttal ösztönzőleg hathat az alternatív szankciók rendszerének átfogó fejlesztésére is.

A jelentés figyelemre méltó elméleti és gyakorlati kérdése a rövid tartalmú (egy év alatti) szabadságvesztés-büntetések alkalmazása. Bár a kriminológusok (mint korábban Franz von Liszt⁷) és az elméleti jogtudósok régóta érvelnek a rövid tartamú szabadságvesztés-büntetés megszüntetése mellett, a statisztikai trendek egyértelműen rávilágítanak egy úgynevezett „backlash effect”⁸-re. Azokban az országokban, ahol törvényileg korlátozták a rövid büntetések kiszabhatóságát (például: Németországban, Ausztriában és Portugáliában), a börtönpopuláció gyakran nem csökkent, hanem épp ellenkezőleg, növekedésnek indult. Ennek oka, hogy a bírák – amennyiben a bebörtönzést elkerülhetetlennek tartották – a törvényi korlátozás megkerülése érdekében inkább hosszabb tartamú szabadságvesztést szabtak ki a rövid ítéletek helyett. Ez a jelenség komoly figyelmeztetés lehet a szakpolitikai döntéshozók számára, hiszen a rövid ítéletek pusztja jogszabályi eltörlése – a mögöttes jogalkalmazói és társadalmi megítélés változtatása nélkül – a büntetési időtartamok növekedéséhez, ezáltal pedig a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltságának fokozódásához vezethet.

A SPACE I jelentés további érdekessége, hogy az európai átlagos bebörtönzési ráta 2025-ben szinte hajszálpontosan megegyezett a húsz évvel korábbi, 2005-ös szinttel. Ez a két évtizedes ív azonban nem konstans volt, hanem három jól elkülöníthető fázisra oszlott: a 2011-es történelmi csúsig tartó növekedési fázisra (2005–2011), a csökkenési fázisra (2012–2021) mely a pandémia időszakában (2021) érte el a mélypontot, valamint a 2005-ös alapértékekre visszatérő emelkedő fázisra (2022–2025). Jóllehet a fogvatartottak száma a két végponton azonos, a mögöttes rendszerszintű dinamika alapjaiban alakult át. Húsz évvel ezelőtt a magas bebörtönzési rátát elsősorban a befogadások nagy száma tartotta fenn, tehát sokan kerültek be a börtönökbe, de jellemzően rövidebb ideig tartó szabadságvesztés-büntetésekkel. Ezzel szemben a jelenlegi ráta már nem az újonnan befogadottak számára, hanem a kiszabott szabadságvesztések megnövekedett tartamára vezethető vissza. Ez a strukturális váltás azt jelzi, hogy az európai büntetőpolitika egy expanzív szakaszba lépett. A 2025-ös adatok – túl azon, hogy

7 Franz von Liszt (1851–1919) osztrák születésű német jogtudós, kriminológus és egyetemi professzor volt. Már a XIX. században azt hangsúlyozta, hogy a rövid tartamú szabadságvesztés-büntetések nem alkalmasak a jogszabályban nevesített büntetés céljának elérésében, azonban az egyén viselkedésére, társadalmi integrációjára negatívan hatnak.

8 Szabad fordításban visszahatás: amikor az állam intézkedései a várthoz képest épp ellentétes hatást eredményeznek.

a koronavírus-humánjárvány utáni statisztikai visszarendeződést tükrözik – rámutatnak egy mélyebb strukturális átalakulásra is, ami az európai igazságszolgáltatási rendszerek változását, valamint az ítélkezési gyakorlat alakulását is szemlélteti. Összefoglalva, a börtönsúfolttság hatékony kezeléséhez a befogadások számának csökkentésén túl az egyes büntetési tételek hosszának felülvizsgálata is elengedhetetlen.

Lényegesnek tartom még kiemelni, hogy azokban az országokban, ahol magas a fogvatartottak aránya, jellemzően magas a kiszabott szabadságvesztés-büntetések átlagos időtartama is. Ez a mintázat arra utal, hogy a bűnözési mutatókon túl az ítélkezési gyakorlat is – különösen a kiszabott szabadságvesztések hossza – központi szerepet játszik a fogvatartotti létszám időbeli alakulásában és a telítettség formálásában.

Bár a SPACE I jelentés értékes statisztikai adatokat szolgáltat a tagországok bv. rendszereiről, ezek az adatok önmagukban nem alkalmasak arra, hogy ok-okozati összefüggéseket tárjanak fel az egyes országok büntetőpolitikája és végrehajtási rendszerei vonatkozásában. Az eredmények értelmezése során kiemelten figyelembe kell venni az eltérő strukturális, történelmi, földrajzi és politikai tényezőket.

Összegzés

A SPACE I jelentés vitathatatlanul az európai bv. statisztikák alapvető forrása. A több évtizedes adatgyűjtésre épülő kiadvány egységes módszertani keretet biztosít a kontinens eltérő büntetőpolitikai modelljeinek lakosságárányos összehasonlításához. Szakmai értékét a statisztikai alaposág és a folyamatos módszertani finomhangolás garantálja, amely hozzájárulhat a kiadvány bővítéséhez, valamint további elemzések elvégzéséhez. A jelentés kiválóan szemlélteti az európai országok bv. rendszerei közötti különbségeket, ugyanakkor az adatok önmagukban nem elegendők az egyes államok komplex igazságszolgáltatási mechanizmusainak megismeréséhez vagy azok összehasonlításához.

Felhasznált irodalom

- Aebi, Marcelo F. – Cocco, Edoardo (2026): SPACE I - 2025 – Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations. Council of Europe
- Council of Europe Annual Penal Statistics. History of the Project, A brief history of the SPACE project. Online: <https://wp.unil.ch/space/history-of-the-project/> (Letöltés ideje: 2026. július 07.)

Ára: 1500 Ft